

X. ÖTVÖSMŰVÉSZETI BIENNÁLE
2015

*„Valamennyien, kicsinyek és nagyok, térben és időben
élünk, s ebből az összefüggésből nem lehet kiragadni
senkit és semmit, ami ezen a földön létezik.”*

Klebelsberg Kuno

Rátekintés a második ezredforduló magyar ötvösművészetére tíz ötvösművészeti biennále tapasztalataival

A magyarországi ötvösművészek közösségi megmutatkozásának új hagyománya indult el a XX. század utolsó éveiben, hogy ezzel is segítse a szakmai örökség életben maradását a XXI. század kezdetén. A 19 év alatt megszokottá vált szakmai esemény X. tárlata megrendezésekor, elevenek-e még azok a késztetések, amelyekből 1996-ban fakadhatott ez a hagyományteremtő kezdeményezés? Számon tartjuk-e még, hogy milyen társadalmi és kulturális közegben valósult meg az I. Ötvösművészeti Biennále? Hogy milyen szándékaik voltak az alkotóknak ezzel a megmutatkozással akkor? Mérlegre tudjuk-e tenni most, hogy hogyan teljesültek ezek a szándékok az eltelt két évtized alatt?

A rendszerváltozás nagy horderejű eseményei között nem keltett feltűnést az ötvösművészek szakmai érdekképviselését érintő akkori személyi változás: két generáció között a staféta átadása. Kótai József, a II. világháború után átszervezett Iparművészeti Főiskola ötvös képzésében részt vett első generáció meghatározó egyénisége, átadta a Művészeti Alapban (jogutódjában: a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületében), illetve a Magyar Képzőművészek, majd Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségében – általa addig ellátott – szakmai érdekképviselő feladatait Katona Katalin kollégájának, aki az Iparművészeti Főiskolán, a világháború utáni második ötvös generációhoz tartozó hallgató volt.

Kótai József ahhoz az ötvösművész nemzedékhez tartozik, akik a képzőművész tanárok által irányított, széleskörű művészeti képzésben vettek részt az 1949-1960 között Borsos Miklós szobrászművész vezette Fém-műves tanszéken. Közülük került ki a tanszék későbbi vezetője, Engelsz József, aki az 1980-as évek közepéig a Borsos teremtette hagyományokat folytatva oktatott: a szakma mesterségbeli ismereteinek átadása mellett komoly hangsúlyt fektetett a hallgatók plasztikai szemléletének fejlesztésére. Az ő növendéke volt Katona Katalin is, aki tanárainak és kollégáinak nemzedékével együtt hiányérzetként élte meg az 1990-es évek közepén, hogy a miskolci Ötvös és Fém-műves Quadriennále 1985. évi kiállítása óta, egy évtizeden át nem került sor semmilyen szakmai közösségi bemutatkozásukra.

Hiányérzetükhöz a bizonytalanság is társult azáltal, hogy az 1980-as éveket követő szocialista hiánygazdaságban egyre kevesebb volt az állami építészeti beruházás, így az a lehetőség is, hogy a beruházás költségének 2 ezrelékéből az épülethez kapcsolódó műalkotás szülessen. Az 1990-es évek közepére ugyan az állami megbízások helyét átvették a banki, az egyházi, a vállalkozói és a civil szférából érkező megbízások, de ez a változás a munkaelosztás állami rendszerét is felborította és helyébe a szabadpiaci verseny működését engedte. Ezáltal az addig megszokott pályázati rendszer helyébe is az egyenes megbízás lépett. Ezekre a változásokra nem voltak felkészülve a XX. század végének magyarországi ötvösművészei. Társadalmi helyzetük elbizonytalanodását erősítették az ékszerkészítés lehetőségét korlátozó Állami Pénzverő, valamint az Óra- és Ékszer Vállalat monopol helyzetének változatlansága mellett, a használati- és dísz tárgyaik addigi forgalmazását viszont nehezítő jogi és gazdasági változások a Képcsarnok, illetve az Iparművészeti Vállalat működésében. Az 1990-es évek végére a szakmai érdekképviselői szervezetek (különösen a Művészeti Alap) működésének gazdasági és jogi feltételei is jelentősen módosultak. Ezek a tapasztalatok kérelhetetlenül jelezték, hogy az átalakulóban

lévő társadalmi viszonyok között az ötvösművészeknek is újra kell értelmezni saját személyes és közösségi szakmai lehetőségeiket. Milyen iránymutatást, milyen kapaszkodókat találhattak az új társadalmi igények szerinti alkotói küldetésük, szerepük, feladataik megismeréséhez, megértéséhez és vállalásához vagy elutasításához? Milyen szakmai azonosságtudattal vehettek részt ebben a keresésben?

A magyarországi ötvösművészek önmagukra tekintését, helyzetük értelmezését segíthette a művészet-történeszekkel való együtt gondolkodás. A világháború utáni lehetőségeiket és megvalósult megnyilatkozásaikat, szaktudásának elkötelezettségével és személyes érdeklődéssel követte, tárta fel és elemezte Koczogh Ákos művészettörténész. 1964-ben és 1977-ben is megjelent egy-egy könyve, amelyekben összegezte az akkori évtizedek fémművességének folyamatait, értelmezte azok jellegzetességeit, törvényszerűségeit. Amikor az 1980-as évek közepén, érezhetőek voltak már a szakma társadalmi helyzetét érintő válság jelei, aktívan bekapcsolódott a helyzet értelmezését és megoldásait kereső programokba. 1983-ban a Művészet című folyóirat 4. száma tematikusan az ötvösművészettel foglalkozott. Ebben jelent meg Koczogh Ákos tanulmánya „Fémművességünk negyed százada” címmel. Az ő vezetésével valósult meg az – a folyóiratban is közölt kerekasztal – beszélgetés, amelynek résztvevői Engelsz József és Kopcsányi Ottó ötvösművészek, Paál László, az Állami Pénzverő vezetője, Som László, az Óra- és Ékszer Vállalat vezetője és Csillag Gyuláné, az Iparművészeti Vállalat vezetője voltak. A tanulmány és a beszélgetés is rögzíti csupán az adott gazdasági körülmények tényeit, annak – az ötvösművészet szempontjából érezhető – nehézségeit, de nem fogalmaznak meg megoldást jelentő lehetőségeket sem a közösségi szerveződés szempontjából, sem az alkotó munka lehetőségei tekintetében. A Művészet című folyóiratnak ugyanebben a számában jelent meg Péri József írása „Az ötvös szakma tudathasadása” címmel. Ebben az esszében fogalmazza meg az alkotó azt a felismerését, hogy a magyarországi szocializmus ötvösművészeinek szakmai azonosságtudatát micsoda belső ellenmondás feszítette évtizedeken keresztül. Miközben ugyanis egy olyan mesterség művelésére kötelezték el magukat, amely évezredek át nem szolgált ki tömegigényeket, addig az 1950 – 1980 közötti időszak politikai elvárásainak megfelelően – társadalmi létezésük feltételeként – a tömegkultúra igényeihez igazodva alkottak. Ha a személyes alkotói pályák között akadtak is olyanok, amelyek döntően távol tudták tartani magukat ettől az azonosságtudatbeli ellentmondástól, a szakma közösségi azonosságtudatát mégis ez a meghasonlottság jellemezte az 1980-as évek közepére. Az alkotók személyiségére gyakorolt nyomasztó hatása mellett veszteséget jelentett ez a társadalom egésze számára. Az ötvös mesterségnek a tömegkultúrával szembeni távolságtartása ugyanis nem öncélú gögből fakadt, hanem a nemesfémekkel való bánni tudásnak, kapcsolatnak abból a következményéből, hogy a tömegekénél tisztább és nagyobb távlatokat átfogó valóságképet adott a fémműveseknek. Legszebb példája ennek a középkorban élt, majd később szentté avatott Eligiusz életútja, amely ma is követésre ösztönző példa. A sokszorosíthatóság mindent felülíró igénye, a tartalmi jegyek minél hangsúlytalanabb üzenethordozásának elvárása – a szocialista politika szempontjai miatt, lényegesen korlátozták és tompították az alkotóknak azt a képességét, amellyel a valóságképüket építhették, illetve a művészi kifejezés eszközeivel megosztani tudták. Meghasonlott identitással miképpen lehet hát biztos helyet találni akár az anyagi, akár a szellemi javak valóságában?

Milyen események, jelenségek hatottak inspiráló erővel a magyarországi ötvösművészekre, a közösségi azonosságtudatukat tisztítani vágyó, embertársaik javát szolgálni akaró szándékaikra?

Hatással lehetett törekvéseik tettekké válására a művész társadalom felőlük összpontosított figyelme vagy egy-egy kolléga által megfogalmazott felismerés közösen megélt helyzetükről. Ilyen lehetett a Magyar Iparművészet című folyóirat ötvösművészetnek szentelt 1994. évi első tematikus száma (egy évtizeddel a Művészet című folyóirat után). Ez közölte Kótai József „Töprengés az ötvösség fényes múltjáról és homályos jövőjéről” című írását. Ebben hiányolja az alkotó a korabeli művészeti életből azokat a szakmai megnyilatkozásokat, amelyek az ötvösművészeti alkotások pusztán tárgyi leírásán, anyaguk, elkészítésük technikájának ismertetésén, tematikai magyarázatukon túl elemzik a műveket, vagyis kifejtik, értelmezik azok szellemi mondanivalóját. Ugyanebben az évben rendezte meg az Iparművészeti Múzeum „Schmuck und Gerät / Kunststoff Schmuck – Kunst (1923-1993)” című, hét évtized nemzetközi ékszer és ezüst használati tárgy kultúráját áttekintő kiállítását.

Ez az esemény is befolyásolhatta a mesterség magyarországi művelőit, hogy társadalmi helykeresésük töprengéseit sorsukat alakító erővé formálják.

II.

Hiánypótlásával is alkalmasnak tűnt erre egy rendszeres, közösségi bemutatkozás elindítása. A szakma érdekeit képviselő Katona Katalin nyilvánvaló emberi természetességgel fordult szülővárosához a kiállítás helyszínének megtalálásaért: oda hívta kollégáit is, ahol személyes létének erőforrásában bízhatott. Így adott otthont 1996 – 2004 között az első öt biennálének a ráckevei Savoyai-kastély. Az intézményt működtető vállalkozói érdekek és a művészeti szempontok összehangolásának nehézségei miatt azonban a VI. Ötvösművészeti Biennále megrendezése veszélybe került. A tervezetthez képest, egy évvel később találta meg helyszínét a Budapest II. kerületi Klebelsberg Kultúrúriában, amely 2007 óta rendszeresen befogadja az eseményt – a mostani X. Ötvösművészeti Biennálét is. Innét visszatekintve tehető mérlegre, hogy miképpen szolgálta ez a kiállítás-sorozat a szakma – szocializmusban eltorzított – azonosságtudatának tisztulását, illetve a mesterség hagyományainak őrzését úgy, hogy azok a jelen kor lelkiségét képesek legyenek tükrözni. A két évtized alatt csaknem szabályos rendszerességgel ismétlődő tárlatokon – a 170-190 alkotót számláló ötvösművész szakmából – legjobb esetben is hetvenen vettek részt, de inkább ennél kevesebben. A résztvevők többsége a világháború után képzett művészek első és második generációjához tartozik, a fiatalabbak közül feltűnően kevesen éltek ezekkel a bemutatkozási lehetőségekkel. A kiállítások anyaga változatos és sokszínű képet mutatott a műfajok, az anyaghasználat, a technikai megoldások és a stílustörekvések tekintetében egyaránt.

Ez a változatosság és sokszínűség értéke is az eseményeknek, hiszen több alkotói terület pusztá létezéséről egyedül itt lehetett tudomást szerezni, a kollégák egymás közötti szakmai találkozásának, párbeszédének, egymás alkotói útjába való betekintésnek is – sokak számára – egyetlen alkalom volt a biennále. A változatosságban, sokszínűségben azonban nehezebben lehetett észrevenni azokat a jelenségeket, amelyek az egyéni pályákat közösséggé fogják össze úgy, hogy a társadalmi megjelenéshez is kellő erőt adjanak. Az egymás mellett, de nem feltétlenül az egységben létezés tényét hangsúlyozták a tárlatok katalógusai is azzal, hogy a szerkesztés elve a résztvevők névsor szerinti, lexikális adatokkal történő bemutatása volt. A katalógusok bevezető köszöntései, esszéi sem tudtak érdemben reflektálni a kiállításban feltáruló ötvösművészeti összképre, hiszen a kiadványoknak meg kellett jelennie a megnyitóra. Így a művészettörténész (jómagam is, többször) nem rögzíthette még ezekben az írásokban azt az élményét, amelyet a kiállítótérben elhelyezett munkák egymás közötti párbeszéde nyújthatott számára. Az egyes tárlatok – különböző feladatkörben felkért – közreműködőjeként, illetve szakmai látogatójaként, tapasztaltam azt is, hogy a biennálék között eltelt időben nem mindenkinek adódott alkalma új alkotást készíteni: pályája korábbi időszakából keresett bemutatásra munkákat. Megfigyelhettem azt is, hogy az ötvösmesterség anyaghasználatának vagy technikai megoldásainak magas színvonalú példáit képviselő művek gyakran nem törekszenek olyan szellemi mondanivalónak a közvetítésére, amelynek feltárását, értelmezését hiányolta Kótai József, a fentiekben említett írásában: az anyag és a technika szépségének megmutatásánál gyakran megáll az alkotói művelet és a megidézett múltbeli formák nem találnak kapcsolatot a jelen kor lelkiségével.

Ezt a jelenséget maguk az alkotók is észlelhették és talán az egymásmellettség egységgé erősödésének lehetőséget kínálva több alkalommal is tematikus meghívás szólt a tárlatra. 2000-ben a Magyar Állam alapításának 1000. évfordulója természetesen kínálkozott a III. Biennále témájaként. 2002-ben, a kiállításnak helyszínt biztosító, ráckevei Savoyai-kastély építésének 300. évfordulóját ünnepeelve, a barokk témájának ötvösművészi értelmezésére kaptak meghívást a IV. Biennále résztvevőit. 2011-ben, születésének 200. évfordulóján, a Liszt Ferenc zeneszerző munkássága előtti tiszteletadásra szólt a VIII. Biennále felhívása. A IX. Biennáléra Weöres Sándor költő születésének 100., ugyanakkor Gárdonyi Géza író születésének 250. évfordulóján, a szellemiségükhöz kapcsolódó munkák készítésére inspirált a szervező, Katona Katalin. A X. Biennále pedig Klebelsberg

Kuno születésének 140. évfordulójához kapcsolódik: a magyar művelődés egészében, az iparművészetnek is meghatározó szerepét felismerő kultúrpolitikus életműve iránti tiszteletadással.

A magyar irodalom vagy kultúrpolitika történelmi értékei, hagyományai azonban legtöbbször csekély ösztönző erőt jelentettek az ötvösművészek számára, nem teremtettek alapot egymás közötti kommunikációjukhoz. Az államalapítás vagy a barokk téma kivételével, csupán néhány alkotó reagált érdemben a meghívás tematikájára.

III.

A tárlatok tárgyszerű jellemzése után kívánczik megvizsgálni azt, hogy milyen más szakmai folyamatokkal párhuzamban, melyekhez kapcsolódva valósultak meg ezek a bemutatkozási programok, milyen közvetlen vagy közvetett szakmai reflexiók kísérték ezeket az eseményeket, és milyen szakmai előrelépések következtek megvalósulásukból.

Az 1990-es évek közepe utáni ötvösművészeti szakmai programok tekintetében szembetűnő, hogy a kiállítások döntően két típus szerint szerveződtek. Az állami költségvetésből és szellemi irányítással működő szervezetek, intézmények a bemutatkozás demokratikus lehetőségét biztosították minden alkotónak, személyes szabadságukra bízva ennek konkrét tárgyakban megtestesülő mivoltát. Ennek szellemében valósult meg a MAOE szervezeti szakmai gondozásában a Millenniumi Kortárs Ötvösművészeti Kiállítás 2000-ben a Vigadó Galériában, valamint az Ipar-művészet című, ugyancsak millenniumi tárlat 2001-ben a Múcsarnokban. Hasonló szemléletet tükröz a 2002-ben Kecskeméten megrendezett Kortárs Ötvösművészet című tárlat is. A 2008-ban Tallinnban és Vilniusban megnyitott kortárs ötvösművészeti kiállítás szakmai szervezeti háttérét már a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége biztosította. Katona Katalin személyes szakmai kapcsolatainak lehetőségét osztotta meg kollégáival 2006-ban Rómában, majd Triesztben megrendezett tárlatokon, amelyek már jelezték a demokratikus bemutatkozások szellemiségétől való elszakadás szándékát, a szakma belső folyamatainak feltáró, önelemző igényét. Több, hasonló program is megvalósult az ezredforduló utáni években: 2003-ban az „Éksztől a plasztikáig” című összegzés az Iparművészeti Múzeumban, 2004-ben „Az ötvösművészet pompája az építészetben” című tárlat és szimpózium a budapesti Erdős Renée Házban, 2005-ben a Budai Vár Szent Mihály kápolnájában az „Ezüst, bronz, vas” című, 2011-ben Jászberényben a „Vastól az ezüstig I.” című és 2012-ben a budai Barabás Villában a „Vastól az ezüstig II.” című kiállítások.

Ezekkel a rendezvényekkel párhuzamosan az ötvösművészeti kiállítások másik típusát a rendszerváltozást követően létrejött kereskedelmi galériák programjai képviselik, kizárólag az ékszer műfajára fordított figyelemmel. Ezek közül is kiemelkedik két intézmény, amelyek a folyamatos értékesítés mellett tudatosan törekedtek a kortárs ékszerművészet jelenségeit szakszerűen értelmező, elemző tárlatok megrendezésére is. A szentendrei Erdész Galériában 1999-ben „Ezredvégi Ezüstékszer” címmel, 2002-ben pedig katalógussal is dokumentált kiállítás nyílt „Ezüstékszer II.” címmel. A 2005 óta működő budapesti Sterling Galéria jelentős bemutatói: „Design élesben”- késkiállítás (2005), „Présent de luxe”, „Valentin day” (2006), „Kisült-e már a kalácsom” – karácsonyi kiállítás (2007), „Mennyből az angyal”, „Budapest, de csodás”, „Jade”, „Ásó, kapa, nagyharang” (2008), „Férfiékszer” (2009), „Bross” (2011).

A kereskedelmi galériák feltűnő, kizárólagos ékszerművészetre figyelése szorosan összefügg a felsőfokú ötvös képzés 1983. évi, Gergely István rektor nevéhez fűződő reformjával. Ez a reform megszüntette az Iparművészeti Főiskola (később Egyetem) tanszéki szervezetét és helyette gépipari, fémipari és műanyagipari stúdiók rendszerét alakította ki, amelyekben hangsúlyozottan formatervező képzés folyt. A tárgyalatossá váló felkészítés helyét tehát a tárgyszervezésben való jártasság megszerzése vett át.

Ebben az oktatási reformban való együttműködésre hívta meg a rektor, a fémműves hallgatók vezető tanárának az egyetemre 1984-ben Péter Vladimirt, a világháború után képzett ötvösművészek második generációjához tartozó alkotót. A felsőfokú képzésen alapuló kortárs ötvösművészeti kultúrát immár második évtizede meghatározó pedagógiai szemléletének lényegét az alábbiak szerint határozza meg a tanszékvezető. A Nappali Ház 1998/3. számában, a vele készített interjúban így fogalmaz: „Tervezést tanítok. Hogy hol tanulják meg a praxist, abban legfeljebb csak segítek. (...) De általában nem foglalkozom vele.” A 2007-ben megjelent „Péter Vladimir könyve” című kiadványban még mindig kitart korábbi véleménye mellett, sőt megerősíti azt: „a kézműves alapokon nyugvó dekoratív plasztika és dísz tárgykultusz ideje lejárt.” Ez a nyilatkozat is mutatja, hogy a Gergely István-féle reform szakmai pusztító hatása, annak tévútjai még a rektorsága után 15 évvel is döntően hatottak a felsőfokú oktatás szellemében. Noha Schrammel Imre keramikusművész 1993-1999 közötti rektorsága és Simon Károly designer Formatervező Tanszék vezető tevékenysége idején az oktatás visszaállt a ma is érvényben lévő hagyományos tanszéki rendszerre (építész, formatervező, szilikát, textil és vizuális kommunikáció tanszékkel), a 2000 utáni évek intézményvezetése újra visszatért a Gergely-reform szelleméhez.

A fémműves képzés ékszerközpontúságának indoklásaként arra hivatkozik ez az immár második évtizede uralkodó oktatási gyakorlat, hogy mivel a középfokú képzés dominánsan a kézműves ékszereszi képességek megalapozását valósítja meg, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem szakja – erre építve – az átfogóbb tudású, nagyobb kitekintésű ékszertervezésre készítheti fel hallgatóit BA szinten. Az MA képzési szint ennek környezet- és életmód centrikus szemléletét mélyíti el, míg a DLA képzési szint az önálló, társadalomtudatos, irányításra és programalkotásra való alkalmasságot alakítja ki a hallgatókban.

A középfokú ötvös szakképzés Művelődési és Közoktatási Minisztérium által 1997-ben megfogalmazott központi tantárgyi programja – a fentiekkel ellentétben – azonban a következőket rögzíti: „... az ötvös (fémműves) a kor követelményeinek megfelelő, olyan sokoldalúan képzett szakember, aki művészeti, művészettörténeti, rajzi, szintani, plasztikai ismeretekkel és manuális kultúrával rendelkezik, magas esztétikai színvonalon képes ékszerek, fémből készült használati tárgyak, cégek, portálok stb. tervezésére, ábrázolására és kivitelezésére.”

Ezek a tények jól érthető magyarázatát adják annak, hogy a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének Ötvösművész Szakosztálya által szervezett, szakmájuk több alkotóterületére kitékintő, azok jelenségeit bemutató programjai mellett, a felsőfokú oktatás és a kereskedelmi galériák eseményei miatt foglalkoznak kizárólag a sokszorosítható ékszertervezés és az egyedi ékszerkészítés lehetőségeivel – lemondva akár a klasszikus ötvösművészeti anyagok és technikák ismeretéről vagy tudatosan elhatárolódva ezek használatától. Annak is magyarázatát adják a felsőfokú ötvös képzés természetét jellemző tények, hogy a képzés intézményében, a világháború utáni időszakban végző harmadik és negyedik generáció alkotói miért nem találhatnak közösséget az első két generáció művészeivel. (Hacsak egy-egy személyes ismeretség, rokoni kapcsolat vagy alkalmi kíváncsiság nem vonzza őket ebbe az irányba.) Noha a generációk közötti szakadás vitathatatlan jelensége a második ezredforduló utáni magyar ötvösművészetnek, a X. Biennáléra 15 fiatal alkotó is jelentkezett munkáival. A szakmai gyökerekhez való ösztönös vonzódás erejét talán mégsem sorvaszthatták el egészen a felsőfokú képzés törekvései? A minden alkotó számára nyitott ötvösművészeti biennálék sora milyen lehetőségeket tartott életben és teremtett meg arra, hogy a felsőfokú képzésből a szakma gyakorlati hagyományainak hiányosságával kilépő kollégákkal megtalálják a közösséget és ennek erejével a mesterség helyét a XXI. század magyar társadalmi valóságában?

Lényegesnek érzem a biennálékhoz kapcsolódó, azoknak összegző, feltárt eredményeire alapozó szakmai törekvések közül azokat, amelyek a tematikus vizsgálódások, értelmezések, elemzések irányába indultak el. Az igényes szakirodalmi megnyilatkozások között hiánypótló az a tanulmány, amelyet az NKA alkotói ösztöndíjával 2008-ban készített Simonffy Szilvia művészettörténész. A „Fémbevágó – Magyar ötvösművészet az ezredfordulón” című munka a tatabányai székhelyű Kernstok Károly Művészeti Alapítvány által 2012-ben kiadott Iparművesség I. című periodikában jelent meg. Írásában Simonffy Szilvia közlésezi azokat a tudományos

alapossággal összegyűjtött adatokat, amelyek az 1949. évi államosítás és az 1989. évi társadalmi rendszerváltás közötti időben, valamint az azt követő első években meghatározták a magyarországi ötvösművészek egyéni és közösségi alkotási lehetőségeit, illetve jellemezték – ezekre a lehetőségeikre adott – egyéni és közösségi válaszaikat.

Kiemelkedő jelentőségűnek tartom a tematikus vizsgálódások, értelmezések, elemzések között „Az ötvösművészet pompája az építészetben” című kiállításához kapcsolódó szimpózium kezdeményezését folytató, a „Vastól az ezüstig II.” című tárlattal egyidejűleg, 2012-ben megrendezett konferenciát a Barabás Villában. „A kortárs magyar ötvösművészet helyzete napjainkban” című eseményen elhangzott előadások a szakma valamennyi területének jelenkori eredményeivel és problémáival foglalkoztak: a középszintű képzéssel, a kézművesség szerepével, az építészeti beruházásokhoz, belsőépítészeti projektekhez való kapcsolódás lehetőségeivel, a múzeumi gyűjteménygyarapítás jellemzőivel, valamint az állami és egyházi mecenatúra sajátosságaival. Az előadások anyagát nyomtatott katalógusban dokumentálta a konferencia szakmai szervezeti háttérét biztosító Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége.

Döntő hatásúnak mutatkozik a mesterség jelenkori azonosságtudatának tisztulásában, újbóli magára találásában az a fordulat, amit az érdekképviseleti szervezeti háttér meghatározó voltát felváltó, művészettörténeti tudományosság igénye jelent – a Magyar Művészeti Akadémiával való együttműködés révén. 2013-ban az Akadémia Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozatának támogatásával valósult meg a IX. biennáléhoz kapcsolódó konferencia és az azt dokumentáló katalógus „Az ötvösművészet az építészet társművészete” címmel. Elkezdődött a világháború után, felsőfokú képzésben részesült első ötvösművész generáció életműveinek feltárása, művészettörténeti kutatáson alapuló, összegző tárlatok és dokumentáló katalógusok formájában: „Kótai József, Máté János, Muharos Lajos” / Klebelsberg Kultúrkúria (2014), „Visszanézve: A Borsos iskola és utóélete: 1946–2014 Jajecska Róbert, Kopcsányi Ottó, Kótai József, Máté János, Muharos Lajos, Péri József” / Vigadó Galéria (2014). Ezeket megelőzően csupán egyetlen ilyen, életművet (Juhász Árpádét) feltáró szakmai programot valósított meg a Moholy–Nagy Művészeti Egyetem Ponton Galériája 2008-ban. Nagy jelentőségűnek tartom a szakma azonosságtudatának megújulása szempontjából azt is, hogy a Magyar Művészeti Akadémia elkezdte a köztestület archívuma és honlapja számára az akadémiai tagok alkotói pályájának – így az ötvösművészekének is – a művészettörténeti igényességgel történő feldolgozását. A X. Ötvösművészeti Biennálé megrendezéséhez kiemelt támogatást biztosít a köztestület Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozata.

A tudományos összegzéseknek, feltárásoknak lényeges alapját jelentették a biennálék, ahol az összefüggések rendezettsége nélkül, de tényszerűen találkozni lehetett a jelenkori ötvösművészet jelenségeinek változatosságával, sokszínűségével. A művészettörténeti feltárások alapján megmutatkozó összefüggések a szembesülés helyzetét teremtik meg az alkotók személye és közösségeik számára is. A szembesülések megerősítést is adhatnak, de változásra is készíthetnek.

A X. Ötvösművészeti Biennálé kapcsán felidézett emlékeim megelevenítették, hogy többször éltem meg a személyes megérintettséget egy-egy ékszer, használati tárgy, ötvös kispasztika vagy épülethez kapcsolódó elem révén, mert a jelen kor lelkeségével, vagyis azonosságtudatom valamely meghatározó elemének tükörképével találkoztam bennük. Személyes megérintettséget éltem meg, valahányszor megtapasztaltam, hogy a 60-as évektől a 80-as évek közepéig jellemző építészeti beruházásokhoz kapcsolódó ötvösművészeti feladatok miképpen érlelték meg a művészekben – a térrel való tudatos együtt létezés eredményeként – a képzőművészeti kifejezőeszközök használatával együtt, az alkotások valóságértelmezési üzenetének kezelni tudását. Megérintett, hogy ez a képesség, ez a tudás, konkrét beruházási feladatok nélkül is élő maradt és a plasztikai értékű építészeti motívumok a tér szakralitásának megélésére hívtak. Megérintett a találkozás azokkal a használati tárgyakkal, amelyek történelmi funkciójukat betölteni nem tudták ugyan a jelenkor egyházainak liturgikus rendjében vagy polgári szokásaiban, de következetes kiállítási jelenlétükkel létezőm nembeli jellemzőjeként tartották életben bennem a belső megtisztulás igényét. Megérintett a találkozás azokkal az ékszerekkel, amelyek anya-

gukkal, megmunkálásuk módjával őrizték a megtisztultság szakrális adottságát, mint létem alapvető meghatározóját. Mindez felemelő erővel hatott rám azért is, mert megéltem általa, hogy a jelenkori ötvösművészet tárgyai liturgikus funkciójuk nélkül is képviselik a természeti és a természetfeletti valóság szerves kapcsolatának tapasztalatát, mint azonosságtudatom döntően meghatározó elemét.

Miképpen élhetik meg az ezekhez hasonló személyes megérintettséget azok az ötvösművészek, akik az 1983 utáni oktatási reform szellemében szerezték felsőfokú képzettségüket és ennek nyomán nem érznek igényt kapcsolódni a kollégák korábbi generációjának közösségéhez? Úgy gondolom, a példa ereje nagy hatású lehet... A felsőfokú képzés a korszerűség szempontjára hivatkozva oktatja azt, amit és úgy, ahogy. Mit jelenthet a korszerűség? A jelen kor lelkiségének megmutatkozását? Miben mutatkozhat meg a jelen kor lelkisége? Akár politikai elvárásokban is – amiképpen az 1960-as évektől az 1980-as évek közepéig tapasztalhatták ezt az alkotók.

Ebben a történelmi időben azonban, mint ahogy bármelyik másikon is, választható morális kultúrával lehet létezni az adott anyagi és szellemi javak között és rá lehet találni a morális kultúrában közösséget jelentő társakra, kollégákra. Az ötvösművészek mesterségbeli hagyományokhoz való ragaszkodása kultúrájuknak az a közös eleme, amely összetartja őket. Ez a ragaszkodás azonban csak akkor jelenthet éltető erőt, ha korszerű is: vagyis az anyagok, a technikai eljárások formális őrzése mellett képes a jelen kor életérzéséhez, világképéhez szóló üzenet közvetítésére is. Talán a korszerű üzenetre, illetve a hagyományos anyagoknak és technikai eljárásoknak ezt közvetítő használatára még nem minden alkotó talált rá az ötvösművészeti biennálék résztvevői közül?

Izaiás próféta versével kívánom a X. Ötvösművészeti Biennále résztvevőinek, saját és a kollégáik ifjabb generációjának identitását is tisztulni segítő Lélek megtalálását és megosztani tudását:

- (6) „Erre odarepült hozzám az egyik szeráf;
kezében parázs volt, ...
- (7) Hozzáértette a számhoz, ...
- (8) Majd hallottam az Úr hangját, amint mondotta: ...
- (9) Menj és mondd ennek a népnek: ...
- (13) Még ha meg is marad benne egy tizednyi,
az is elpusztul újra,
mint a terebint és mint a tölgyfa,
amelynek kidöntés után megmarad a törzsöke:
szent mag a törzsöke.”

Overview of the hungarian goldsmith's art of the second turn of millenium based on the experiences of ten goldsmith's art biennials

A new tradition of appearances for the community of Hungarian goldsmith artists started in the last years of the 20th century to assist the survival of the professional heritage at the beginning of the 21th century. It is a question, whether the driving forces of the initiative creating a tradition in 1996 are still alive at the organization of the 10th exhibition of the professional event that has become usual in the course 19 years. Do we still now the social and cultural background of the 1st Goldsmith's Art Biennial? Do we still know the purposes of the artists of those days? Do we know how much these purposes have been achieved in the course of the last two decades?

The personnel changes in the representation of the goldsmith's profession, the „relay” of two generations were not very prominent among the events of the change of regime. József Kótai, the determinant figure of the first generation after the II. World War of goldsmith training at the College of Applied Arts, handed over the duties of professional representation in the Art Fund (and in its legal successor the Association of Hungarian Artists), in the Association of Hungarian Fine Artists and subsequently in the Association of Hungarian Fine and Applied Artists to his colleague, Katalin Katona, who was a student of the second generation of goldsmith artists after the war at the College of Applied Arts.

József Kótai belongs to the goldsmiths' generation who participated in the comprehensive art education between 1949 and 1960 led by fine artist professors at the Metal Art Faculty directed by Miklós Borsos. József Engelsz, the subsequent head of the faculty belonged to the same generation. He continued the traditions of art education of Borsos until the middle of the 1980s and beside the conveyance of professional knowledge and craftsmanship, he emphasized the development of the „statuesque approach” of the students. His disciple was Katalin Katona as well who together with her professors and colleagues felt the lack of presentations and appearances of the professional community between 1985, the year of the Quadriennial of Goldsmiths' and Metal Artists of Miskolc and the mid 1990s.

This shortage was associated with a feeling of insecurity, as in the socialist economy after the 1980s there were fewer and fewer investments in construction works, that made it less and less possible to create works of art for buildings from the 2 thousandths part of the investment budgets. At the mid 1990s state orders were replaced by orders from banks, the Church, entrepreneurs and civil organizations. As a result of this change the distribution of work by the state was replaced by the operation of the rules of competition of free market. The earlier tender system was replaced by direct orders. Hungarian goldsmith artists of the end of the 20th century were not prepared for these changes. Their social situation was made even more uncertain by the monopoly position of the Hungarian National Mint and of the Hungarian Watch and Jewellery Company and by the legal and financial changes in the functioning of the Art Gallery and the Applied Arts Company. By the end of the 1990s the financial and legal conditions of organizations of professional representation (especially those of the Arts Fund) had also significantly changed.

These experiences inexorably indicated that goldsmith artists had to reinterpret their personal and professional opportunities in the changing social circumstances. What kinds of guidelines and handholds would they find to get to know, to understand and to assume or to reject their mission, roles and duties determined by the new needs of the society? With what kind of professional identity could they participate in this search?

Thinking together with art historians could help the self reflection and the understanding of the situation of Hungarian goldsmith artists. The art historian Ákos Koczogh revealed, analyzed and followed the post-war opportunities and appearances with professional commitment and personal interest. He published books in 1964 and in 1977 in which he summarized the procedures of metal art in those decades, he interpreted its characteristics and principles. In the mid 1980s, when the signs of the social crisis of the profession could be seen, he actively joined the programmes aimed at the interpretation and solution of the situation. In 1983 the 4th issue of the art magazine „Művészet” dealt with the subject of goldsmith art. It included the study of Ákos Koczogh entitled „Twenty-five Years of our Metal Art”. He coordinated the round-table conference held by József Engelsz and Ottó Kopcsányi goldsmith artists, László Paál, the director of the Hungarian National Mint, László Som, the director of the Hungarian Watch and Jewellery Company and Mrs Csillag, the Director of the Company of Applied Arts. Both the study and the conference just confirms the economic facts and circumstances and the difficulties entailed for goldsmith's art, but no alternative solutions are outlined for community organization or for further opportunities of creative work. In the same issue of the art magazine „Művészet” the essay of József Péri entitled „Schizophrenia of the goldsmith profession” was published. In this essay the author recognized that there was a huge contradiction in the professional identity of the goldsmiths of the socialist Hungary for decades. On the one hand they were committed to a craft that had not served mass needs for thousands of years, on the other hand they created works to satisfy the needs of mass culture between 1950-1980 as it was a condition of their social existence and a political requirement of the period. Although there were a few artist careers free from this contradiction of identity awareness in the mid 1980s, the identity awareness of the professional community as a whole was characterized by the maladjustment outlined above. Apart from being depressing for artists it resulted in a loss for the whole society. The distance between the goldsmith craft and mass culture did not derive from mere pride, but from the fact that artists who could work with precious metals had a clearer view of reality, encompassing larger perspectives. The most beautiful example of this is the life of Eligius, who lived in the Middle Ages and was canonized later on, which is still an example to be followed. The dominant need for reproductions, the expectation of socialist politics for more and more insignificant messages limited and decreased the ability of artists to develop their perspectives and to share all that with the help of the devices of artistic expression. How is it possible to find a place in the reality of material or spiritual values with a maladjusted identity awareness?

What events and phenomena inspired the intentions of Hungarian goldsmith artists who wished to purify their awareness of identity and to serve the interests of their fellow-beings by means of their clearer vision of reality encompassing broader perspectives as well?

They could be influenced by the attention of the artist community turned towards them or by the formulation of a recognition concerning their collective situation. The first thematic issue of 1994 of the magazine called „Magyar Iparművészet” (Hungarian Applied Arts) served this purpose (a decade after the publications of the art magazine called Művészet). This magazine published the essay of József Kótai entitled „Speculations on the glorious past and dim future of goldsmith art”. In his essay he misses the professional manifestations from contemporary art life, that analyse goldsmith art works interpreting their message as well, not only describing their material, technique and subject.

In the same year the exhibition encompassing seven decades of jewel and personal articles made of silver called „Schmuck und Gerät / Kunststoff Schmuck - Kunst (1923-1993)” was organized by the Museum of

Applied Arts. This event may also have influenced Hungarian goldsmith artists to turn their speculation on finding their place in the society into a force shaping their fate.

II.

The initiative of a regular presentation of the community seemed to be suitable for this purpose, as well as for filling a gap. Katalin Katona, representing the interests of the professional community, turned to her native city with human naivety to find the venue of the exhibition. She invited her colleagues to the place where she could rely on her personal resources. As a result, the first five biennials between 1996 – 2004 were organized in the Savoya Castle in Ráckeve. However, the difficulty to coordinate the business interests of the institution and artistic aspects endangered the organization of the 6th Biennial. It was organized only one year later at the Klebelsberg Cultural Center in the 2nd district, that has been regularly hosting the exhibition since 2007, including the 10th Goldsmiths' Art Biennial of this year. From this point of view it can be estimated how this series of exhibitions served the purification of the identity awareness of the profession distorted in the socialist regime and how it served the preservation of traditions to make them able to reflect the spirituality of the present. At the most 70 artists out of the 170-190 members of the goldsmiths' profession participated in the regular exhibitions. Most of the participants belong to the first and second generation of professionals trained after the World War. Very few of the younger generation made use of these opportunities to introduce themselves. The material of the exhibitions was varied regarding genres as well as the use of materials, technical solutions and styles. This variety is also a value of the events as this is the only occasion where certain fields of creativity can be seen and the biennial has been the only occasion for a lot of people to meet, to have a dialogue and to follow each other's creative route. In the variety and diversity however, it was more difficult to notice the phenomena combining the individual careers into a community and providing sufficient strength for an appearance in the society. The catalogues as well emphasized the fact of existing beside one another but not necessarily in unity, as the participants were presented in alphabetical order, notifying their encyclopaedic details. The introductions of the catalogues were not able to reflect the image of goldsmith's art as a whole, because they had to be published before the opening ceremony. Therefore, art historians (like several times myself as well) were not able to describe the experience provided by the dialogue of the works on display at the exhibition. As a contributor and professional visitor of the exhibitions I also experienced that not everybody had the possibility to create new works between the biennials. Works from earlier parts of careers were also presented. I could also notice that the works showing high level solutions of the use of material and of the goldsmiths' art technique often did not intend to transmit a spiritual or intellectual message missed by József Kótai in his above mentioned essay: the act of creation often stops at the presentation of the beauty of material and technique and past forms evoked do not find a connection with the spirituality of the present.

This phenomenon may have been noticed by the artists themselves and a thematic invitation was several times launched for the exhibition to offer an opportunity to create unity. In 2000, the 1000th anniversary of the establishment of the Hungarian state offered a natural subject for the Biennial. In 2002 the participants of the 4th Biennial were invited to interpret the subject of the Baroque style as goldsmith artists, celebrating the 300th anniversary of the construction of the Savoya Castle. The call for the 8th Biennial in 2011 invited to celebrate Franz Liszt's art at the occasion of his 200th birth anniversary. At the 9th Biennial, which was in the year of the 100th birth anniversary of the poet, Sándor Weöres and of the 250th birth anniversary of the writer, Géza Gárdonyi, the organizer, Katalin Katona inspired participants to create works connected to their spirituality. The 10th Biennial is connected to and celebrates the activity of Kuno Klebelsberg having his 140th birth anniversary. The cultural politician recognized the determinant role of Hungarian culture including Hungarian applied arts as well.

The historic values and traditions of the Hungarian literature and cultural policy were most of the times not very inspiring for goldsmiths and they did not create a basis for communication among them. Apart from the subjects of the foundation of the state and of the baroque, very few artists reacted in merit to the thematics of the call.

III.

After an objective description of the exhibitions we should examine the other professional processes connected to these programmes, the direct or indirect professional responses to these events and the professional advances they entailed.

In the professional programmes after the mid 1990s it was conspicuous that exhibitions had basically two types. The state budget and the organizing institutions provided a free opportunity to all the artists to present themselves by means of art works. This was the spirit of the Millennium Contemporary Goldsmith Art Exhibition of 2000 at the Vigadó Gallery and of the 2001 Millennium exhibition called „Applied Arts” at the Art Gallery organized by the National Alliance of Hungarian Artists. The Contemporary Goldsmith Exhibition organized in 2002 in Kecskemét reflected a similar approach. The professional and organizational background of the contemporary goldsmith art exhibition organized in 2008 in Tallin – Vilnius was provided by the Association of Hungarian Fine and Applied Artists. Katalin Katona shared her professional connections with her colleagues in 2006 at the exhibitions in Rome and Trieste of 2006. These exhibitions indicated the internal processes of the profession aiming at revealing and analysing themselves breaking with the earlier principles of self-presentation. There were several similar programmes in the years after the Millennium: In 2003 the summation called „From Jewels to statuettes” at the Applied Arts Museum, in 2004 the exhibition and symposium called „The stateliness of goldsmith art in architecture” at the Renée Erdős House Museum, in 2005 the „Silver, bronze and iron” in the Saint Michael chapel of the Buda Castle, in 2011 „From Iron to Silver I.” in Jászberény and in 2012 at the Barabas Villa in Buda the exhibition called „From Iron to Silver II.”

Beside these events, another type of goldsmith art exhibitions is the programme of art galleries focusing on the genre of Jewels. There are two outstanding institutions that beside selling works, consciously focus on organizing analytical exhibitions, professionally interpreting the phenomena of contemporary jewel art. The „Silver jewel at the Millennium” in 1999 and the „Silver jewel II.” in 2002 launching a catalogue as well were organized at the Forester Gallery of Szentendre. Significant exhibitions of the Sterling Gallery operating in Budapest since 2005 were: „Sharp Design” – a knife exhibition (2005), „Présent de luxe”, „Valentin day” (2006), „Is my gingerbread ready?” – Christmas exhibition (2007), „Angel from Heaven”, „Wonderful Budapest”, „Jade”, „Spade, hoe and big bell” (2008), „Jewels for men” (2009), and „Brooch” (2011).

The focus of galleries on jewels is in close connection with the reform of goldsmith training performed in 1983 by the president István Gergely. This reform abolished the faculty system of the Applied Arts College (later University) and created a system of machine industrial, metal industrial and plastic industrial studios where the designer training became emphasized. The preparation for creating objects was replaced by providing routine in design.

The president invited Peter Vladimir to be a senior master and cooperate in the reform in 1984. He belongs to the second generation of goldsmiths trained after the war. The pedagogical approach of the head of department determined the goldsmith art culture based on the higher education for decades. In an interview published in the 1998/3 issue of the Nappali Ház (Day house) he said the following: „I teach design. I only assist students in where to learn the practise. (...) But I usually do not deal with that.” In his book „The Book of Peter Vladimir” published in 2007 he confirms his earlier view: „the time of decorative small statues

based on handicraft has elapsed.” This statement shows that the devastating effect of István Gergely’s reforms influenced the approach of superior goldsmith training even 15 years after his activity as a president. Although the president between 1993-1999, Imre Schrammel ceramist and Károly Simon, head of the Design Faculty restored the traditional faculty system still applied (architecture, design, silicate, textile and visual communication faculties), the leadership of the years after 2000 returned to the ideas of Gergely’s reforms.

The educational principle dominating for more than ten years justifies its focus on jewels with the argument that as the secondary education lays the foundations of artisan jewellery skills, The Metalwork and Jewellery Design BA course of the Moholy-Nagy University of Art and Design can prepare students for a more extensive and more comprehensive jewellery design activity. The MA level of training deepens the environment and life style-centered approach and the DLA training level develops the leadership and programme creating skills of independent students with social consciousness.

However, the general educational programme of the Ministry of Culture and Education of 1997 stated the following in contrast with the above: „... Goldsmith (metalwork) artists are experts trained in a multi-faceted way, who have a knowledge of art, art history, drawing, colours, sculpture and and manual culture corresponding with the requirements of our age and are capable of designing and implementing jewels, metal personal articles, signs, shop-fronts at a high aesthetic level.”

These facts provide an understandable explanation to why higher education and galleries deal only with the opportunities of multipliable and unique jewel design renouncing even the knowledge of classical goldsmiths art materials and techniques or consciously distancing themselves from them beside the programmes organized by the Goldsmiths Department of the Association of Hungarian Fine and Applied Artists that comprised several areas of their profession, showing their different phenomena. The characteristics of superior goldsmith education explain as well why the third and fourth generation trained at the training institutes did not find a common ground with the artists of the first two generations. (Except for the attraction of some personal, family relationship or ad hoc curiosity.) Although the break between the generations of Hungarian goldsmiths after the second millennium is and indisputable phenomenon, 15 young artists checked in with their works for the 10th Biennial. The principles of superior education may not have destroyed completely the power of the instinctive attraction to the roots of the profession. What opportunities did the series of Goldsmiths’ Biennial open, create and keep alive for all the artists who had experienced the lack of practical traditions in superior education, to find a community and a place for the profession in the reality of the Hungarian society of the 21st century?

From among the professional ambitions connected to the biennials to summarize and reveal their results, I feel very important the ones that started thematic examinations, interpretations and analysis. Within the high standard professional literature, the study of Szilvia Simonffy art historian written in 2008 sponsored by the scholarship of the Hungarian Cultural Fund was especially necessary. The study called „Hungarian goldsmith art at the millennium” was published in 2012 in the periodical „Iparművesség I.” (arts and crafts) of the Károly Kernstok Art Fund of Tatabánya. Szilvia Simonffy published the data collected with scientific accuracy, that determined the individual and community opportunities of Hungarian goldsmiths between 1949, the year of socialization and 1989 the year of the change of regime and subsequently and that characterized their individual and community responses to those opportunities.

I consider prominent among thematic examinations, interpretations and analyses the conference organized in the Barabás Villa in 2012 during the exhibition „From iron to silver II.” connected to the exhibition called „Stateliness of goldsmith art in architecture” and continuing the initiatives of the symposium connected to the exhibition. The lectures held at the event called „The situation of contemporary Hungarian goldsmith art today” dealt with the recent results and problems of all the areas of the profession: secondary

education, the role of handicraft, the opportunities of joining construction and interior design projects, the characteristics of enlarging museum collections and the characteristics of state and Church sponsorship. The Association of Hungarian Fine and Applied Artists providing the professional organizational background of the conference published a catalogue including all the lectures.

The cooperation with the Hungarian Art Academy as a representative organization having a scientific art historian approach, has a decisive influence from the point of view of the purification of the present identity awareness of the profession and it helps artists to find themselves again. In 2013 the conference connected to the 9th Biennial and its catalogue entitled „Goldsmith art, the associated art to architecture” was realised with the support of the Applied Arts and Design Department of the Academy. The exploration of the goldsmith generation trained after the World War started on the basis of art historical research and in the form of comprehensive exhibitions and documenting catalogues: „József Kótai, János Máté, Lajos Mubaros” /Klebsberg Cultural Center (2014), Looking Back: The Borsos School and Its Afterlife 1946-2014 „Róbert Jajcsika, Ottó Kopcsányi, József Kótai, János Máté, Lajos Mubaros, József Péri, / Vigadó Gallery (2014). Before these, there had been only one professional programme revealing an oeuvre (of Árpád Jubász) at the Ponton Gallery of the Moholy-Nagy University of Art and Design in 2008. I also find it significant from the point of view of the renewal of the awareness of identity of the profession, that the Hungarian Art Academy started to elaborate with a high standard art historian approach the careers of the members of the Academy, comprising goldsmiths as well. The Applied Arts and Design Department of the academy provides special subsidy for the organization of the 10th Goldsmith Art Biennial. The biennials, where one could randomly meet the wide, multi-coloured variety of the current facts and phenomena of goldsmith art, served as a significant basis for the scientific explorations and synopses. The connections revealed by the art historic explorations makes it possible for artists and their communities to face with one another. Facing may provide confirmation or induce change.

My memories brought up by the 10th Goldsmith Art Biennial have reminded me of how often I was touched by a jewel, a personal object a statuette or an architectural element, because I found the reflection of the spirituality of our age i.e. a significant element of my identity awareness. I was personally touched when I experienced how the assignments for goldsmiths related to architectural investments between the 60s and the mid 80s ripened the ability of artists to exist consciously within the space, the use of fine arts devices and the ability to handle interpretations of reality. I was touched because the ability, the knowledge remained alive without the specific investment duties as well and the architectural motives having the value of small statues invited me to experience the sacredness of the space. I was touched by meeting the personal objects that although could not have their historical function in the liturgy or civil functions of today's churches, but with their presence at the exhibition they kept alive in me the need for internal purification. I was touched by meeting the jewels that preserved the sacred quality of purity, a basic determinant of my existence by their material, by their elaboration. All this was uplifting for me because I could experience that the objects of today's goldsmith art represent the connection between natural and supernatural even without a liturgic function, as a determining element of my identity awareness.

Goldsmith artists who graduated after 1983, the year of the educational reform, did not feel the need any more to connect with earlier generations of colleagues? How could they experience similar feelings of being touched? I think examples may have huge power... Superior education teaches what it teaches and in the way it does in the name of modernity. What does modernity mean? The representation of the spirituality of our age? How can the spirituality of our age manifest itself? It may even manifest itself in political expectations as artists between the 1960s and the mid 1980s could experience it.

In these historical times, as well as in any other one, we can exist among the given material and spiritual goods with a selected moral culture and we can find our companions and colleagues in the same moral

culture. The adherence of goldsmith artists to the traditions of the profession may be the common element of their culture that keeps them together. This adherence however, can mean a living force only if it is modern as well. If beside formally preserving materials and technical procedures, it is able to convey messages to the world view and characteristic feelings of our age as well. Perhaps not all the participants of the goldsmith biennials have found this modern message and the usage of traditional materials and technical procedures to convey it.

With the verses of prophet Isaiah I wish the participants of the 10th Goldsmith Biennial to find and to be able to share the Spirit that helps the purification of their own identity and that of their younger colleagues as well.

- 6 „Then flew one of the seraphims unto me,
having a livecoal in his hand,...
7 And he laid it upon my mouth,...
8 Also I heard the voice of the Lord, saying:...
9 Go, and tell this people,...
13 But yet in it shall be a tenth,
and it shall return, and shall be eaten:
as a teil tree, and as an oak,
whose substance is in them, when they cast their leves:
so the holy seed shall be the substance thereof”

Antal László

Fraktál N 19

2014-2015, érem, üveg, rozsdamentes acél, 15 × 15 × 3 cm

Fraktál N 13

2014-2015

érem, üveg, rozsdamentes acél

15 × 15 × 3 cm

Fraktál N 14

2014-2015

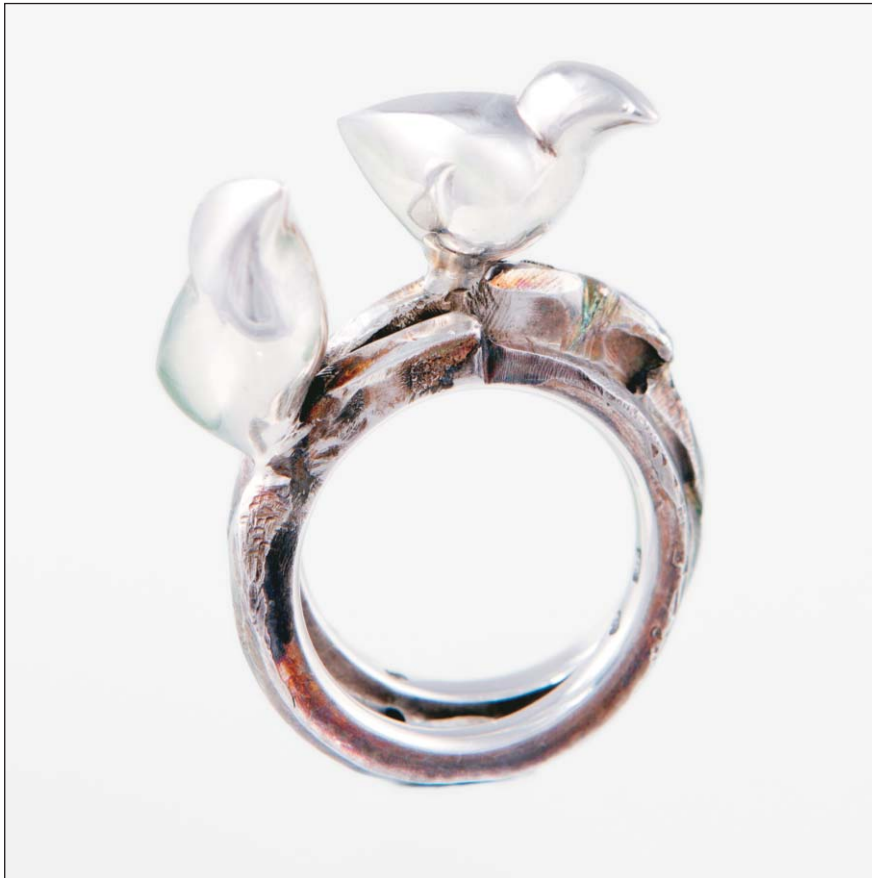
érem, üveg, rozsdamentes acél

15 × 15 × 3 cm

Balázs Marianna

Stacio
2014, 14K arany

Madaraim
2014
ezüst

Madaraim
2014
ezüst

Balogh Mihály

Emlék

2009, bronz, kő, arany, 60 × 65 × 21 cm

Fotó: Balogh Mihály

Bardocz Barna, Pölöskei József és Péri József emlékére
2009, ezüst

Fotó: Balogh Mihály

Bartl Dóra

Sa-ti függő

2013, sterling ezüst, shakudo, melamin, korall, viaszolt textilszál

Fotó: Co-Libri

Nyakék
2013
ezüst, színarany, acél

Fotó: Varga Gábor György

Furagumento gyűrű
2013, sterling ezüst, ébenfa, acél, bakelit, réz, arany

Fotó: Co-Libri

Furagumento függő
2013, sterling ezüst, ébenfa, acél, bakelit, réz, arany

Fotó: Co-Libri

Bicsár Vendel

Hársfavirág

1999, sárgaréz, fa, 80 × 25 × 20 cm

Fotó: Co-Libri

Tükör

2000, nikellezett sárgaréz, 30 × 40 × 5 cm

Fotó: Co-Libri

Bódás Tamás †

Nagy Lajos emléktábla
2013, vörösréz lemezdomborítás, 80 x 80 cm

Fotó: Balogh Mihály

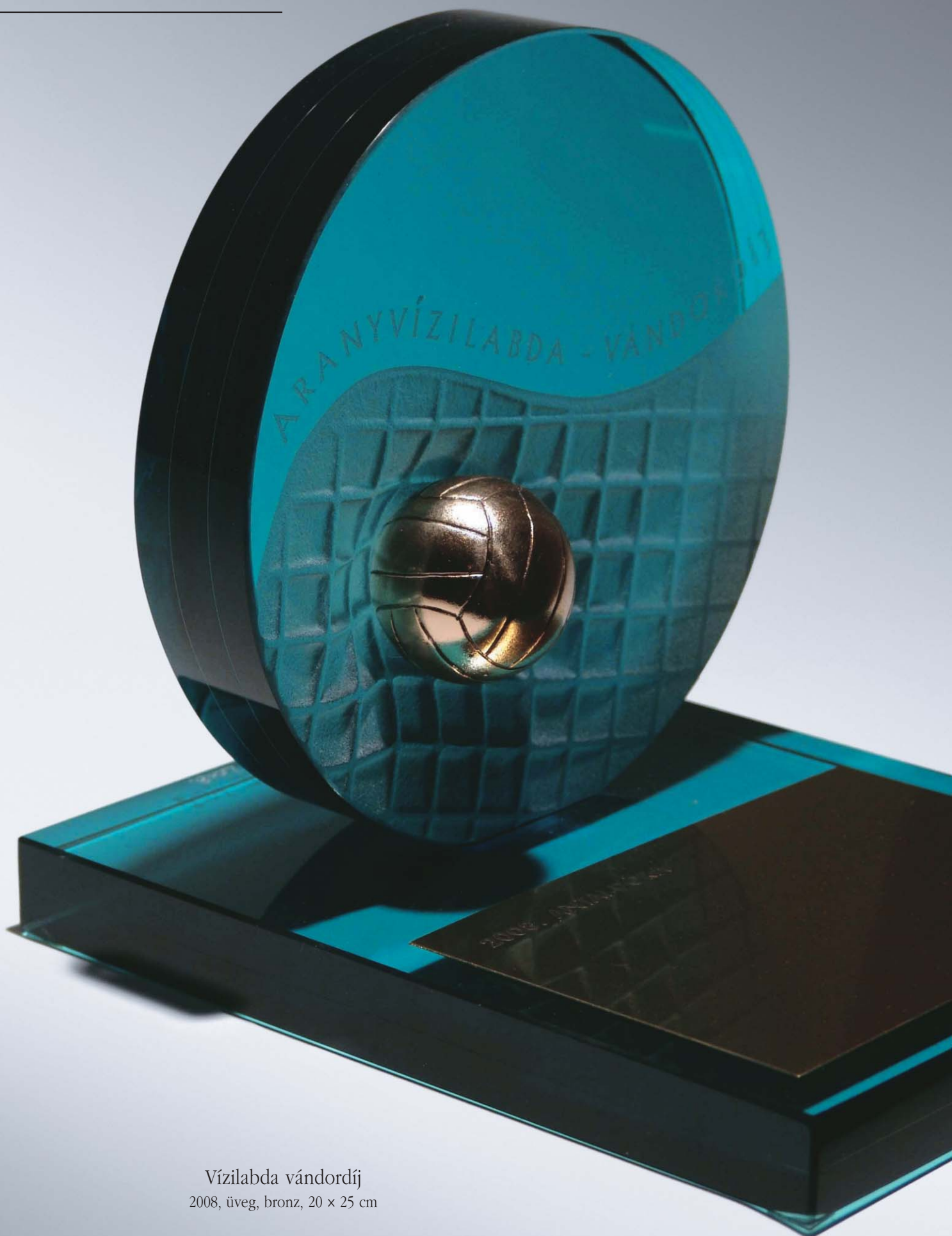

Dobozok

2007, réz, króm, 20 × 12,5 × 14,5; 23 × 13,5 cm

Fotó: Balogh Mihály

Bohus Áron

Vízilabda vándordíj
2008, üveg, bronz, 20 x 25 cm

Vidéki Színházak fesztiválja díj

2012

ragasztott rétegelt üveg, homokfújva, festve
18 x 25 cm

Életút

2015

öntöttbronz
Ø 15 cm

Czinder Tünde

Körforgás

2009, lószőr miniatűr textil, 13 x 8 x 14 cm

Fotó: Co-Libri

Gyűrűk
Yin-yang,
„Kőben csönd béke“
2006, 2013
lószőr, kő

Fotó: Co-Libri

Függők
2008
lószőr, ezüst

Fotó: Co-Libri

Dávid Attila Norbert

„Nagy tekergő” függő
2013, ezüst grenadilfa

Fotó: Co-Libri

„Színpadon
(Köszönettel Julikának)”
függő

2013
ezüst, ébenfa, bőr

Fotó: Co-Libri

„Most már fújhatod...”

2013
ezüst, bőr

Fotó: Co-Libri

Doncsev Antoni

Mérleg

2015, kovácsoltvas, kő, 40 x 40 cm

Fotó: Co-Libri

Veterán

2014, kovácsoltvas, kő, 50 x 40 cm

Fotó: Co-Libri

Gelley Kristóf

Kiöntő

2015, ezüst, egy lemezből kalapálva, m.: 9,5 cm Ø 6 cm

Fotó: Co-Libri

Evőkanál

2009

ezüst, egy lemezből kalapálva, sajtolva

22 × 4,5 cm

Kézékszer

2006

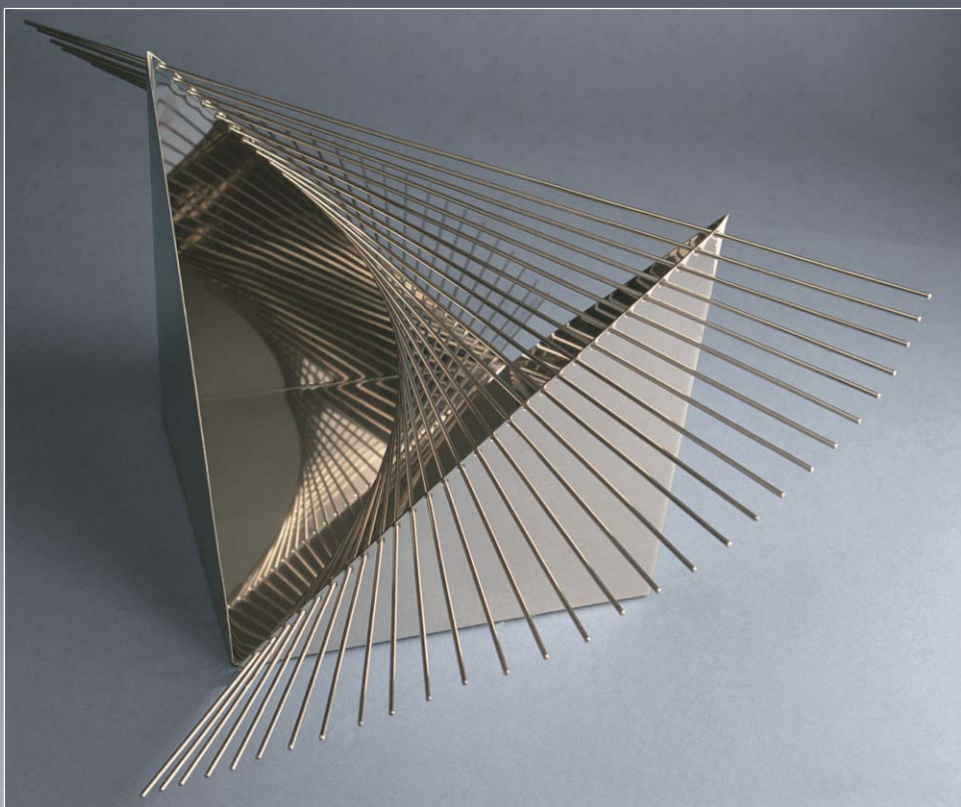
ezüst, egy lemezből kalapálva

Gombos István

Ősvirág

2009, kovácsolt acél, polírozott krómacél, szilikát, 20 x 20 x 30 cm

Meditáció III.
2006
polírozott krómacél
40 × 40 cm

Acélvárosi torzó
2014-2015
kovácsolt acél, polírozott krómacél
30 × 30 × 50 cm

Hajdu László

Gyűrűk
2007, ezüst, ébenfa

Fotó: Co-Libri

Karkötő, gyűrű
2005
elefántcsont, ezüst arany

Fotó: Co-Libri

Karkötő, gyűrű
2015
ezüst, ébenfa

Fotó: Co-Libri

Jajesnica Róbert

A magyar feltámadás
2008, ezüst, Ø 40 cm

Fotó: Co-Libri

Részletek

Ötvösműhely

1959, vörösréz ezüstözve, 8,5 × 8,5 × 5,5 cm

Fotó: Co-Libri

Katona Katalin

„... ahol nincs több „én” és „nem-én”...” (W. S.)
2015, bronz, vas, m.: 85 cm

Fotó: Co-Libri

Időtlen I., II. „...az időtlen dereng át az időbeli világba” (W. S.)
2013, bronz, vas, m.: 200 cm

Fotó: Kollányi Gyula

Kálmán László

Paraván I.

2014, alumínium rozsdamentes acéllemez lézervágva, LED világítás, 183 x 98 cm

Rétegek I. dombormű

2013

rozsdásított acél- és sárgarézlemez

lézervágva, fa, ásványok, LED világítás

120 x 52 cm

Plasztika

2013

rozsdásított

acél- és sárgarézlemez

lézervágva

20 x 20 x 20 cm

Király Fanni

*„Lassú nappalok:
halmozódnak, s a múltat
már csak idézik“*

(Buson)

SÁS nyakék

2013, ezüst, pergamen, mahagóni, jade, üveg

BÉKÁS brosz
2012, ezüst, pergamen

*„Életünk Hold sütötte
víz szélében
lebegő tavirózsa“
(Ryokan)*

RÁJA tű
2011, ezüst, pergamen, jade

Koburger Zsolt

Remény

2015, vörösréz ezüstözve, kalcitkristály, hegyikristály, m.: 40 cm

Fotó: Co-Libri

Vágy
2011
domborított vörösréz lemez
23 x 15 cm

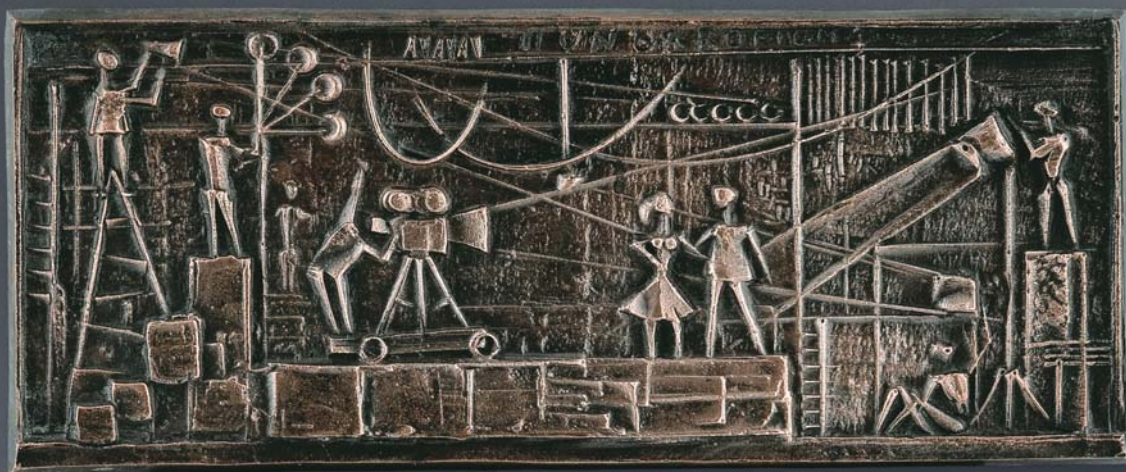
Nyakék
2013
ezüst, féldrágakő

Kopcsányi Ottó

Érem elő- és hátoldal
2015, bronz Ø 12 cm

Fotó: Co-Libri

Filmezés, plakett, terv
1965, bronz, 19 x 8 cm

Fotó: Co-Libri

Doboz
1960, bronz, vörösréz, 19,5 x 11 x 12,5 cm

Fotó: Co-Libri

Kótai József

Siena V.
2015, bronz Ø 8 cm

Fotó: Co-Libri

Siena IV.
2015, bronz Ø 8 cm

Fotó: Co-Libri

„Savoyai Eugén (Apotheosis)”
2002, bronz, viaszveszejtéses, m.: 32 cm

Fotó: Co-Libri

Kovács Erzsébet

„Életfonalak”

2015, vörösréz, zománc, ezüsthólia, sodrott aranyhuzal, 31 × 18 cm

Fotó: Co-Libri

„El nem hervadó virágaim – Hajnalka”
2014, cizellált vörösréz, ékszerzománc, 56,5 × 13,5 cm

„El nem hervadó virágaim – Nőszirm”
2014, cizellált vörösréz, ékszerzománc, 56,5 × 13,5 cm

Kurucz Erzsébet

Gyűrű
2010, ezüst

Fotó: Kollányi Gyula

Gyűrű
2010, ezüst

Fotó: Kollányi Gyula

Teremtés
2010, ezüst, onix, karneol

Fotó: Kollányi Gyula

B. Laborcz Flóra

Lebedi Ninus
dédnagyamám
kalapos portréja
2012
vörösréz, acél
145 × 25 × 43 cm

Fotó: Co-Libri

István atya emlékdomborműve
2013
vörösréz domborítás
90 x 60 x 10 cm

Térdeplő forma XVIII., Róma II.
2010
vörösréz
136 x 32,5 x 60 cm

Fotó: Co-Libri

Laczák Géza

Evolúció

2015, rozsdamentes acél, galvanizált gyűrt patinázott sárgaréz, 25 × 25 × 40 cm

Fotó: Co-Libri

Törtvonal

2015, rozsdamentes acél, galvanizált gyűrt patinázott sárgaréz, 90 × 90 × 120 cm

Fotó: Co-Libri

Molnár Éva

Korona
2014, sárgaréz, Ø 19 cm

Fotó: Co-Libri

Szél
2005
bronz, üveg
m.: 45 cm

Életfa
2005
bronz
m.: 40 cm

Muharos Lajos

Lófej

1968, sárgaréz lemez, felúzás, domborítás, 350 x 220 mm

Fotó: Co-Libri

„Szent Eligius”

2007

ezüst, féldrágakő

7 × 14,5 cm

Fotó: Co-Libri

„Európa elrablása”
2010, násfa, ezüst, féldrágakő

Fotó: Co-Libri

Nausch Géza

Küzdelem

2015, bronz, kő, m.: 11 cm

Fotó: Co-Libri

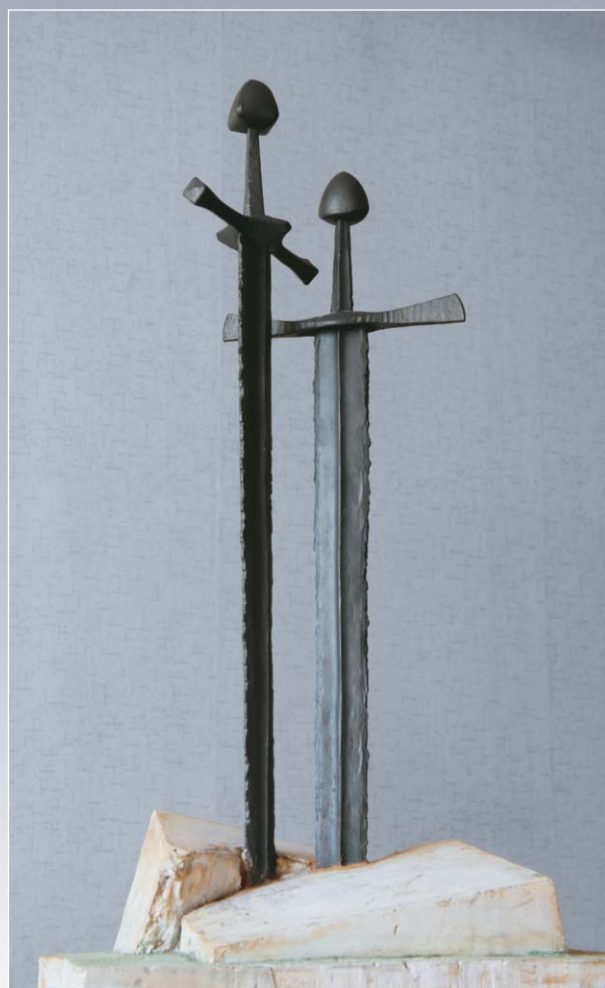

Emlékmű az iparnak

1980

kovácsoltvas, márvány

40 × 11,5 × 11,5 cm

II. Világháborús Emlékmű (makett)

1997

bronz, mészkő

7,5 × 2,6 × 2,6 m

Nemesi Attila

Ücsörgő

2015, laposacél, m.: 40 cm

Fotó: Co-Libri

Madár

2009

acél / 1 gerenda /

m.: 180 cm

Fotó: Co-Libri

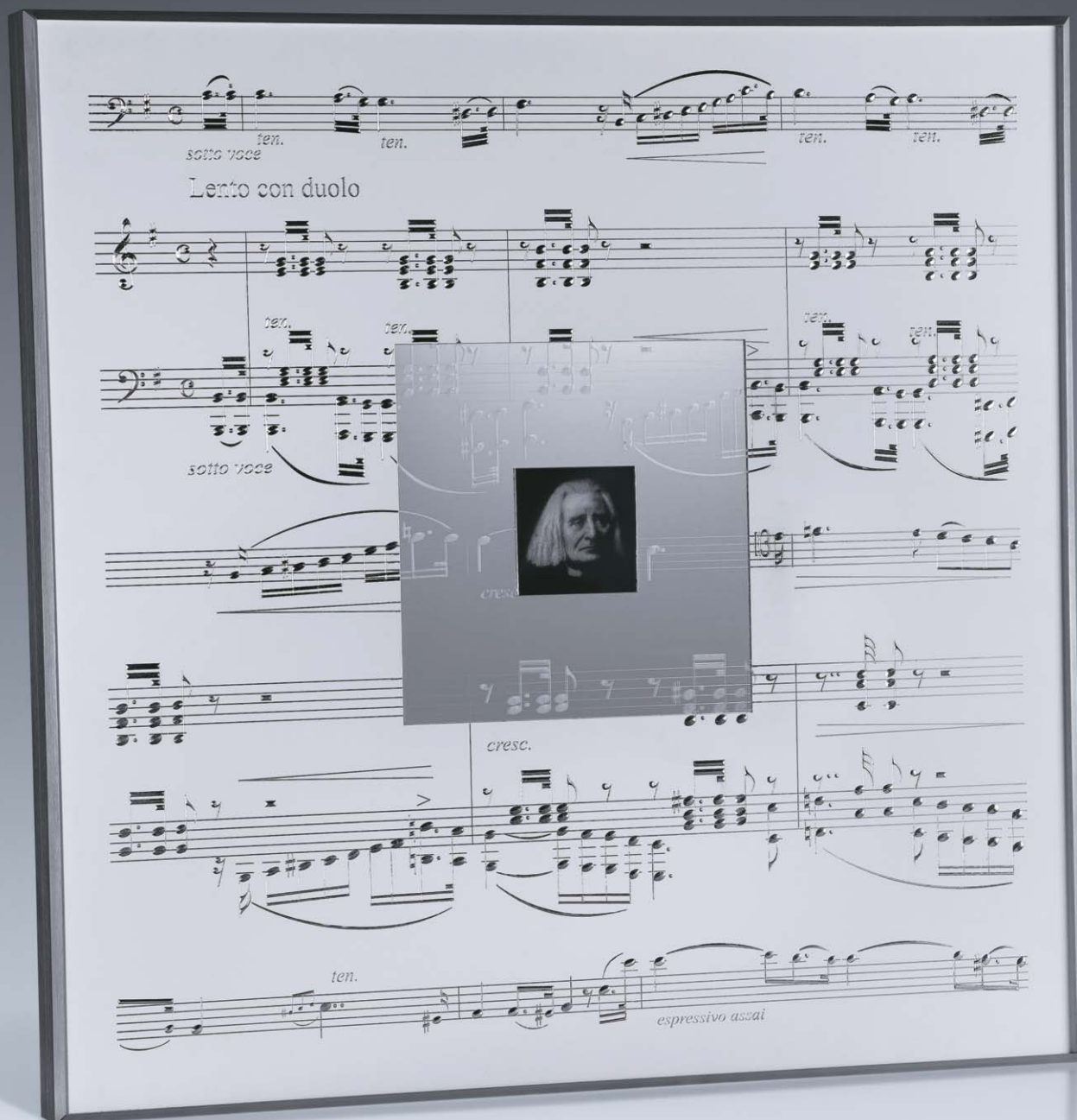

Lámpa

2009, acél, üveg, bronz, m.: 60 cm

Fotó: Co-Libri

Oláh Sándor

Tükör, tisztelet Liszt Ferencnek

2011, alumínium, alumínium-polipropilén, polikarbonát, 75 x 75 x 7 cm

Fotó: Co-Libri

Tükör
tisztelet
Klebersberg Kunónak
2015
krómacél,
gravírozott polikarbonát
145 x 145 x 145

Dobozok
2002
vas
m.: 10 cm, 8,5 cm, 8,5 cm

Rékasy Bálint

„selfie”

2014, nyomtatott műanyag, ezüst, 5 × 5 × 1,5 cm

Fotó: Co-Libri

Gyűrűvirág

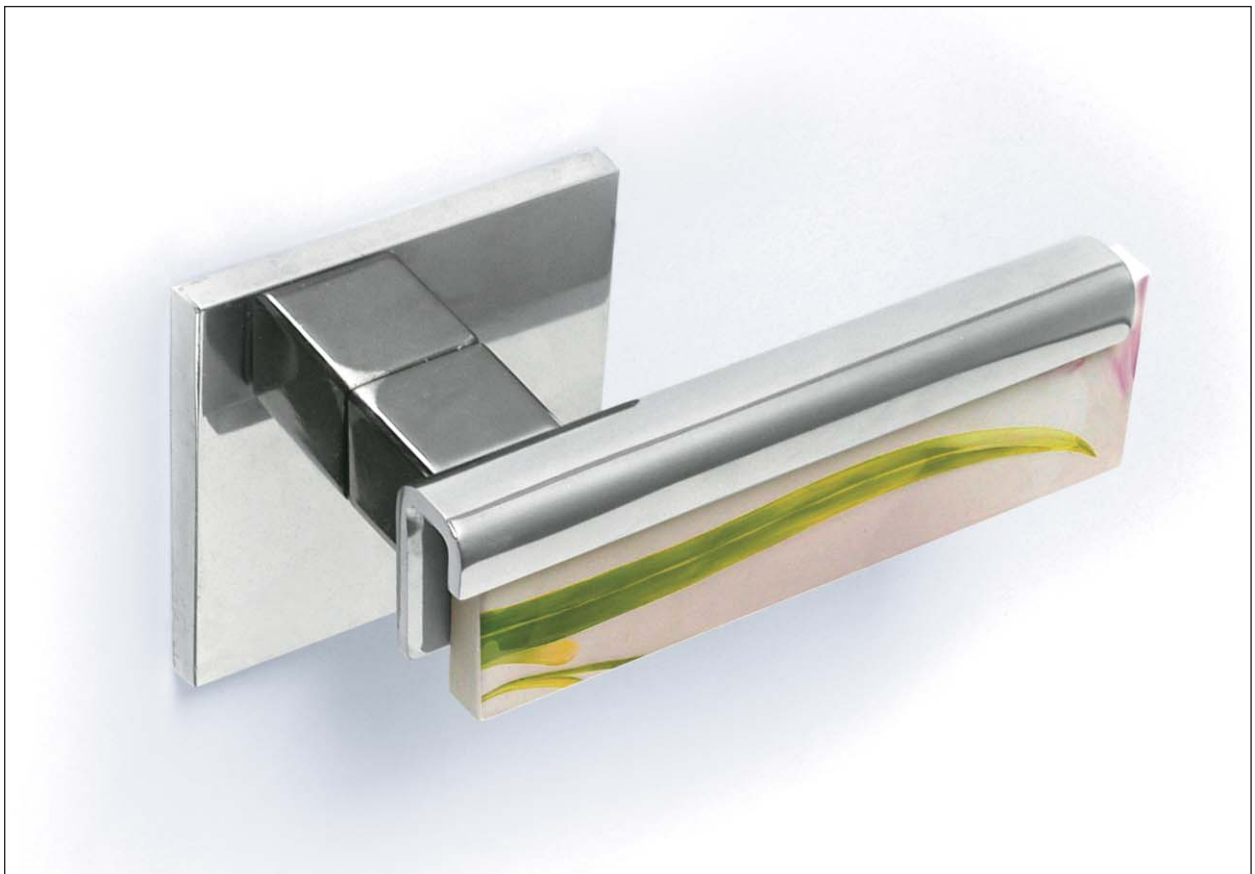
2000

ezüst, eloxált alumínium, gyöngy

Kilincsem

2006

nikkelezett réz, porcelán

Rékasy Levente

Gágyézok

2015, gránit, ezüst, 15 × 6 × 8 cm

Fotó: Co-Libri

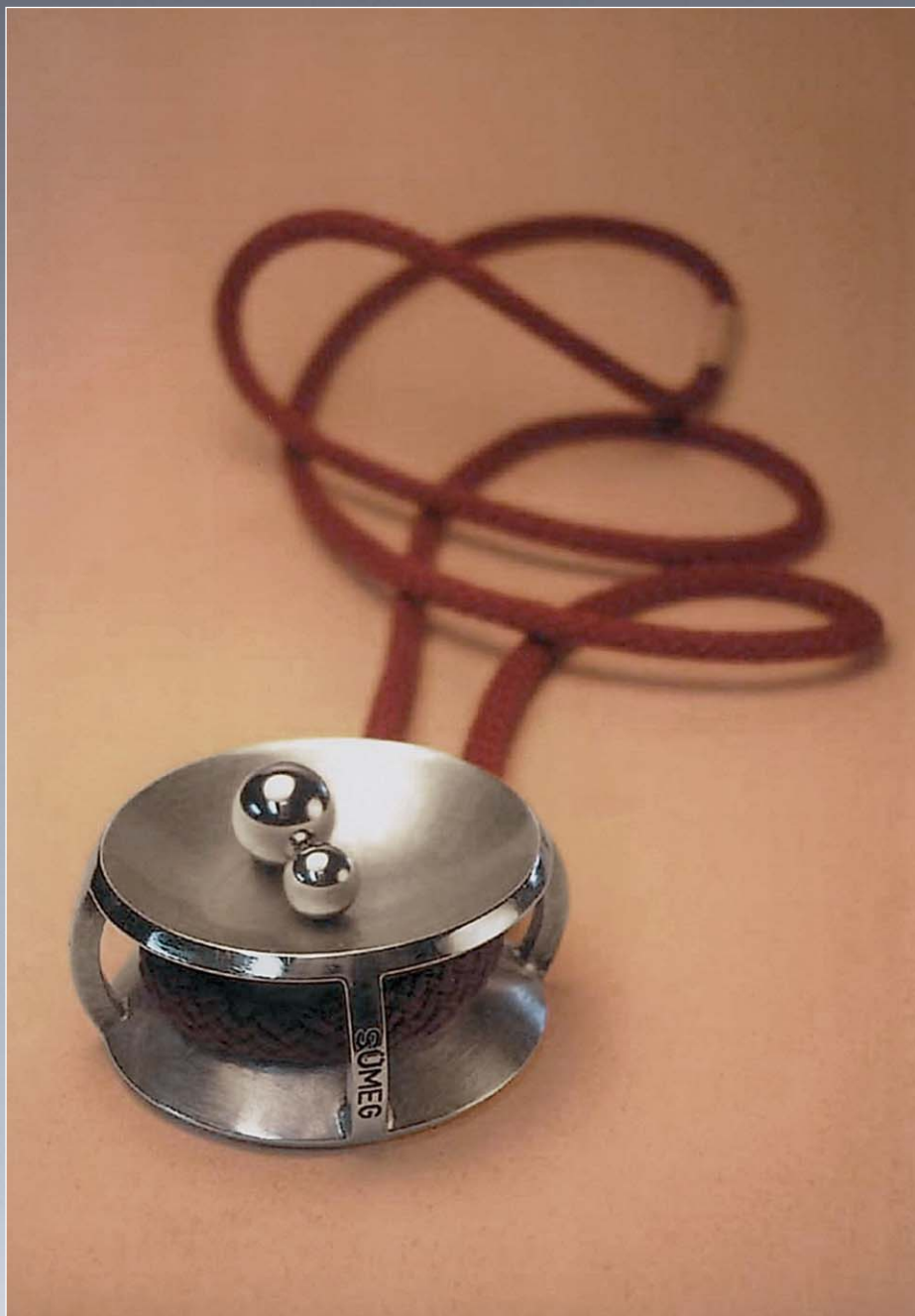

Madár bajusszal
2002
ezüst

Papagáj
2004
ezüst, zománc

Rózsa Béla

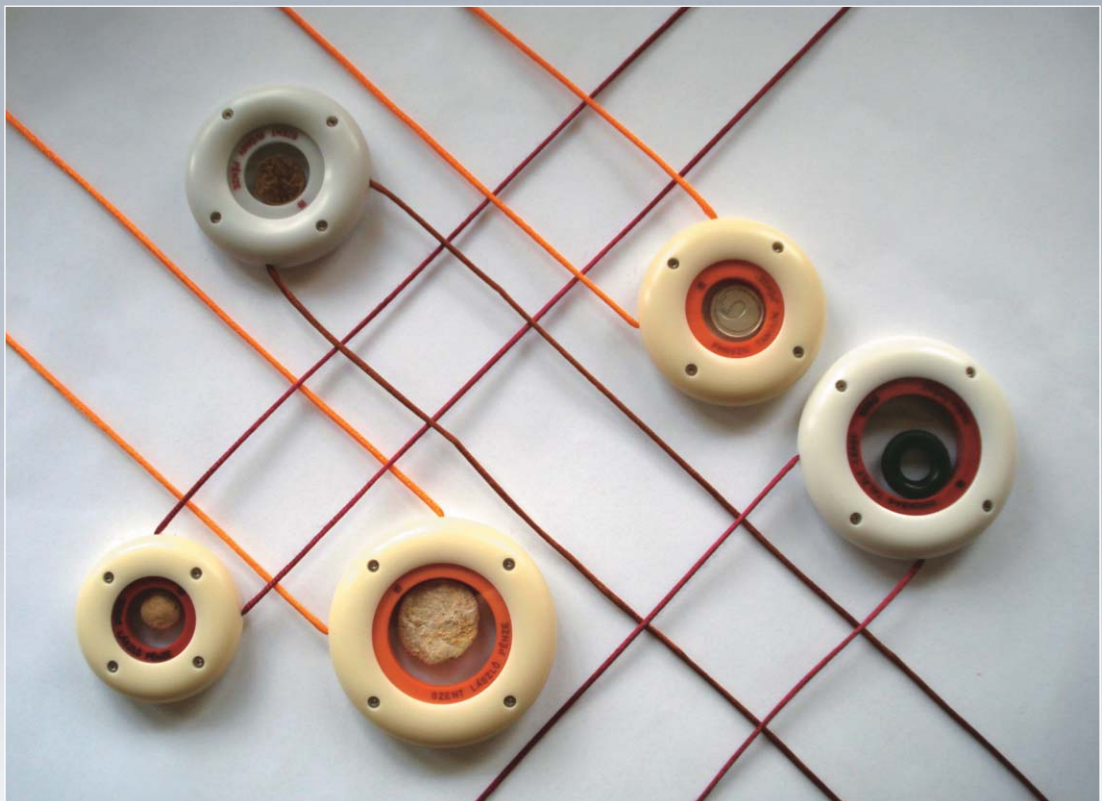

Mágneses nyakék golyókkal
2006, ezüst, neodímium csapágygolyók, textil

Nyakék
2014
corian, üveg, kövület, textil

Nyakékek
2014
corian, üveg, kövület, textil

Rozsnyay Béla

Nautilus

2014, acél, 32 x 15 x 5 cm

Fotó: Co-Libri

Forráspont (részlet)
2008, acél, 30 × 32 × 10 cm

Csipkevár
2002, bronz, 42 × 44 × 23 cm

Schuszter István

Karkötők

2014, rozsdamentes acél, onix

Fotó: Co-Libri

Karkötők
2014
rozsdamentes acél, onix

Karkötők
2014
rozsdamentes acél, onix

Serbakow Tibor

Keresztelő Kút Fedő – Keresztelő Szent János (Rácvárosi Templom, Pécs)
1993 – 2013, vörösréz, bronz öntött, domborított, 55 x 55 x 65 cm

Fotó: Co-Libri

Tabernákulum ajtó (Patacsi Kápolna, Pécs)

1993, vörösréz aranyozva, igazgyöngy, bronz aranyozva, fa, 45 × 30 × 5,5 cm

Seregi György

Nyakék, karkötő, gyűrű
2015, kovácsolt krómacél

Fotó: Co-Libri

Árpádházi Szent Erzsébet

2010

kézi kovácsolt krómacél

170 × 50 cm

1956-os Emlékmű

2006

kézi kovácsolt krómacél, szénacél, kő

320 × 140 cm

Simon Viktória

Gyűrűk
2014, plexi

Fotó: Co-Libri

Lapos íves gyűrű
2014
plexi

Fotó: Réthely-Prikkel Tamás

Magas kerek gyűrű
2014
plexi

Fotó: Réthely-Prikkel Tamás

Sisa József

Tört-én-elem

1999, maratott aljú zománc, 90 × 90 cm

Zodiákus sorozat:

Halak

2012, háromdimenziós miniatűr
rekeszszománc, vörösréz,
sárgaréz, ékszerzománc,
aranyozott
20 × 20 cm

Időszalag (részlet)

2013, háromdimenziós miniatűr rekeszszománc, 1 m²

Skripeczky Ákos

Torzó

1980, alumínium, 37 × 20 × 8 cm

Fotó: Balogh Mibály

Füst
1980, alumínium, 55 × 38 × 10 cm

Fotó: Balogh Mihály

Sor Júlia

Fémjáték
2015 alumínium plasztikák

Fotó: Co-Libri

Művészetek oltára

1971

vörösréz

46 × 42 cm

Használati tárgyak

1970-1980

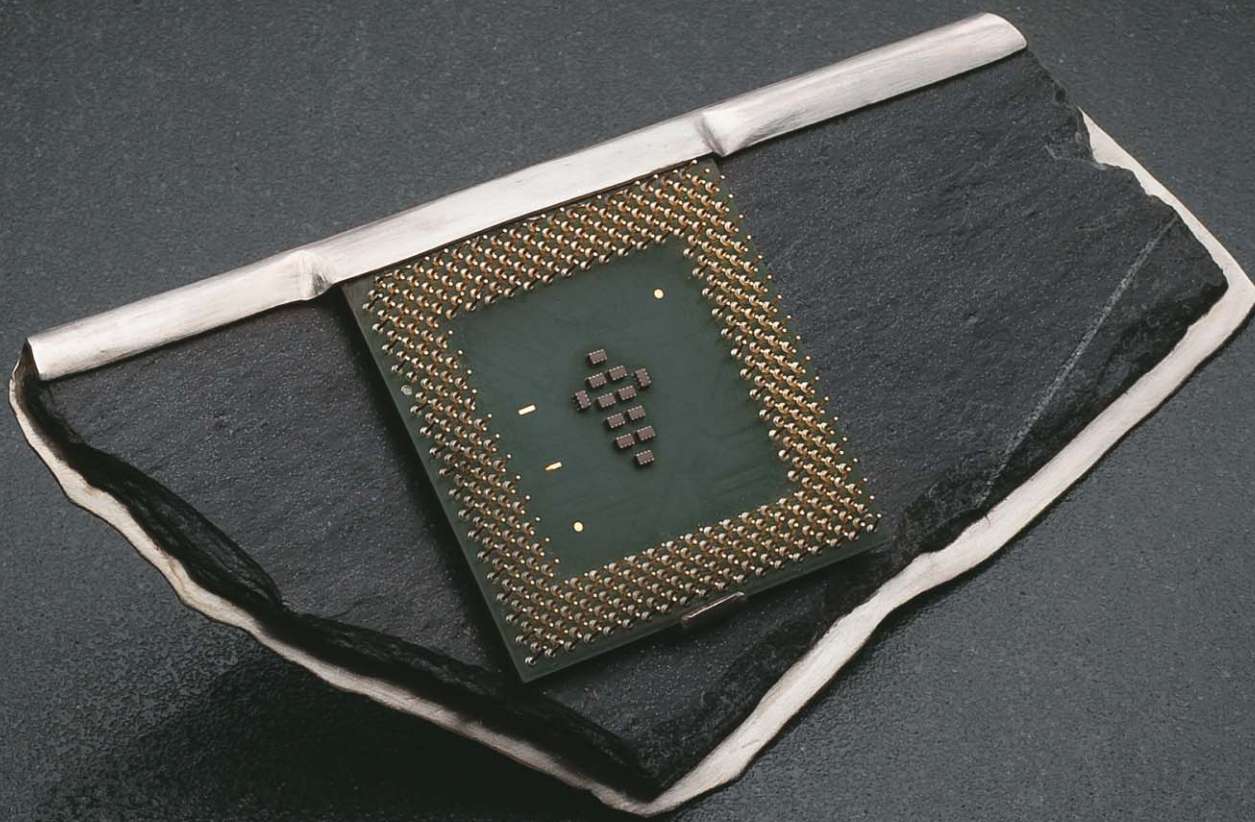
nikkelezett, homokfúvott,
mart sárgaréz, vörösréz

J. Szalay Edit

*„A magyarságnak igazi ereje mintba abban állna,
hogy a legnagyobb katasztrófákat is ki tudja állni
és utánuk belső megújulásra képes.”*

(Klebensberg Kunó)

Díszű

2015, ezüst, pala, processzor

Fotó: Co-Libri

Gyűrű
2005
ezüst, türkiz, almandin

Mobilkarkötő
2007, ezüst, malachit

Szilágyi Ildikó

Nyakék
2013, ezüst, féldrágakő

Fotó: Co-Libri

Doboz

2005, sárgaréz nikkelezve, vörösréz, zománc, m.: 8 cm Ø 17 cm

Fotó: Co-Libri

Szilágyi Erzsébet

Sárkányölő Szt. Györgyre várva
2006, bronz, m.: 17 cm

Fotó: Co-Libri

Borsószem
királykisasszony
2010
ezüst, foszforeszkáló
szintetikus kő Japánból

Fotó: Co-Libri

Ophelia (sorozat)
2004
ezüst

Fotó: Co-Libri

Szlávics László ifj.

Csány László díj
2015, krómacél, tölgyfa talapzat, 17 x 10 x 6 cm

Fotó: Co-Libri

Liszt Ferenc portré
2011, vas, hegesztett, m.: 160 cm

M. Tóth Krisztina

Újraékszer I.
2015, újrahasznosított anyagok

Fotó: Co-Libri

„Férfi”, nyakék
2012, ezüst, achát

„Nő” nyakék
2012, ezüst, achát

Tóth Zoltán

„Vörös szárny”, nyakék
2013, ezüst, fluorit

Fotó: Co-Libri

„Egy pillanat”, nyakék
2013
ezüst, bakelit

Fotó: Co-Libri

„Vörös gazella”, nyakék
2014
ezüst, műgyanta

Fotó: Co-Libri

Veres Éva

Nyakék, fülbevaló
2015, ezüst, féldrágakő, zomámé

Fotó: Co-Libri

Fülbevaló
2006
ezüst

Karkötő
2004
ezüst, féldrágakő

Vincze Zita

Emberke hajtű, Világ-világ nyakék, Madaras gömb hajtű
2015, ezüst

Fotó: Co-Libri

Együttérték
2014
ezüst, zománc

Fotó: Co-Libri

Enteriör
2012
ezüst

Fotó: Co-Libri

Zagyva László

Ecc, pecc, ki mehetsz I.
2013, bronz, Ø 10 cm

Fotó: Co-Libri

Ecc, pecc, ki mehetsz II.
2013, bronz, Ø 10 cm

Fotó: Co-Libri

Játék I.
1994
bronz, kő
29 x 20 x 12

Dudás
1994
bronz
21 x 21 x 14

Zidarics Ilona

Gyűrűs karkötő

2013, aranyozott ezüst, ezüst, réz

Fotó: Co-Libri

Nyakék

2013

aranyozott ezüst, ezüst, réz

Fotó: Co-Libri

Nyakék

2013

aranyozott ezüst, ezüst, réz

Fotó: Co-Libri

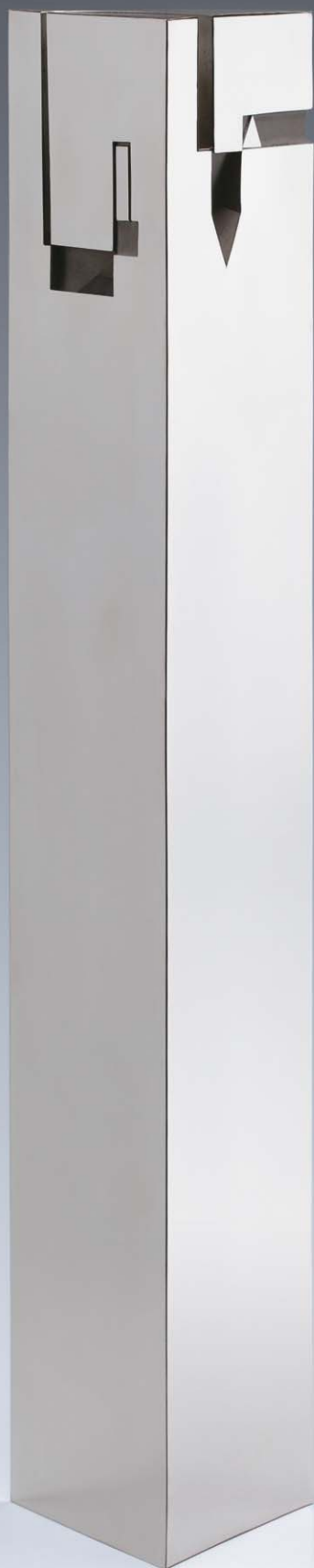
Zoltán Győző

Kikristályosodás

1999, forrasztott sárgaréz lemez aranyozva, ametiszt kristály, 17 × 13 cm

Fotó: Co-Libri

Kis obelisz

1983, forrasztott rozsdamentes acéllemez, 50 x 10 cm

Fotó: Co-Libri

Ez a tanulmány a kortárs magyar ötvösművészek elmúlt tizenkilenc évének történetét mutatja be, azon művészekét, akik ennek az időszaknak a kiállításain megjelentek alkotásaikkal. Az áttekintésben arra vállalkozom, hogy kronológiai sorrendben bemutassam az ötvösművészeti biennálék, a hazai és külföldi kiállítások létrejöttének körülményeit, helyszíneit. A dolgozat egy-egy fejezetét az időrendben egymást követő évszámok jelzik, melyek köré csoportosulnak az adott esztendő kiállításai. Az évek során összegyűjtött megnyitóbeszéd, elemzések és újságcikkek egészítik ki a történeti leírást.

A méltatások tükrözik a kiállításokról alkotott véleményeket, melyek egyben kortörténeti ismereteket is adnak. A ismertetések és a gazdag képanyag közlése azt a célt szolgálják, hogy a szakmai közösség tagjait minél teljesebben mutassam be. Az íráshoz kapcsolódó fotóanyagot, részben a megnyitókon készült video-dokumentációkból kiemelt képek, részben a kiállításokon megjelent alkotások tárgyfotói alkotják.

Az összefoglaló történeti része érinti a közönséggel való kapcsolatot is. A kiállítások látogatóinak leírt gondolatait, véleményét a vendégkönyvi beírásokat a Függelék tartalmazza.

Katona Katka

ÉKSZERTŐL A PLASZTIKÁIG

A kortárs magyar ötvösművészeti kiállítások története
1996-2015

Katona Katalin ötvösművész

A kortárs magyar ötvösművészet elmúlt tizenkilenc éve szakmatörténetileg jelentős időszak. Ez a közel húsz esztendő érlelte az ötvösművészeket kiállító művészekké, s formálta őket közösséggé. A megelőző időszakban voltak kezdeményezések országos csoportos kiállítások megrendezésére, de ezek a kiállítások alkalmoszerűek voltak, a ritmikusan visszatérő tárlatok is egy idő után félbeszakadtak, elhaltak. A hetvenes években történt néhány megnyilvánulás, amely a szakma egy-egy területét kívánta bemutatni, így a Fémplasztika című kiállítás az Ernst Múzeumban 1967-ben, majd az Ékszer '70 című kiállítás a Csók István Galériában Budapesten. A magyar ötvösművészet helyzetét jelenítette meg a Miskolci Képtárban megrendezésre került Ötvös és Fémműves Quadriennále 1977-ben, 1981-ben és 1985-ben. Sajnálatosan azonban ez a sorozat megszakadt.

A többi iparművészeti ághoz hasonló tudatos szerveződés 1996-tól történik az ötvösművészet területén. Ebben az évben rendezték meg az I. Ötvösművészeti Biennálét a Savoyai-kastélyban Ráckeven. Ettől az évtől, nemcsak a biennálékon jelentek meg az ötvösművészek, hanem a köztes időszakokban számos hazai és külföldi kiállításon mutatták be alkotásaikat. Szakmai kiadványokat jelentettek meg, melyek egyrészt a kiállításaikhoz kapcsolódtak, másrészt összefoglalták a művészeti ág egyes szakterületeinek munkáit: az építészethez kötődő műveket, az ékszereket, a használati tárgyakat, a szakrális rendeltetésű tárgyakat és a plasztikákat.

Érdemes áttekinteni, hogy mi befolyásolta, s mi vezette az ötvösöket arra az útra, hogy kiállító művészekké váltak. Sem az egyes alkotó, sem egy művészeti ág pályáját nem lehet önmagában vizsgálni. Az utóbbi létét is meghatározza a társadalomban elfoglalt helye, szerepe. Az ötvösművészet gyökerei mélyre nyúlnak kultúránkban, s a történeti korokra visszapillantva látható, hogy a mestereknek, alkotóknak megbecsült helyük volt a korabeli társadalmakban. Napjainkra az ötvösművészek körülményei bizonytalanná, sok esetben méltatlanná, szinte meghatározhatatlanná váltak. A társadalmi és gazdasági helyzet változásai, a mecenatúra hiánya erőteljesen befolyásolják a művészek létét és alkotói pályáját. A rendszerváltozás után az állam, mint mecénás kilépett a kultúra támogatásából. Az iparművészek, így az ötvösművészek esetében is ez különböző területeken volt érzékelhető. Megszűnt az Iparművészeti bolt-hálózat és a Képcsarnok üzlethálózata is részben megszűnt, részben megváltoztak viszonyai. Ezzel jelentős megmutatkozási terület veszett el. Korábban az iparművészet iránt érdeklődő értelmiségi réteg, a mai középosztály azon része, amely még mindig töretlen érdeklődője a művészeti ágnak, a gazdasági helyzet alakulásával, nem tudja betölteni vásárlói szerepkörét. A galéria hálózat hiánya miatt, ritkán talál érintkezési pontokat a művészekkel. Nagy változást jelentett az állami beruházások lecsökkenése, megszűnése, mellyel az épületekhez kötődő munkák elnyerésének lehetősége szűkült be. A beáramló külföldi beruházók nem, vagy csak ritkán alkalmaznak magyar művészeket.

A felsorolt tények megrázóan hatottak a magyar iparművészetre. Az összeomlás helyett azonban csodálatos módon, ezek a sarkalatos változások alkotásra serkentették a művészeket. Az iparművészet minden területén jelentősebbnél jelentősebb kiállítások születtek és születnek, melyeken jobbnál jobb alkotások sorát mutatják be az alkotók. Teszik ezt a művészek töretlenül, reménykedve abban, hogy a teremtettség mindig érték marad. Missziót teljesítenek a kultúráért. Ezek a tények és a közösséggé formálódás igénye indította el azt a folyamatot, amelynek eredményeit kívánja bemutatni ez a tanulmány.

1995 telén került megrendezésre az Ötvösművészet című kiállítás a Pauli Anna vezette Péter Pál Galériában Szentendrén. Ez a tárlat jelentős szakmai igényű áttekintést adott az ötvösökről. A kiállítás megvalósulása Kovács Károlynak, az akkori szakosztályi titkárnak és Kótai József ötvösművészeknek köszönhető. A megnyitón fogalmazódott meg az igény egy olyan helyszín keresésére, mely nemcsak méretében és környezetében lenne megfelelő országos kiállítás megrendezésére, de otthont is adna a kortárs magyar ötvösművészetnek. Lehetőségként a Savoyai-kastély adódott Ráckeven. Impozáns környezet és a település viszonylagos közelsége a fővároshoz, megfelelőnek bizonyult a biennálék elindításához.

Az elképzelést nagy nyitottsággal és jelentős segítséggel támogatta a kisváros polgármestere, dr. Kulcsár István. A polgármester úr megéreztte, hogy mit jelent ez a lehetőség az ötvösművészeknek, de egyben tudta, hogy mit jelent ez a kétévenként visszatérő országos kiállítás a település kulturális életében is. Így jött létre 1996 májusában az I. Ötvösművészeti Biennále.

A kiállítás meghirdetése a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének teljes ötvös tagsága és a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Ötvösművészeti Szakosztálya körében történt. Ez vált gyakorlattá a későbbiekben megrendezett biennálék esetében is. A hivatalosan jegyzett, közel 170 ötvösművész egyharmada jelentkezett a kiállításra. Ez a részvételi arány napjaink ötvösművészeti tárlataira is érvényes. Képviseltette magát az idősebb generáció és a fiatalok is. Az első biennále kiállítói közül a legtöbbben a mai napig minden biennálén részt vesznek, azonban néhányan a kezdeti lelkesedés után más megmutatkozási lehetőséget választottak, míg mások időközben csatlakoztak. A kiállításra minden művész szabadon adhatott be tárgyakat, a felhívásban nem volt meghatározva sem műfaj, sem anyaghasználat, sem darabszám. Ezzel kibontakozott a szakma helyzetének keresztmetszete. Tematika nélkül – a zene területéről vett kifejezéssel élve – ún. „örömmelés” történt. Az alkotások nagy része nem erre a rendezvényre készült, mert fiókok mélyéről, műhelyek polcairól kerültek a kiállítótérbe. Mégis érezhető volt a lelkesedés, az öröm – elindult valami közös akarattal. A kiállítás szervezése és rendezése Kótai József szakosztályi titkár és Katona Katalin ötvösművészek nevéhez fűződik. A megnyitón dr. Kulcsár István polgármester köszöntötte a vendégeket és a művészeket, a megnyitóbeszédet Kótai József mondta. Az eseményen díjakat is osztottak.

Savoyai-kastély, Ráckeve

Az I. Ötvösművészeti Biennáléről beszámolt a Ráckevei Újság. A cikket Papp Kornélia, a lap szerkesztője írta:

A boldogság két madara – Ötvös kiállítás a Savoyai-kastélyban.

Egy kiállítással ritkán jelentkező művészeti ág alkotói, az ötvösök mutatkoztak be a közönségnek a Savoyai-kastélyban. A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének Ötvös Szakosztálya hívta meg az érdeklődőket május 16-án az ötvösök kiállításának megnyitójára, mely ezután június 2-ig kínált kivételes, izgalmas élményt a látogatóknak. Ünneplésszerűség és öröm egyaránt szinte kézzelfoghatóan jelen volt a kastély kupolatermében, ahol közel 40 művész alkotásai kaptak teret. Ünnepe volt ez nemcsak a látogatóknak, hanem bemutató művészeknek is, mert az ötvösöknek nagyon kevés kiállítási lehetősége van. Az, hogy itt Ráckeven, egy gyönyörű kastélyban nyílt számukra ilyen lehetőség magyarázat arra, miért áradt szét az öröm érzése mindazokban, akiknek közük volt ehhez a kiállításhoz.

Erről az örömről beszélt Kótai József, az ötvös szakosztály titkára a megnyitón, hangsúlyozva, hogy itt csodálatosan együtt volt minden, ami egy ilyen eseményt ünnepé avathat. A kiállítás rendezésének gondolatát azonnal magukévá tették a város és a Kastély – Vendégház Kft. vezetői, megbató önzetlenséggel segítettek sokan a szervezésben, a rendezésben, a kastély, a kupolaterem nagyszerű teret adott, az eddig kissé egymástól elszigetelten dolgozó művészeket, pedig igazi alkotó közösséggé kovácsolta a készülődés izgalma, a megmutatkozás lehetősége. A titkár szeretné, ha a város és az ötvösművészet mostani egymásra találása nem maradna kivételes esemény, a kiállítás kapujának bezáródása nem jelentené a kapcsolat végét.

Ráckeve fogadókészségével, kulturális értékeivel valósággal kínálja magát, hogy ez a kapcsolat szorosabb és tartós legyen. Nemcsak kiállítással szeretnének az ötvösök ide visszatérni – mégpedig rendszeresen! – hanem azt is tervezik, hogy a Savoyai-kastélyban találkozót rendeznek építőművészek és ötvösművészek között, mert e két művészeti ág képviselői meglehetősen eltávolodtak egymástól. Éppen Ráckevén láthatunk néhány szép példát az együttműködésre. Máté János készítette a Fekete Holló étterem cégérét, a város szülötte, Katona Katalin alkotta a Szent István patika épületét díszítő vörösréz kígyókat. Mindkét mű egészen új minőséget ad az épületnek!

Új módon kellene hangsúlyt adni Ráckeve páratlan műemlékeinek, bemutatni a világnak e kis város kulturális értékeit. Ez a gondolat vezérelte Katona Katalint, amikor a szövetség ötvös szakosztályában kezdeményezte a ráckevei kiállítást. Reméljük, hogy az ötvösök és Ráckeve barátsága nem lesz elröppenő madár, a boldogság, az öröm, amivel művészek és művészetkedvelők itt egymásra találtak, tartós lesz.”

(Ráckevei Újság, 1996. június)

I. Ötvösművészeti Biennále díjazottjai:

Katona Katalin
I. díj, Ráckeve Városának díja

Balogh Mihály
Szt. Eligiusz-díj

Jermakov Katalin
Szt. Eligiusz-díj

Péri József
Szt. Eligiusz-díj

Stomfai Krisztina
Szt. Eligiusz-díj

A kezdeti bizonytalan lépéseket Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész, a MAOE akkori titkára segítette iránymutató tanácsaival. Elképzeléseiket egyengette, gondolatai mindig segítettek továbbhaladni az elindított folyamatokban. Javaslatára a II. Ötvösművészeti Biennále témája az építészethez kötődő munkák bemutatása lett.

A témaválasztásnak több oka volt. Ismeretes, hogy a kortárs magyar ötvösművészet nagyon tág téren mozog. A művészek pályájuk során létrehoznak autonóm alkotásokat, készítenek használati tárgyakat, de kapcsolatba kerülnek olyan feladatokkal is, melyek az építészethez kötődnek. Ez utóbbiak az alkalmazott ötvösművészeti alkotások: korlátok, világítótestek, információs rendszerek. Ehhez a területhez tartoznak a cégérek, reliefek, plasztikák és a muráliák is. A biennále alkalmával ezekről a munkákról készült fotóanyag került kiállításra.

Ezzel a kiállítással a művészeti ág megmutatta másik arcát is. A bemutatón túl a kiállításnak volt más célja is. Művészenként két tárgyfotó készült az alkotó legjellemzőbb munkáiról az ötvösművészetnek erről a területről, amelyek dokumentálásra kerültek. Ez több szempontból volt lényeges. Egyrészt ez a dokumentáció teremtette meg a tervezett kétkötetes szakmai kiadvány egyik könyvének fotóanyagát. Másrészt a dokumentálással kép vagy adat őrzött meg jó néhány alkotást, amely esetleg már nem is volt található az adott épületen. Sajnálatos tény, hogy számtalan mű esett áldozatul a rendszerváltozás után elindult folyamatoknak. Az épületek tulajdonos váltása során, az új tulajdonos új designt hozott magával, így a korábban készült alkotások, amelyekre már nem volt szükség – a legtöbb esetben – a szó szoros értelmében, a szemétdombra kerültek. Ez a folyamat főleg a szállodák, de más épületek esetében is előfordult. Erről az értékpusztításról nem készült felmérés, pedig ezeknek az alkotásoknak a megszűnése a kortárs iparművészet nagy vesztesége.

A II. Ötvösművészeti Biennálén bemutatott fotóanyag a fentebb említett szempontokon túl, figyelemfelkeltésül is szolgált – megszólítva az építészeket, s megszólítva a megrendelőket is. A kiállítás látványában nem vetekedhetett a tárgyakat bemutató korábbi, ill. későbbi tárlatokkal, de szakmatörténetileg kiemelt jelentősége volt. A művek dokumentálása révén a művészek megismerhették egymás munkáit, ami erősítette a szakmai párbeszédet és újabb lépést jelentett a közösséggé formálódás terén. Az alkotói magányból kilépve láthatóvá, érthetővé vált, hogy a kiállítások nemcsak találkozások az érdeklődőkkel, hanem fórumai a szakmának is.

A II. Ötvösművészeti Biennále megnyitóján dr. Kulcsár István mondott köszöntőt. A kiállítást Kótai József ötvösművész, szakosztályi titkár nyitotta meg. A biennálét Jahoda Ernő István ipari formatervező méltatta a helyi újságban:

Fészekrakó ötvösök

Úgy tűnik, a mai magyar ötvösség költöző madarai fészket raknak Ráckeven. Hagyománnyá válhat a kétvétekenkénti megmutatkozás; Ráckeve Városa fogadóképes, termékeny talajnak bizonyul e nagy múlttal rendelkező művészetet művelők számára. Dicséretére kezdeményező ötletadó művésznőnek, Katona Katalinnak.

A bevezető mondat metaforája nem saját ihletésű. Kótai József, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Ötvös szekciója vezetőjének megnyitó mondatait idéztem.

Barátom és kollégám elmesélte egy élményét. Ablakából végigkísérte érdeklődő figyelmével egy tengelice pár munkálkodását amint a vihar által megrongált fészkeket szálanként biztonságosabb helyre hordták, hogy ott újra építsék. Így hozták műveiket Ráckeveire az ötvösművészek is, hogy a kitűnő környezetben új erőket indukáló „fészket” építsenek maguknak a város és vendégei örömére. Mert öröm a célja és öröm az eredménye a kiállításnak, mely méltó tartalma volt egy héten át annak az építészeti értéknek, a Savoyai-kastélynak, mely önmagában is büszke látványossága Ráckevének.

Van-e értelme egyáltalán írásnak egy lebontott kiállításról, ha már a felébresztett új érdeklődések amúgy sem találhatják a szomjoltó forrását. Kétszeresen is van értelme. Először, mert magáról az eseményről tudósítani is érdemes azokat, akik valamilyen okból elszalasztották lehetőségét az élménynek. Így legközelebb hozzájut-

hatnak egy olyan szellemi táplálékhoz, melyről talán csak jóval később derül ki: tartalmasabbá tette életünket. Mert ilyen a kultúra természete. Időben eltolódva hozza meg hasznát, termését. Ezért is olyan nehéz mai profitéhes világunkban a kultúra léte. De fontos másodsorban a tudósítás azért is, hogy újra és újra felidézzük a jó történésék emlékét, egy lezajlott, nagyszerű kiállításra visszagondolni erőt, derűt adó cselekedet. Gondolatban újra belépni a több mint negyven művész alkotásait felvonultató fotógyűjtemény közé sokáig marad kellemes élmény. Aki viszont valóságban is megtette azt a bizonyos lépést, bizonyára nem feledi el azt az érzést, amit a kiállítás egyetlen tárgya, Tóthfalusi László alkotása keltett. Vendégváros, titokzatos, befelé vonzó épített tér e plasztika, jelképévé összefoglaló értelmezésévé emelkedve annak az alkotói létnek, mely a minket naponta körülvevő művi környezet felépítését, értékesebbé tételét szolgálja. Mert mi másért jönnének létre Máté János és Kodolányi László cégerei, Katona Katalin és Kótai József épületuraló szobrai és külső-, belső terek egyedi, a befogadó épületre tisztelettel rimelő lámpák, feliratok és a többi közérzet alakító elem, ha nem a mindennapok ünnepi pillanatainak megeremtéséért. Jó dolog egy ilyen kiállítás. Talán sokan ébrednek rá, mi a különbség rideg, dísztelen, sivár házak között élni, vagy olyan helyen, ahol van szándék és energia a részletekben rejlő lehetőségek kibaszására, és a szándékon és energián túl a képességek alázatának, felelősségének igénybevételére is.

Ráckeve patinás, értékes kisváros. Törekvéseiben megtalálható a jobbító akarat, mely tartalmazza a később beérő, de avulhatatlan értékek törekvését is. Ráckeve jó talaj a kultúrának, ami reményekre ad okot: jó lesz, egyre jobb lesz itt élni. Különösen, ha nem csak dr. Kulcsár István polgármester bízna – ahogy köszöntőjében kifejezte – abban, hogy a kiállítás felkelt bizonyos szándékokat és az utcáinkon, épületeinken visszaköszönnék majd a kastélybeli kiállítás által generált igényesség produktumai.” (Ráckevei Újság, 1998. június)

Ebben az évben még két – a résztvevők tekintetében kisebb, de jelentőségében egyenrangú – kiállítást kell megemlíteni. Az egyik, Ötvös körkép címmel, a Savaria Múzeumban, Szombathelyen került megrendezésre. A másik, A kortárs magyar ötvösség című kiállítás a Gödöllői Galériában a Petőfi Múvelődési Központban volt Gödöllőn. Ez utóbbit a lelkes Kathyné Wirth Irén és Kathy Imre építészek szervezték és rendezték az intézmény igazgatójával, Kecskés Imrével. Ezek a rendezvények nem a szakmai szervezetek gondozásában valósultak meg, de éppen a szakma által elindított kezdeményezések eredményei lettek.

2000

A 2000. év a Millennium éve volt, amelynek országszerte történő ünneplésével összecsengett a III. Ötvösművészeti Biennále megrendezése. Az ünnepi év jó alkalmat adott arra, hogy az országos kiállítás meghirdetésekor lehetőség legyen választani a kettős évforduló témáit.

A jubileum az ünneplésen túl, a szakma önmagával való szembenézését is jelentette. Az ötvösség a választott tematikával ünnepelt és emlékezett, azonban tudható volt, hogy a művek önmagukért születnek, az alkotói pályák egy-egy állomásául szolgálnak. A kiállított tárgyak egy része szellemiségében megidézte a kereszténység kétezer éves és államiségünk ezeréves fennállását. Érezhető volt, hogy a kiállítás sikerességén túl, nincs társadalmi igény az alkotásokra. Ennek ellenére az alkotók kedv kiemelten nagy volt, a kiállítás az ünnepet állította a középpontba, a művek ennek jegyében és ehhez méltóan születtek.

A művészettörténeti elemzés rámutat a kiállított művek szellemi értelemben vett hiányosságaira, amelyek valóban jelezték azt a fajta bizonytalanságot, melyet egyrészt az ötvösök társadalomban elfoglalt helye magyaráz, másrészt a korábbi időszak kevés szakmai megmértetése. Ezek a kezdeti törekvések inkább a részvételt tartották lényegesnek – az új tárgyak megalkotása fokozatosan vált igénygyé, sőt kötelező érvényű elvárássá. A szellemnek és a léleknek fel kellett emelkednie ehhez az új feladathoz, vagyis a rendszeresen megrendezésre

kerülő kiállításokhoz. Ez nem kis feladatot jelentett, hiszen minden alkalomra meg kellett újulni. Az időben előre haladva, tapasztalható volt, hogy ez a megújulás már nem kívülről elvárt, hanem belülről fakadó szakmai igényt jelentett. Minden művész törekvésévé és egyben fejlődési folyamatának részévé is vált, hogy újabb és újabb alkotással jelentkezzen a következő tárlatra.

A III. Ötvösművészeti Biennále ezen az úton nagy lépést jelentett, hiszen számtalan új mű született. A szellemi igény és felkészültség az időszzerű kihívásokra adandó válaszokhoz, újabb állomásához érkezett. Ebből a szempontból a rendezvény valóban sikeres volt, a közönség nagy elismeréssel fogadta a látottakat, hiszen a kiállítás kisugárzása megérintette az érdeklődőket is. Mégis, ismételten szembesülni kellett azzal a ténnyel, hogy a kortárs magyar ötvösművészet szerepe messze nem olyan jelentős, mint az ezt megelőző korokban. Ennek ellenére ki kell emelni a biennále fontosságát, ugyanis sikerült harmadik alkalommal létrehozni, és tematikájával alkotásra serkenteni a művészeket „csupán az alkotás öröméért”, amely csak fokozta a kivételes évfordulók megünneplését. Ebből a szemléletből kiindulva, a kiállítások egyre jobbak és sikerebbek lettek.

A III. Ötvösművészeti Biennálét Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész nyitotta meg. A megnyitóbeszéd a Magyar Iparművészet című szakmai folyóiratban is megjelent.

Részletek a beszédből:

III. Ötvösművészeti Biennále

Hagyományos műfajok és az újraértelmezés kísérletei

A ráckevei Savoyai-kastély a millennium évében harmadik alkalommal adott otthont a kortárs magyar ötvösművészek biennáléjának. Noha a művészeti ágat művelők egyharmada vállalta csak, hogy bemutatott alkotásaival növeli a szakma rangját, tekintélyét, a kiállítás egésze jól érzékeltette a kortárs magyar ötvösművészet technikai, technológiai, funkcióbeli és tartalmi gazdagságának lehetőségeit, a különböző nemzedékek egymás mellett és egymáshoz kapcsolódva folytatott alkotótevékenységét. [...]

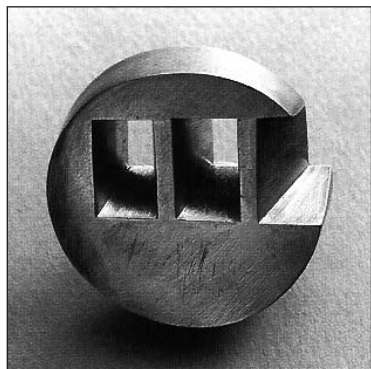
A kiállítás jellegzetessége és a művészeti ág társadalmi integrációjának helyzetéről szóló jelzésként értékelhető, hogy éppen a millennium ünnepe okán sem lehetett találkozni azokkal a hagyományos ötvösművészeti műfajokkal, amelyek szimbolikus jelekként, viseleti darabokként az államiság tényének, társadalmi rangnak, helyzetnek a kifejezésére lehetnének hivatottak. [...] bajdanvolt államiság egykori szimbólumait anélkül jelenített meg, [...] hogy megtalálták volna e jelképek ma is életető szükségszerűségét. A koronázható, címerrel jelölhető vagy országalmával kitüntethető államiság élmények és a kortárs ötvösművészet egymásra találásának alkotásokká érett jelei nem voltak megtalálhatóak a biennálén. Pedig a művészek részéről erre vonatkozó élő igény többféle formában is jelentkezett. Az államalapító király, illetve a királyi pár figurájának és a keresztnak, mint az államiság történelmi emlékképeinek több változatban való megjelenése mellett a Parlament sematikus-sablonos tűzrománc képe vagy a 2000. év súlyos időjelző szerepét éreztető, emlékmű makettként értékelhető kispasztikai is helyet kaptak a kiállításon. Zagyva László – A király új rubája című bronz kispasztikája szinte e helyzet ellentmondásosságának megjelenítője. Az uralkodó meztelen testének felületén mutatkozó, annak fakturális elemeként létező textilmunkák próbálják a felöltözöttség képzetét kelteni – de a meztelenség tagadatlatlan koronástul és jogarostul is. A III. Ötvösművészeti Biennále alkotásai tehát rögzítik a társadalom velük szemben éreztetett bizonytalanságait, noha a szakma részéről él a törekvés az integrálódásra, az aktuális társadalmi szerep betöltésére. A köztéri vagy közösségi célú funkciót betölteni képes alkotások a művészeti ág saját létének újraértelmezésére törekcszenek, megnyilatkozásaik új lehetőségeit keresik. A térplasztikai igényű alkotásoknál – a használati és díszítőtárgyakhoz hasonlóan – is megfigyelhető, hogy lemondanak a nemesfémek használatáról és filozofikus szándékkal, sőt demonstratív céllal használnak fémtárgyak hulladékait, természetes anyagokat. Jellegzetes példái ennek az alkotói felfogásnak Kodolányi László művei. A szakma szellemi természetű és technikai-technológiai magabiztosságnak kimagasló képviselője Nausch Géza – Oszlopok című kovácsoltvas sorozata. Technikai bravúrral alakított műveinek állásbiztonsága és tartóképesége a kiegyensúlyozottan nyugodt egyszerűségükben van. Megrendítő közvetlenséggel éreztetik az anyag és alakítójának bensőségesen közeli kapcsolatát, az egymás kölcsönös ismeretén alapuló alakulni tudást, hogy a vas nem csupán

kényszerűségből ölti fel adott formáját, hanem mert formálójá annak belső természete viszonyul hozzá. Katona Katalin – *Bibliotheca Hungarica* című domborműsorozata a bagyományos szobrászi műfaj ötvösművészeti kezelésének lehetőségét példázza. A három dombormű alapeleme egy bronz téglatömb. A mértani idom nemcsak formai, hanem tartalmi téglaszerűsége azáltal is hangsúlyt kapott, hogy nem a falon függesztve, hanem posztamensen fektetve került a kiállító térbe. Ebben az állapotban a kompozíciók alapeleme építőelemként, növelésre alkalmas egységként jelenik meg: a konkrét fizikai építhetőség és az intuíciók szellemi valósággá épülésének képzetét keltve egyszerre. [...] A kompozíció motívumai tartalmuk szerint szinte helyet cserélnek: a téglatömb nem maga épít, hanem arra épülnek a különböző szellemi- lelki jelenségek. [...] Az éremművészet plasztikai igényességgel és az ötvösség finomságával megmunkált darabjai is megtalálhatók voltak a kiállításon. Kótai József – *Államalapító* című, öt érmet tartalmazó sorozata figurális motívumokat rendezett kompozícióvá a kör alakú bronzalapon, illetve háttér előtt. A király életének jól ismert jelenetei plasztikai élménnyel elevenednek meg. Az érem köríve, a jelenet idejének vonala nem határozottan zárt: itt-ott megszakad, finoman ráhajlik a körlapra, majd folytatja útját. A történelem genetikusan örökött emléke itt nem tanult ismeret rekonstrukciójaként, hanem az alkotó személyiség belső képeinek érzékletessé válásával jelenik meg. A domború és homorú felületek, a drapériák csavarodásai szinte a körvonal finom visszahajlásaiból válnak plasztikus elemmé, lépnek ki a vonalból a síkba, onnét a térbe ívelnek át múltból a jelenig.

Koleszár Arany *kilencdarabos – Credo* című sorozata alacsony, palástjukon álló hengerszeletek képzetét kelti. A hengerek testében és oldalában, a palástot megszakítva áttörések mutatkoznak, melyek szabályos, szögletes geometriai formájúak. A paláston álló benger gurulni látszik, a fizikai, térbeli mozgásfolyamat lehetőségét érezteti, míg az áttörések a valóság egy másik princípiuma, az idő felé engednek kitekintést – a kitekintés irányának biztonságot adó meghatározása nélkül. Az idő, a tér és mozgás szabadságában is megtartó erejű viszonyítási lehetőségeinek felismerése, megtalálása a »hiszek« bizonyosságának élményéve¹ ajándékoz meg.”

(Magyar Iparművészet 2000/3. 40-42. o.)

A kiállítás díjazottjai:

Koleszár Arany
MAOE díja

Katona Katalin
Ráckeve Városának díja

A Millennium éve lehetőséget adott az ötvösművészeknek, hogy a fővárosban is kiállítsanak. A biennálé kibővített anyagát mutatták be Budapesten a Vigadó Galériában. Látható volt, hogy a megkezdett munka gyümölcse kezd beérni. Ismert volt a ráckevei biennálék jelentősége, de az is köztudott volt, hogy a szakma történetében milyen jelentőséggel bír egy országos kiállítás megjelenése fővárosi kiállítóterben. Ez a tárlat a Millenniumi Kortárs Ötvösművészeti Kiállítás 2000. címmel szeptember 7-24. között került megrendezésre a Vigadóban. Mindkettő ez évi kiállítás meghirdetésekor, a művészeti ágat hitelesen képviselő alkotás beadásán volt a hangsúly.

A bemutatkozás vezérgondolata volt, hogy érzékeltesse a különböző nemzedékek egymás mellett és egymáshoz kapcsoló alkotói tevékenységét, valamint jelezze a szakma technikai, technológiai és tartalmi lehetőségeinek gazdagságát. Mindezek érdekében a budapesti kiállításon zsűri határozta meg nemcsak a díjazottakat,

hanem a kiállításon résztvevő műalkotások sorát is. Számos alkotás a kereszténység kétezres éves témakörében született, más művek a Szent Istváni örökség megfogalmazásával kapcsolódtak az államalapítás ünnepéhez. Ide sorolhatók Muharos Lajos ezüst kelyhei, Rékasy Levente ezüst-sárgaréz kelyhei, Dobos Gyöngyvér keresztelő poharai, Ö. Nagy Ferenc Ebesei Monstrancia című munkája és Soltész György Nagynéném Bibliát olvas című plastikája. A kereszténység ünnepéhez kötődött Koleszár Arany Credo című kilenc darabos éremsora, Kovács Erzsébet Zenélő angyal című rekeszzománc képe és B. Laborcz Flóra Imádság I-III című plastikái. Az államalapítás szellemisége jelent meg Antal László Korona című kisplasztikájában, Jajesnica Róbert Magyarok bejövele című domborított táján, Katona Katalin Bibliotheca Hungarica című ötrészes dombormű sorozatában, Kopcsányi Ottó Szent István dobozán, Kótai József Államalapító című ötdarabos éremsorában, Papp László Szent István 950. évfordulójára című munkájában, Pölöskei József Változások című kovácsolt plastikáján és Sisa József Tört-én-elem című zománcképén. A többi alkotó főként ékszereket állított ki, de érmek és plastikák is készültek más témakörben. A kiállítás kurátorai Katona Katalin szakosztályi titkár és Kótai József ötvösművészek voltak. A megnyitón dr. Feledy Balázs, a Vigadó Galéria igazgatójának köszöntője és Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész megnyitó beszéde hangzott el. A tárlat záróeseményeként Mátrai Péter belsőépítész zenei kompozícióját hallgatták meg az egybegyűltek. Első alkalommal kapcsolódott más művészeti produkció is a kiállításhoz, ami a későbbiekben gyakorlattá vált. A kiállításról tudósítást adott a Magyar Televízió. Sediánszky János állami kitüntetése kapcsán a Magyar Millennium a Rádióban című írásában is megemlíti a jubileumi kiállítás kiemelkedő nimbuszát. (Magyar Iparművészet 2001/1. 10. o.) A tárlat nagy közönség sikert aratott. A látogatók nagy száma jelentette az igényt a gyakoribb kiállítási megmutatkozásra.

A Millenniumi Kortárs Magyar Ötvösművészet 2000 elnevezésű kiállításhoz kapcsolódóan jelent meg a Kortárs Ötvösművészet című szakmai kiadvány első kötete. A kiadványban 103 ötvösművész egy-egy tárgyfotóval és válogatott életrajzi adatsorával került bemutatásra. Hangsúlyozni kell ennek szakmatörténeti jelentőségét, mivel korábban nem lett sajtó alá rendezve hasonló szakmai kiadvány, amely megjelenésében is figyelemre méltó volt. Katona Katalin és Kótai József szakmai irányításával a kötetet Bakonyvári M. Ágnes szerkesztette, aki az előszót is írta, melyben hangsúlyozza:

„A szakmai összetartozásuk lehetőségeit tudatosan kereső kortárs magyar ötvösművészek – közösségi megnyilatkozásaik szándékainak egyik kifejezéseként – adják ki a művészeti ág művelőit bemutató katalógusukat, mely [...] reprodukcióinak egymásmellettsége, egymásutánisága képet ad arról, hogy a kortárs ötvösművészet darabjai milyen funkciókat töltenek be szellemi életünkben és hétköznapijaink gyakorlatában.” (Kortárs Ötvösművészet 2000. 2. o., 6. o.) A művészettörténész a kiadványról ismertetőt írt a Magyar Iparművészet lapban. (Magyar Iparművészet 2002/1. 33-35. o.)

A szakmai kiadvány megjelenését a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma minisztere, Rockenbauer Zoltán miniszteri keretéből támogatta. További támogatók: Nemzeti Kulturális Alapprogram Iparművészeti Kollégiuma, Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány.

A Millenniumi év alkalmából a kiállításon két díj került kiosztásra:

Muharos Lajos
MAOE Millenniumi Nagydíj

Kótai József
HUNGART Vizuális Jogkezelő
Társasága Egyesület díja

A szakma történetének s egyben a szakmatörténeti leírásnak a ritmusát, fő vonulatát a biennálék kétévenkénti megrendezése adja. 2002 a IV. Ötvösművészeti Biennále éve volt.

Mint minden rendezvénysorozat esetében, úgy itt is bekövetkezett a kezdeti lelkesedés mérséklődése. Erre az időre az ötvösök is veszítettek a kezdeti lendületből. A 2000. év sikeres tárlatai és a nagyon várt szakmai kiadvány megjelenése bizakodásra adott okot. De talán éppen a siker okozta azt a megtorpanást, amely ezen a biennálén érzékelhető volt. Valószínűleg a millenniumi évnek a korábbiakhoz képest szokatlanul sok eseménye és az ebből adódó fáradtság magyarázza, hogy 2002-ben mindösszesen harmincheten mutatták be munkáikat a biennálén. Az előző biennáléhoz hasonlóan – ugyan kisebb jelentőséggel bírva – ismételten a történelem és még inkább a művészettörténet határozta meg a tematikát. A Savoyai-kastély Ráckeven 1702-ben épült Johann Lukas von Hildebrandt tervei alapján. Ez hazánk első barokk kastélya. Építtetője Savoyai Eugén (Jenő) herceg, a Zentai csata győztes hadvezére volt. A győzelemért kapott adományból építtette a kastélyt – korábbi királynéi birtokú nyári lak helyén – és vásárolt a mai Villányi-borvidék területén majort.

A 2002-es év tehát a kastély alapkövetelének háromszáz éves évfordulójáról szólt. Ráckeve városa ünnepségsorozattal emlékezett meg a jeles eseményről. Az ötvösök kiállításukkal csatlakoztak a kisváros ünnepéhez. A biennále tematikája „A barokk” téma köré szerveződött, amely mint korábban, most is választható volt. Ebben a kérdéskörben született művek között ékszer és kisplasztika is szerepelt. Az ékszerek közül kiemelkedő M. Tóth Krisztina kollekciója, melynek darabjai növényi termések ezüstbe foglalásával idéztek barokk jegyeket. Katona Katalin *Il Barocco* (A kagyló) című munkájában egy bronzból öntött tengeri kagyló – benne alvó puttóval – utalt a stílusra.

A biennálén Kótai József alkotása kapott díjat. A kisplasztikájának címe: „Savoyai Eugén (Apotheosis)” volt, éremsora „A Ráckevei kastély 300 éves” címmel készült. A kastély ünnepi évfordulója alkalmat adott a barokk stílus figyelemfelkeltő felidezésére. A város rendezvényei is e témakörben születtek, Savoyai Eugén személyének közvetlen kapcsolata mellett. A művészek a maguk eszközeivel tisztelegtek a történelmi személy, kora stílusa és annak egyik legszebb hazai emléke előtt.

A megnyitóbeszédben Laczkó Ibolya művészettörténész, a MAOE titkára részletesen méltatta az alkotók műveit és megemlékezett a város jubileumi ünnepéről. A kiállítást Katona Katalin, Laczák Géza és Zidarics Ilona ötvösművészek rendezték.

A IV. Ötvösművészeti Biennále díjazottja:

Kótai József
MAOE díj

Támogató: HUNGART Vizuális Jogkezelő Társasága Egyesület, MAOE.

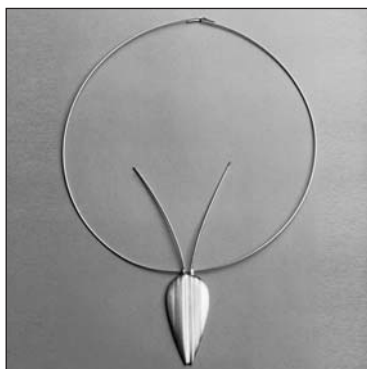
Ebben az évben még két megnyilvánulási lehetősége volt az ötvösöknek. Ifj. Gyergyádesz László, a Kecskeméti Képtár vezetője indítványozta egy olyan tárlat rendezését, amely a korábbi biennálék anyagából mutat be egy válogatást. A kiállítást Magyar Ötvösművészet címmel nyitották meg a Cifra Palotában. A megnyitószöveget N. Dvorszky Hedvig művészettörténész mondta. A kiállított tárgyak átfogó képet adtak az eddig megtett szakmai útról és a tárlat kedvező előképet vetített a következő bemutatkozásra. A rendezvény fontosságának elismerését a szakmai szervezet és a város által adományozott díjak is kifejezték.

A kecskeméti kiállítás kiemelkedő szakmai eseményeként tartható számon Péri József ötvösművész tanulmánya. A művész kutatásai és átfogó tudása adták az alapot értekezésének témájához. Az ötvösség isteni eredetéről címmel megtartott előadása nagy érdeklődést váltott ki nemcsak szakmai körökben. A tanulmány Az ékszertől a plasztikáig kortárs magyar ötvösművészet című kiállítás (Iparművészeti Múzeum 2003.) katalógusában jelent meg. A kiállítás támogatói: NKA, Kecskeméti Képtár, MKISZ.

A kiállítás díjazottjai:

Máté János
MKISZ díja

Kaintz Regina
Kecskemét Város díja

Az év méltán legkiemelkedőbb rendezvényeként tartható számon a Válogatás a kortárs magyar ötvösművészet alkotásaiból című kiállítás a Római Magyar Akadémián. Ennek a jelentős bemutatkozásnak a szervezése már 2000-ben elindult Katona Katalin ötvösművész kezdeményezésével. Dr. Entz Géza főigazgatónak (Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Kulturális Intézetek Igazgatósága) és dr. Szabó Győző főigazgatónak (Római Magyar Akadémia) Katona Katalin hivatalos levélben ismertette a kortárs magyar ötvösművészet eredményeit, ami lehetőséget adott arra, hogy megrendezésre kerüljön a kiállítás Rómában a Magyar Év alkalmával.

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy milyen jelentősége volt ennek a bemutatkozó rendezvénynek. Első alkalommal volt módja a kortárs ötvösművészetnek ilyen nagyszabású kiállítással és tekintélyes létszámmal megjelenni külföldön.

Rómába „művészetet vinni” nem kis feladatot jelentett, ebből kifolyólag az anyag összeállítása nagy körültekintést igényelt. Több szempontot kellett figyelembe venni. Az egyik törekvés az volt, hogy a kiállított alkotások keresztmetszetet mutassanak a kortárs magyar ötvösművészetről, hogy a művészeti ág alkotásai szellemiségükben, formavilágukban, anyaghasználatukban milyen gazdagsággal rendelkeznek. Másrészt fontosnak tűnt, hogy a történelmi vonatkozások is hangsúlyt kapjanak, az ötvösművészet tradíciói és nem utolsósorban a hely szelleme miatt. Mivel külföldi bemutatkozásról volt szó, nem az alkotók kaptak meghívást, hanem az

Római Magyar Akadémia, Róma

alkotások. A válogatás szempontjai a tárgyak szellemisége, egymáshoz való viszonya és a gazdag technikai megoldások voltak. A Millenniumi év kiállításainak anyaga adta a tárlat kiindulópontját. Az ékszerek formai, technikai megoldásainak gazdagságát, anyaghasználati változatosságát a fiatal Bartl Dóra és Kaintz Regina, Fördős László, Kurucz Erzsébet, Péri József, Schusztér István és Zidarics Ilona munkái képviselték. Sor Júlia elegáns dobozai a használati tárgyak csoportjába tartoztak. Csodálatot váltottak ki Muharos Lajos és Rékasy Levente kelyhei.

A zománc változatos alkalmazását Koburger Zsolt, Koleszár Arany, Kovács Erzsébet, Sisa József és Zoltán Győző művei jelenítették meg. Tartalmukban és anyaghasználatukban más-más éremfelfogások jellemezték Bicsár Vendel és a fiatal Bohus Áron, valamint Kótai József és Kopcsányi Ottó alkotásait. Katona Katalin, Kótai József és Kopcsányi Ottó bronz tárgyai, Laczák Géza edény-plasztikái, Máté János aquamaniléi, Nausch Géza kovácsolt oszlopai, Pölöskei József acél munkája, Szilágyi Ildikó és Soltész György vörösréz kompozíciói a kispasztikák változatos világát mutatták be.

A kiállítást dr. Szabó Győző főigazgató nyitotta meg. A rendezés Katona Katalin, Laczák Géza és Zidarics Ilona munkája volt.

A megnyitón dr. Szabó Győző, Laczák Géza, Zidarics Ilona, Katona Katalin, Sisa József

Képek a kiállításról

A megnyitó estjén készült beszélgetés a Vatikáni Rádióban került adásba, amely hiteles képet festett a kiállításról:

Rövidítések: V.R. (Vatikáni Rádió), Sz. Gy. (dr. Szabó Győző), K. K. (Katona Katalin)

V. R.: Itt a Vatikáni Rádió. Most hallgassák meg munkatársunk, Ipacs Katalin riportját a Római Magyar Akadémia ötvösművészeti kiállításáról:

Az olaszországi magyar kulturális évad szeptemberi pazar rendezvényei, magyar filmek, színdarabok, hangversenyek után, hétfőn este a Római Magyar Akadémia is megnyitotta őszi programjait, méghozzá a lehető

legméltóbb és művészibb módon. Kortárs magyar ötvösművészek állították ki Rómában alkotó tevékenységük legjelesebb darabjait. A nagy érdeklődés által kísért est két főszereplőjével, a megnyitóbeszédet tartó dr. Szabó Győzővel, a Római Magyar Akadémia főigazgatójával, és Katona Katalin ötvösművésszel beszélgettünk mindjárt a megnyitás után a Falconieri palota egy szép termében. Ez a patinás épület, amely a magyar állam tulajdona, mint ismeretes, a Via Giulián fekszik, abban a szép utcában, amely éppen a művészetek nagy mecénásáról, II. Gyula pápáról kapta a nevét. Elsőként Szabó Győző igazgató urat kérdeztük az ötvösművészeti kiállítás jelentőségéről, e művészet múltjáról és európai összefüggéseiről, hagyományairól.

SZ. GY.: Az Akadémián megnyílt kortárs ötvösművészeti kiállítás talán, mivel nagyon sok ékszert is látunk, jogosan nevezhető ékszernek, azoknak a kiállításoknak a láncolatában, amelyek egymást követik itt Olaszországban a magyar kulturális évad keretében, akkor is, hogyha ez az Akadémiának önálló rendezvénye, de minőségében kétségtelenül méltó folytatása az Eszterházy örökséget bemutató római kiállításnak, a berendi porcelán kiállításnak Nápolyban és megelőlegezi a Pitti-palotában megnyíló magyar impresszionista kiállítást.

A kortárs magyar ötvösművészetnek paradox módon nagyon jót tett az 50-es évek sok gondja, nehézsége. Mint ahogyan a filmművészetben is, az alkotók kifejlesztettek egy olyan nyelvezetet, amellyel allegorikusan is, de meg tudták mondani, amit művészi eszközökkel akartak kifejezni. Ugyanígy az ötvösművészet abban a korszakban is, amikor nem volt arany, amikor hiányoztak az olyan hagyományos megrendelők, mint annak idején a pápák, a patríciusok, a Medicik, akkor a magyar ötvösművészek találékonysága kiszélesítette, kitágította ennek a művészeti ágnek a kereteit különböző irányokba. Elsősorban a szobrászat felé tájékozódtak és minden, az aranynál talán kevésbé nemesebb fémeket is felhasználtak, de ez nem jelentette azt, hogy ez a művészet nem ér aranyat.

Itt ülünk, Borromini aranyozott stukkói alatt, mintahogyan Borromini arany stukkóiban az arany a kifejezésnek eszköze, de a művészetet a művész adja hozzá, ugyanígy, azok a magyar ötvösök, akik különböző fémekkel dolgoztak – bár gyönyörű ezüst tárgyakat is látunk most ezen a kiállításon – bizonyítékát adták ragyogó alkotóképességüknek, fantáziájuknak.

Az ötvösművészet egyébként, ahogyan megfogalmazta Péri József, az egyik kiállító: isteni eredetű, hiszen a fémek nem találhatók természetes állapotban a természetben. Fel kell dolgozni az ásványokat abhoz, hogy fémekhez jussunk, ezért valószínűleg minden kultúrában benne van az a gondolat, hogy egy isten ajándékozza meg az embert a fém megmunkálásának képességével. Az ötvösművészetet illető mozzanatok között is nagyon sok egyházi jellegű pillanat van, de az egyház fel is használja eszközei számára is az ötvösművészeti alkotásokat. Ezen a kiállításon is gyönyörű kelybeket, megmintázott püspököket látunk, mindez kapcsolódik a magyar szentek világához is, Szent Istvánhoz. Tulajdonképpen az egész magyar történelem tükröződik ezekben az alkotásokban, mint ahogyan általában az ötvösművészet támaszkodik a mitológiai és történelmi hagyományokra.

Ahogyan említettem az előbb, az ötvösművészet pártfogói és megrendelői között batalmasságok voltak. Magyarországon például Károly Róbert idején kapott nagy lendületet az ötvösművészet, hiszen ő volt az, aki az első magyar arany forintot verette, de, hogyha az olasz példánál maradunk, vagy a nemzetközi példánál, olyan művészek, mint Michelangelo, Leonardo, Dürer, Verrocchio, nagy műveik előtt az előtanulmányokhoz mindenképpen felhasználták az ötvösművészet ismereteit.

V.R.: Katona Katalin művésznőt kérdezzük meg, hogy tulajdonképpen hogyan jött létre ez a kiállítás, hiszen nem csak művészként szerepel itt, hanem szervezőként is.

K. K.: Ha a beszélgetésben a szervezési feladatok következnek, akkor elmondható, hogy talán az alkotói magányban zajló folyamatok sok esetben egyszerűbben történnek.

V.R.: Milyen művészek és hányan szerepelnek ezen a kiállításon?

K.K.: Ezen a kiállításon 28 alkotó szerepel, az egészen fiatal alkotóktól az idős generációig bezárólag. Azt gondolom, hogy jelentős lehetőség nyílt számunkra azzal, hogy a kortárs magyar ötvösművészetet bemutatgatjuk Rómában, a Magyar Év alkalmából. Ezért a válogatás elsődleges célja volt, hogy átfogó képet adjunk erről a művészeti ágról. Szerettük volna mindenféleképpen bemutatni, hogy milyen területeket foglal magába ez a műfaj, s mit takar az a fogalom, magyar ötvösművészet. Ezért látható a kiállításon a finom ékszertől a kovácsolt-

vas plasztikáig bezárólag, és ami közte van. Remélem, hogy igazi keresztmetszetet mutatunk a kortárs ötvösművészetről.

V.R.: Megtudhatnánk néhány művész nevét?

K.K.: Nebéz kiragadni...

V.R.: Akkor segítünk, mondjuk, ami engem, mint vatikáni rádióst a leginkább érdekel, talán azok, akik kegytárgyakat vagy vallásos jellegű tárgyakat készítették, hogy milyen ibletés áll ezek mögött a művek mögött?

K.K.: Két művész jelent meg a kiállításon, kifejezetten egyházművészethez kötődő alkotásokkal, jelesül kehellyel, Mubaros Lajos nevét kell megemlítenünk, aki ezüstből készítette a tárgyait. Kifejezetten a bagyományokhoz visszanyúlóan, abszolút minden kézimunkával készült ezeken a tárgyakon. A másik alkotó Rékasy Levente, aki ugyan alkalmazza a tárgyakon a bagyományos ötvösművészet manuális megmunkálási formáit, de ugyanakkor találhatunk rajta már a mai kornak megfelelő megmunkálási részleteket is.

V.R.: És Ön, művésznő, Katona Katalin számára, mi a számtalan lehetőség közül az a terület, amelyet a leginkább kedvel?

K.K.: Az utóbbi években jelentős mértékben kisplasztikákat készítek, kezdetben csak emberi érzelmeket próbáltam közvetíteni, majd a későbbiek folyamán a Bibliotheca Hungarica című munkámban, ami a Millenniumra készült, a számomra nagyon lényeges magyar történelmi korszakokhoz kötődően alkottam, a legutóbbi munkáim, az „Időoszlop” címet viselik, amelyben a régi kultúrák, régi korok előtt tisztelgek.

V.R.: Vannak-e sajátosságai a magyar ötvösművészetnek az európai ötvösművészethez képest, és melyek ezek a sajátosságok?

K.K.: Azt gondolom, hogy jelentős mértékben azok, amelyeket az igazgató úr is elmondott, vagyis, hogy a magyar ötvösművészet nagy alkotói területet ölel át. Ez köszönhető annak is, hogy a Magyar Iparművészeti Főiskolán ilyen képzésben részesültünk. Tanulmányaink során foglalkoztunk az ékszertől a muráliáig, az ötvösség minden területével. Míg Európában az ötvös megnevezés főként az aranyművességet takarja, addig a magyar ötvösművészet a fentebb említett „gazdagságot” mondhatja magának. Talán elmondható, hogy ez a legfőbb jellemzőnk.

V.R.: Mennyiben merít a múltból a mai magyar ötvösművészet?

K.K.: Meghatározó az, hogy a magyar ötvösség gyökerei a Honfoglalás koráig, vagy még régebbre nyúlnak vissza. Ezt az alkotó lelke mélyén hordozza magában. A kiállításon is láthatóak ennek megnyilvánulásai az alkotások szellemiségében, témájában vagy éppen a megvalósítás alkalmazott technikájában.

V.R.: Köszönöm szépen a beszélgetést, és sok sikert a kiállításához.

2003

A kronológiát követve elmondható, hogy ez az év is bővelkedett eseményekben. Az ötvösöknek három tárlaton volt módjuk megmutatkozni, s ebben az évben jelent meg szakmai kiadványuk második kötete is. A gyakoribb kiállítási lehetőségek intenzívebb alkotásra serkentették a művészeket. Ez az egyéni életpályák gazdagodását is magával hozta, valamint a figyelmet és az érdeklődést is egyre jobban a szakmára irányította. Összességében, mindez megnyilvánult a kiállítási alkalmak bővülésében és a tárlatok látogatottságában is. Az érdeklődők osztatlan elismeréssel fogadták és értékelték a látottakat. Ennek a ténynek minden esetben ösztönző hatása volt.

Az elméleti szakemberek és más iparművészeti ágak alkotói részéről elhangzott kritikai megjegyzések hatása fokozatosan kezdett érvényesülni. Elgondolkodtató, hogy a hiányolt szemléletváltás, s annak sürgetése, milyen hatást fejtett ki. A jó irányú kritika ugyanis ösztönzőleg hathat: lenyeseget és türelemmel vár a megújulásra. A szakma életében a fiatal generáció felnövekedésével más irányultságok kerültek előtérbe, amelyek megítéléséről az elmúlt idők távlatában alkothatunk véleményt. A pillanatnyilag látható kép szerint, ez a generáció talán fiatalsága okán, nem él az ötvösművészet oly gazdag területein való alkotás lehetőségeivel. Az ötvösművészek

közép- és idősebb generációja alkot változatos és ritka területeken és ezzel nemcsak gazdagítja, de életben is tartja azokat. Ennek a kérdéskörét érdemes lenne tanulmányozni szakmai fórumon a jövőben.

Az év első kiállítása a Szakrális ötvösremek címmel nyílt a Petőfi Sándor Művelődési Központban működő Gödöllői Galériában. A megnyitó a Magyar Kultúra Napja ünnepére esett. Az ötvösművészet e területe az egyik kiindulópontja a magyar ötvösségnek. Ez a gondolat a kiállított alkotások meghatározó tényezője volt. Pompás kelyhek, amelyek formavilágukban igazodnak évszázadok tárgyainak szabályaihoz, de korunkhoz simulva a hagyományos technikák és technikai bravúrok egyaránt kifejezésre jutottak. Mindemellett a kehely szokatlan megjelenítésére is látható volt példa a kiállítóterben. Cizellált, zománcozott, niellózott felületek utaltak az ötvösség hagyományaira, míg a faliképek, reliefek szentjei idézték a szakralitást. Az érmek és plasztikák tartalmukban kapcsolódtak a témakörhöz.

A kiállítás az ötvösművészet olyan területét fogta át, amely történelmünk folyamában mindig jelen volt, s érvényét megtartotta napjainkban is. A kortárs magyar ötvösművészet olyan értékei kerültek megmutatásra, amelyek csak alkalomadtán láthatók együtt. Ez tükröződött a látogatók nagy számában is. A kiállítás megvalósítása és rendezése ismét Kathyné Wirth Irén, Kathy Imre építészek és Kecskés József igazgató személyéhez köthető. Támogató a Gödöllői Petőfi Sándor Művelődési Központ volt.

Az év másik kiállítását az Éksztől a plasztikáig, Kortárs magyar ötvösművészeti kiállítás címmel rendezték meg az Iparművészeti Múzeumban. A megelőző hazai és külföldi tárlatok után, nagy megtiszteltetés érte az ötvösművészeket ezzel a lehetőséggel. Az Iparművészeti Múzeum falai közé belépve minden kortárs iparművész áhítattal gondol az elődökre. Áhítat, öröm és felelősség érzése kavarg a kiállító művészen, hiszen legjobb tudása szerint szeretne a „nagyok” nyomdokaiba lépni, szeretne megfelelni a hely szellemének.

A művészek így indultak neki – kimondva-kimondatlanul – a kikerülhetetlen megmérettetésnek. A lehetőséget Simon Károly ipari formatervező, az Iparművészeti Múzeum igazgatója kínálta fel, aki annak idején szorgalmazta és teret is adott a kortárs magyar iparművészet megjelenésének a múzeumban. Igazgatósága idején különböző iparművészeti ágak alkotói jelentek meg csoportos és egyéni kiállításokkal a múzeum tereiben. Az előkészületek ennek jegyében történtek.

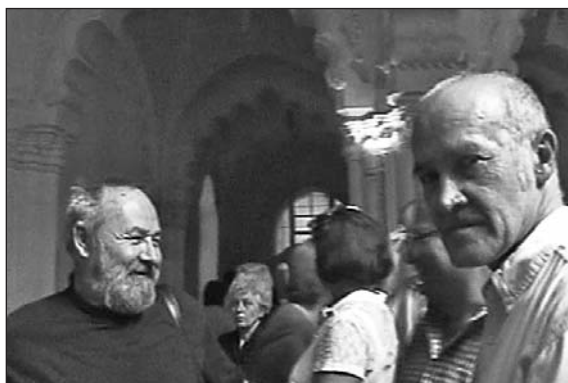
A megnyitóbeszédet egy másik iparművészeti ág jeles képviselője, Schrammel Imre keramikus mondta, aki átfogó képet festett arról a korábbi időszakról, amely befolyásolta, meghatározta az ötvösművészet alakulását. Művészként, tanárként, és a Magyar Iparművészeti Főiskola rektoraként nagy ismerettel rendelkezve világított rá azokra a tényekre – az 50-es, a 60-as évek meghatározó állami törvényeire, az anyaghasználat korlátozására – melyek az ötvösművészet változásait befolyásolták. Valójában a tiltás kényszerei eredményezték azt a folyamatot, melynek során napjainkra az ötvösök „éksztől a plasztikáig” alkotnak. A tiltás, a hiány nem a beszűkülést, hanem éppen a kreativitást erősítette. Ezt tükrözte a kiállítás is. Hatvannégy alkotó munkáit lehetett látni a tárlaton. A megnyitóra katalógus jelent meg és a kiállításról Kollányi Gyula operatőr készített fotódokumentációt. A tárlat zárásaként Koleszár Arany Az ötvösségre vonatkozó bibliai források című előadása hangzott el. Ez a rendezvény a kapcsolódó programmal alkotott egy teljes egységet. A kiállítás címe a bemutatásra kerülő anyag változatosságára utalt.

A megnyitón Simon Károly, Schrammel Imre

Kovács Erzsébet, Zoltán Győző, Sisa József

Nausch Géza, Máté János, Muharos Lajos

Kótai József

Az ékszerek főleg ezüstből készültek, de rozsdamentes acélt is felhasználtak alapanyagként. A teljesen letisztult formavilágú nyakékeken és gyűrűkön túl, megjelentek a kisplasztikai formajegyeket hordozó, címet viselő ékszerek is. A használati tárgyak csoportjához tartozó lámpák és dobozok, a legkülönbözőbb formavilággal és anyaghasználattal jelentek meg. A kupronikkelből vert és bronzból öntött érmek sorát végtelen bölcs humor jegyében született munkák gazdagították. Vörösréz-ből cizellálva és vasból kovácsolva készült szakrális plasztikák mellett lehetett látni finomművű kisplasztikát és krómácel térplasztikát is. Ez volt az első alkalom, az első olyan kiállítás, amelyen az ötvösök megemlékeztek elhunyt kollégájukról Péri Józsefről, alkotásai kiállításával. A későbbiekben is hasonló módon fejezték ki tiszteletüket eltávozott művésztársaik iránt. A megnyitóra megjelent katalógusban „Az ötvösség isteni eredetéről” című írásának közreadásával emlékeztek Péri Józsefre.

A kiállításról Simonffy Szilvia Kállai Ernő-ösztöndíjas művészettörténész írt elemző cikket a Magyar Iparművészet című folyóiratban:

Ékszerszertől a plasztikáig

Hiánycikk napjainkban az emberi lét minőségét emelő tárgykultúra, és nehézkes az innováció. Az Iparművészeti Múzeum kupolatermében kulturális fogyasztásra kínált 2003. évi kortárs magyar ötvösművészeti kiállítás műfaj, stílus és minőség tekintetében egyaránt polarizált, hiszen 64 kiállító mint-egy 200 alkotásával állunk szemben. A különböző tárgyak – kisplasztika, épületplasztika, dísz tárgy, emlékmű, szakrális tárgy, érem és ékszer kiegyensúlyozott és logikus elrendezésben jelennek meg. [...] Minden tárlaton érvényes, hogy minél határozottabb és karakteresebb egy mű, annál inkább jelen van a kiállítóterben, még ha méretéből vagy a rendezésből adódóan erőnyei később tárulkoznak is fel. A felsorakoztatott fémművesmunkák kiváló szakmai és manuális készségről vallanak, mindenki önálló plasztikai nyelven beszél.

A jól karakterizálható stílusok között akadnak időtlen alkotások és napjaink változásaira érzékeny darabok, így egymásnak feszülő vagy éppen egymást kiegészítő és elszigetelt törekvések is. [...]

Az ékszerek – a funkcionalizmus és a dekorativitás küzdelmének állandó színterei. [...] A divaton túlmutató arisztokratikus jellegzetességek mellett az ékszerek területén éppúgy, mint az öltözködésben megtalálhatók a klasszikus, a konzervatív, a trendi vagy informált elemek. [...] Az intellektuális tervezői magatartással és esztétikai érzékenységgel egyaránt jellemezhető alkotások között több elismerésre méltó darab is található. Hogy ékszer fém-e a nemesacél? – Schusztér István válasza határozott igen. Aki mégis kételkedik ezen ipari anyag létjogosultságát illetően, annak e tárgyak láttán megváltozik a véleménye, hiszen a kiállítás kétségkívül legizgalmasabb darabjai a technicista szemléletű nemesacél karperecek és gyűrűk, ezek az elmélyült tanulmányokat és kísérleteket sejtető rafinált plasztikák, melyekben tapintható a szellemi munka. Az egyre bonyolódó térfomájú, eredeti rendeltetésén már-már túlmutató művekben a matéria, a belső tartalmat szolgálja. Mindezt kitűnő, magabiztos anyagkezelés és esztétikai alaposság jellemzi: a formák tiszták, tökéletesek, elegánsak. Tóth Zoltán Szent György-gyűrűje klasszikus szépségű remekmű. Értékét a finom ízlés és belső elmélyültség, stílusbiztonság és a különlegesség adja. A markáns profilú, tisztán artikuláló mű a legapróbb részletekig kidolgozott, pontosan

felépített és kivitelezett alkotás. A gótikát megidéző – figurális körplasztikát és ékszer oly kiválóan szintetizáló – tárgy, hogy az előbbinek és az utóbbinak is egyaránt tökéletes.

Dávid Attila Norbert szellemileg és formailag egységes tárgy együttese meggyőző és stílusztiszta. Szimmetrikusan felépített műveinek lágy mértaniassága egyszerre klasszikus és modern. Függői remek plasztikák, kis méretben is monumentálisak. Az anyag szépségének tisztelete és maximális kibasználása, valamint a zárópontok precizitása munkáinak szép erénye.

Király Fanni ezüst plasztika és színes »textilkép« bázisításával alkot individuális, csaknem szoborszerű függőket. A véletlenszerűen kiragadott szövött mustra textúrája diszkrétan felel a fényesre polírozott ezüst-felülettel: vitájuk szép együttélésbe csendesül. A díszítés és a művészi kiteljesedés dominál a használhatóság keretein belül Kuti Kriszta robusztus, tiszteletet parancsoló fazettált ametiszt függőjében. Gaál Gyöngyvér kubisztikus mandzsettái és nyakkendőtüje szintén tekintélyes darabok. Organikus-biomorf ékszereket láthatunk Fürjes Dórától. A könnyedebb hangvételű ékszerek csoportjában említendők Bartl Dóra ékszerei. Nyakékeinek központi elemeit síkban való alakítás, egyszerű geometrikus formák és finom textúrájú felületek, összességében lenyűgöző elegancia jellemzi. Kaintz Regina grációzan vibráló ékszereiben a műanyag az ezüsttel egyenrangú szerepet kap. Rugalmas szerkezet, légies kompozíció, vidám és fiatalos, már-már bóbortos kollekció. Abba Katalin Klára függő-sorozatainak függőleges hangsúlyú öntött darabjait csapra ültetett apró borostyángyöngyök fűszerezik, így stilizált növényi motívumok – virág, kebel, bimbó – képzetét keltik. Karajz Loránd dobozott ékszerei rideg szabályosságtól mentes, sokszínű és többszólamú alkotások. Váradi Bence szelíd formájú fűstszerű üvegcsépfüggői visszafogottságról tanúskodnak. Sajátos ízűek Zidarics Ilona réz- és ezüst-buzalból textilszerűen fonott/burkolt nyak-, derék- és kardísei. Kurucz Erzsébet szépen párosítja a tiszta geometrikus formát rusztikus és nyers részletekkel, így a szándékolt és véletlenszerű formák és felületek mesélő ötvözetét bozza létre. [...]

Az érmek sorában figyelemfelkeltők Bobus Áron munkái, így Kempelen Farkas gyönyörű, szögletes emlékérmé, *Hommage a Rodin* vagy *Corpus Christi* öntött érmei. Ez utóbbin a rövidülésben ábrázolt, mélyített kereszt felett síkban tartott Krisztus-test látható. Egészen más szemlélet és mintázásmód tükröződik Vágási Tamás Rembrandt-medálján, mely festői oldottságú, lágyan omló plasztika. Kótai József Szent Eligius – éremsorozatán a rendkívül bájos, mesebe illő figuráknak tapintható terük van. Karakteres és nagy-vonalú, ugyanakkor lényegre törő alkotás. Finom humor olvasható le Máté János Az ötvösség isteni eredetű, de mi nem vagyunk angyalok éremsorozatáról. A jelzés nélküli háttér előtt lebegő angyalok különböző, az ötvösségre jellemző munkafázisokat jelenítenek meg. [...]

Egyszerre jellemzi formagazdagság és szikár szűkszavúság Fördös Bence sakkészletét, mely az igényes tervezés és kivitelezés remek példája. A fiatal alkotó a geometrikus jelleget következetesen viszi végig a részleteken. Izgalmas és szép kontrasztot nyújt az acél, gumi és lőszőr anyagkombináció. Oláh Sándor hat különböző formájú és mintastruktúrájú, ám szerves egységet képező vasdobozának lényegi jellemzője a nyersség és az egységre figyelő, részleteket mellőző megfogalmazás. [...] Futurisztikus hangulat árad Rékasy Bálint- Zeke Szabolcs Híd levéllel közös munkájából, melyben a használhatóság esztétikumként is megjelenik. [...] Kálmán László krómozott réz lámpái a minimál art jegyében fogantak. [...] Hasonlóan visszafogott elegancia, de lágyabb vonalvezetés mondható el Fördös László gyertyatartó és lámpa-test gyertyatartóval munkáiról. [...] Bódás Tamás sárgaréz és króm anyagkombinációjú dobozain a »véletlenszerűen fonott« és applikált rácsszerkezet arról árulkodik, hogy Bódás már jobban elmerül a díszítés lehetőségében. A tárgyak egy csoportjának hatóeszköze a fény, a csillogás, a tükröződés és a tükröződésben táncoló formák játéka. A fent említettek mellett ez elmondható Sor Júlia, Gombos István és Laczák Géza fémmunkáiról is. Laczák Függvény 2 méter x 2 méter krómacél térplasztikájában kívülről befelé haladva megfigyelhető – egy vázszerkezetből lemezen át tömör testbe való – átmenet. Az önnön burkaiba feszülő, karakteres plasztikai nyelven előadott mű talán kozmikus, de mindenképpen hangsúlyos struktív feszültséggel bír. [...]

Katona Katalin Dicsőség... I.II. és Időszlop I-IV. kisbronz sorozata régvolt korokat és letűnt kultúrákat idéző ünnepélyes mű, melyet érzelmeiktől megsűrűsödött levegő és emelkedett hangulat övez. Az obeliszek az angyalokkal és angyal fragmentumokkal, többek között Istar- és Atlantisz-feliratokkal misztikus üzenetet bordozó emlékművek. [...]

Túlcsorduló részletező kedv árad Muharos Lajos Hölgy fiatal egyszarvúval bájos, ezüst kisszobrából és Sisa József Attila című zománcmunkájából. A Képes Krónikából kiemelt »A« iniciálé kétségkívül a makulátlan kivi-

telezés szép példája. [...] A sajnálatos módon stagnáló, lusta és bágyadt kifejezőerejű zománcképek között üdítő színfoltként bat Sor Júlia a próbafestés őszinteségét büen tolmácsoló *Játék a zománccal I-II.* munkája, mely rendkívül eleven atmoszférájú, izgalmas színekombinációjú és kompozíciójú alkotás. A kovácsoltvas munkák őserőt sugalló nyersessége mindig rabul ejt. Kovács László Putu Ősmíves című organikus-absztrakt alkotása antropomorfjegyektől sem mentes, batározottan artikulált. Pölöskei József egymással szemben elhelyezett, ily módon konfrontált Vas lovai lenyűgözőek. Az egymás erejét gerjesztő vasparipák bangtalan nyertése kivétel, kifeszül a térbe. A kovácsolt krómacélnak ellentmondó lírai hangon szól Seregi György érzékeny torzója, a korpuszok között. A feketén tátongó üreges test fájdalmas biányérzetet kelt a szemlélőben. Egy nézetet diktál Engelsz József monumentális vörösréz keresztje, melynek végérvényes merevségét a csipkeszerű mustra igyekszik oldani. [...] rajzos jelleg és lebegő áttört formák, ám nagyfokú térbeliség alakítja B. Laborcz Flóra Személyes emlékbely légies kompozícióját. [...]

Egy országos éves szakmai kiállítás célja, hogy átfogó képet adjon az illető szakterület jelenlegi helyzetéről. [...] (A szerző írása végén a katalógus előszavából idéz – a szerk.) »Már csak az értő, elemző vizsgálat hiányzik, amely a kétségtelenül meglévő botlásokat észrevételezi, a vadhajításokat lenyesegeti.« (Ékszertől a plasztikáig. Kortárs magyar iparművészeti kiállítás. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2003. május 6. – június 25.)»

A művészettörténész részletes elemzésével, egyrészt nyesegette azokat a bizonyos vadhajításokat, másrészt ösztönzőleg hatott a későbbi időkre. Ez alkalommal írásával a fentebb említett hiányt pótolta.

A kiállítás iránt jelentős érdeklődés volt, ezt tanúsítják a vendégkönyv bejegyzései is. A kiállítást rendezte Katona Katalin, Kótai József, Laczák Géza, Szőke Imre és Zidarics Ilona. A kiállítás támogatója: NKA.

Az év utolsó kiállítása a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Székházában volt. Az Ezüst bronz vas című tárlat a Római Magyar Akadémián járt kiállítási anyagot mutatta be. A római és budapesti kiállításokat dr. Szabó Győző személye és megnyitóbeszéde is összekötötte.

2003-ban jelent meg a Kortárs ötvösművészet II. című szakmai kiadvány, amely az építészeti terekben megjelenő alkotásokat mutatja be. Ezzel kétkötetesre bővült a művészeti ágról szóló szakmai publikáció, mely megjelentetésével pótolta a hiányokat. Korábban nem jelent meg ilyen írás a kortárs ötvösművészekről. A második kötetben hatvannégy ötvösművész kapott helyet két-két tárgyfotóval és teljes életrajzi adatsorral. A lexikális adatok tartalmazzák a köztereken található művek részletes mutatóit is, mindazonáltal a száraz adatok pontos karképet festenek a művész életpályájának vonatkozásában. Ennek a kötetnek az előszavát is Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész írta, melyben megjegyzi: „A jelenkori ötvösművészet már megvalósult, építészeti beruházásokhoz kapcsolódó alkotásait dokumentáló kiadvány számos példáját mutatja be annak, hogy különböző társadalmi helyzetekben miképpen lehet művészi igényességgel és alkotói meggyőződéssel létrehozott munkákban a valóságról biteles ismereteket adni.” (Kortárs ötvösművészet II. 2003. 7. o.)

A közölt fotók és adatok alapján felmérhető, hogy az építészethez kapcsolódó fémmunkák milyen sokfélék. A fémek alkalmazása a legkülönbözőbb módon történhet adott terekhez kapcsolódva. Beszélhetünk muráliáról, cégérek és kapuk sokféleségéről, esztétikus feliratokról. Említést kell tenni oszlopok és oszlopfejeket külső- és belső terekben való megjelenéséről és korlátok, csillárok, lámpák, világítótestek megannyi alkalmazásáról. A szakrális terekben található szentségtartók és zománcképek csoportja is az alkalmazott művészet egyfajta megnyilvánulásai. Sajnálatos tény, hogy erre a tudásra, amely ezeken a műveken tükröződik, nem igazán tartanak igényt a megrendelők. A beruházónak, mecénásnak – nevezhetjük bárhogy – nem igénye vagy törekvése, hogy ez a szellemi energia, amely a kortárs iparművészek, a kortárs ötvösművészek birtokában van, alkalmazásra, „felhasználásra” kerüljön. „A megnövekedett fogyasztói igény sajnos szabad utat engedett a kétes esztétikai értékű, silány tárgyaknak, a dilettantizmus virágzásának, sőt olyan dömpingáradatnak, amellyel szemben már a szakma, a zsűri is tehetetlenek. Ezek a jelenségek rontják a művesség bitelét és erkölcsi hovatarozását.” – fogalmazza meg gondolatait Csekovszky Árpád keramikusművész 1961-ben. Csekovszky szavai napjainkra is érvényesek. Úgy tűnik, mintha nem lenne erő és akarat a változtatásra. Az építészek és társművészek között

sokkal több párbeszédre lenne szükség, s jóhiszeműen a közös alkotói energia erejével változtatni a méltatlan helyzeten. A kötetet könyvbemutatón ismertették a Vigadó Galériában 2004. február 25-én.

A megjelenés jelentőségéről Lócsei Gabriella írt a Magyar Nemzet hasábjain:

könyvesház

Istenek kovácsa

Kortárs ötvösművészet á-tól z-ig

Üvegfúvócégér Szentendrén. Pataki Máttyás alkotása

tott maga mögött). Pályájuk között nem is az évek, az évtizedek ásnak mély árkot, hanem az a döntő különbség, amely munkásságukat körülveti, megszabta, sőt irányította. Azok a művészek, akik a második világháború után, az 50-es, 60-as években bontakoztatták ki képességeiket, kizárólag az állam által irányított és pénzelt kultúra keretei között alkothattak. A nemestémekkel (is) dolgozó ötvösök talán az összes többi képzőművésznel jobban ki voltak szolgáltatva az állami megrendelők elvárásainak, a központi mecénatúra sajátos szempontjainak. A 90-es években induló művészeket ellenben a lehetőségek gazdagsága, a művészeti szabadság szép új világa fogadta. Ám egykettőre rá kellett ébredniük, hogy az új megrendelői körnek, a privát szférának is megvan a maga szabadsága, s ez bizony legalább olyan feszültségeket és torzulásokat teremthet, mint az állami megrendelők igényei. Sőt! A könyv elején magyarul is, angolul is olvasható az a figyelmeztetés, amelyet egy jeles keramikumművész, Csekovszky Árpád fogalmazott meg látnoki erővel: „A megnövekedett fogyasztói igény sajnos szabad utat enged a kétes esztétikai értékű, silány tárgyaknak, a dilettantizmus teljes felvirágzásának, sőt olyan dömpingáradatnak, amellyel szemben már a szakma, a zsűrik is tehetetlenek. Ezek a jelenségek rontják a művészség hitelét és erkölcsi hovatartozását...”

Itt tartunk ma, mondhatnánk, ha nem lapoznánk tovább. Szerencsére a levegősen szerkesztett, a képeket és a lexikális tudnivalókat elegánsan elrendező könyv lapoztatja magát, így ki-ki meggyőződhet róla, hogy mennyi szemet gyönyörködhet az építészeti kiegészítő, cégér, lámpa, korlát, falidísz, elötető, fémburkolat és köztéri plasztika készült itt mégis az elmúlt harmincöt év alatt. (Az időben első szemléltető ábra 1968-ból való, a tatabi pártház oszlopait borító vasburkolat az élők sorából igen fiatalon, 35 éves korában eltávozó Juhász Árpád munkája, a legutóbbi a Gresham Hotelbe szánt dombormű, Kálmán László alkotása.) Első olvasatra is kitűnik ebből a szakmai alázattal és kollegiális tisztelettel összeállított kötetből, hogy a két korszak határán, a 80-as évek végén és a 90-es évek elején született a legtöbb épületdíszítő ötvösremek. (Vajon megvannak még? Ha megszűnik a megrendelő cége, gondoskodik-e valaki a műremekről, amely – mondjuk – a portált ékítette?) És az is nyilvánvaló, hogy a mai hatvanasok találták meg leghamarabb az építészekkel a közös nevezőt. Azok a művészek, akiknek a Magyar Iparművészeti Főiskolán Borsos Miklós, Engelsz József, Nagy József volt a mestertük.

(Kortárs ötvösművészet, 2003, Budapest, Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete. Ármegjelölés nélkül)

■ LÓCSEI GABRIELLA

Jelmondatukat Homérosztól kölcsönözték. A magyar ötvösművészek az Iliásnak azokat a sorait illesztették szép új kiadványuk első oldalára, amelyek az tűz istenét, az istenek kovácsát, a mesteremberek védelmezőjét ábrázolják munka közben: „Lángra vetette a nem puhuló rezes is, meg az ónt is, / és a nagy értékű aranyat s az ezüstöt, utána / üllőtalpra nagy üllőt tett, a kezébe ragadta / jó kalapácsát, míg a fogót másik keze fogta... Héphaisztosz sok-sok gyönyörű képet kalapált rá...”

Jó jelíget választottak kiadványukhoz az ezredforduló óta szakmai azonosságtudatuk felkutatására vállalkozó ötvösök. Munkájukkal kapcsolatban a homéroszi sorok két dolgot is pontosan rögzítenek: hogy milyen ősi s milyen lényegi változások nélkül fennmaradt mesterség az ötvösöké.

A kötet az ötvösművészet és az építészet kapcsolatát követi nyomon á-tól z-ig, hatvanegy művész munkásságán keresztül. Meghökkenően gazdag kép tárul elénk, igaz, az az intervallum is jelentős, amelyből a szerkesztő, Katona Katalin – maga is ötvösművész – a szemléltető anyagot válogatta: a XX. század közepétől napjainkig mindenkire vonatkozik a „kortárs” megjelölés, élőkre, holtakra egyaránt. A kötetben szereplő legidősebb alkotó Tóthfalusi László (1916-ban született, első egyéni kiállítását, kimondani is szörnyű, hatvanöt évesen rendezhette meg, pedig az iparművészeti iskola elvégzése, 1939 után mindvégig a színen volt), a legfiatalabb Bogdán Zoltán (1972-ben született, húszesztendősen már két kiállítást tudha-

A szakmatörténeti kronológiában tovább lépve, a 2004. év két nagy kiállításának bemutatása következik. Az ötvösművészet pompája az építészetben című kiállítás megrendezésére 2004. április 23 – május 20. között került sor az Erdős Renée Házban Budapesten. A tárlat alapját a II. Ötvösművészeti Biennále fotódokumentációja és a Kortárs Ötvösművészet II. kiadvány képezte. A tárgyfotók kiegészítésül szolgáltak a műtermekben, műhelyekben megőrzött rajzok, vázlatok, tervek és elkészült munkák makettjei. Látni lehetett 1:1 arányban elkészült korlátrészeket, annak szerelési csomópontjait, feliratokhoz és információs rendszerekhez használható betűmintasorokat, öntőmintákat. Izgalmas kiállítás alakult ki a felsorakoztatott munkákból. A fotóanyag az elkészült műveket mutatta be. A megelőző tervezési és kivitelezési folyamatokat a fent említettek szemléltették. Ezzel a látogató bepillantást nyerhetett a művek megvalósulásának lépéseibe.

A kiállítást Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész, az Erdős Renée Ház igazgatója nyitotta meg, aki végigkísérte az építészethez kapcsolódó ötvösművek dokumentumainak könyvvé szervezését. Az intézmény vezetőjeként teret adott és szorgalmazta ennek a rendezvénynek a létrejöttét, és a megnyitón ismertette a kiállítás célját, jelentőségét:

„Amint a meghívóból és a plakátról is értesülhettek, ennek a kiállításnak a címe: Az ötvösművészet pompája az építészetben, ami egy nagy átfogó kiállítás, közel hatvan, ma élő ötvösművésznek azokat a munkáit mutatjuk be, amelyek valamilyen formában építészeti alkotáshoz kötődnek.

Szeretném bemutatni önöknek Katona Katalin ötvösművészt, aki a kiállítás kurátoraként, rendezőjeként szerepel a meghívón, de ez mind nem jelzi azt a több éve tartó nagyon alapos kutatómunkát, adatgyűjtést, amiben, kicsit segítettem neki, de igazából azt a kötetet, ami most ehhez a kiállításához megjelent, a katalógust, azt jószívról teljesen egyedül készítette, gyűjtötte az adatokat és szerkesztette. Ez olyan emberfeletti munka, amit a szakmáért és ezért a kiállításért tett, hogy ezért külön köszönet illeti.

Az ötvösművészet pompája az építészetben című kiállítás több szempontból is otthonosan hat az Erdős Renée Házban. A villa épületét több helyen díszítik ötvösművészeti alkotások, amelyek néhol a reprezentáció eszközeiként jelennek meg, másbol gyakorlati funkciót is betöltenek, ezek mellett logikusnak tűnik megmutatni a kortárs ötvösművészet hasonló szándékkal készült darabjait is. Azért is talált otthonra itt ez a kiállítás, mert a bemutató alkotók egyike, B. Laborcz Flóra, a XVII. kerületben él, és mint itteni értéktéremtőt, szakmája legjelesebb képviselőivel együtt láthatjuk most munkáit. Ezek mellett az ártatlan indokok mellett azonban más oka is van annak, hogy a ma megnyíló kiállítást megrendeztük. Az Erdős Renée Ház iránt érdeklődők és az ötvösművészek képviselői tudják, hogy évek óta készültünk ennek a tárlatnak a megvalósítására. Szívós kitartással vártuk az alkalmat, amikor a körülmények engedik, hogy az adatok, dokumentumok összegyűjtése, az elméleti előkészítés után a maga reprezentatív látványosságában is megmutatkozhasson ez az alkotói terület. Ennek a kiállításnak a legfontosabb célja az, hogy segítse a jelenkori ötvösművészet történelmi múltjához méltó társadalmi integrációját. Tanult ismereteink szerint ugyanis tudjuk, hogy az ötvösművészet az emberi kultúra egészének kialakulásában és fejlődésében vitathatatlanul meghatározó erőt képviselt.

Mai társadalmi szerepe azonban mégis bizonytalanabbnak tűnik, mint azt történelmi jelentősége indokolná. A jelenkori ötvösművészet anyagi és szellemi kultúrát építő képességeinek és lehetőségeinek ellentmondásából adódó feszültségek indították el azt az adatgyűjtő és feldolgozó munkát, amely a szakma azonosságtudatának tisztázására törekedve két katalógus megjelenését és a mostani kiállítás megvalósulását is elérte. A katalógust, a 20. század első felének évétől a 21. század első évetig terjedő időszakban tekinti át, az építészetbe kötődő ötvösművészeti munkákat, alkotói életutak szerint. A kiállításon jobbra az utolsó negyedszázadra vonatkozó dokumentumok láthatók, megőrizhetőségük és elérhetőségük miatt. A vizsgált fél évszázadban két, egymástól jelentősen különböző társadalmi helyzetben készülhettek az ötvösművészeti alkotások. Az 1989-ig terjedő időszakot az állam kizárólagos berubázói és mecénási szerepe jellemzi. Az ezt követő időszakban a berubázói és alkotói szabadsággal együtt megnőtt az alkotói- és megrendelői morál felelőssége is. Az építészetbe kötődő alkotások ugyanis méreteik, anyagaik és költségeik tekintetében olyan monumentálisak, hogy azok nem szület-

hetnek meg pusztán alkotói vágyból. Az alkotói vágy és a fogyasztói igény azonban csak a legszerencsésebb esetekben mutat összhangot. A kiállításon látható és a katalógusban dokumentált alkotásokhoz számos olyan emlék, történet kapcsolódik, amely a beruházók, az építész és különböző társművészetek együttgondolkodásának, együtt munkálkodásának lehetőségeit vagy nehézségeit őrzi. A most kiállítási keretek között látható darabok eredetileg nem kiállításra készültek. Szerencsés esetben ma is köztereken, közösségi terekben találhatóak, itt találkozhat velük emberek sokasága. E szerepük, e lehetőségük komoly morális felelősséget jelent alkotóik és az azokat köztéri helyzetbe hozók számára is. Ha az arra hivatottak, és anyagi képességekkel is rendelkezők nem ismerik fel a valóságot bitelesen megismertető művészi értékeket, és nem segítik ezek megvalósulását, akkor hazug világ épülhet körülöttünk a kétes esztétikai értékekből.

A jelenkori ötvösművészet már megvalósult, építési beruházásokhoz kapcsolódó alkotásait dokumentáló katalógus, és ezek kiemelkedő darabjait bemutató tárlat számos példáját hozza azoknak, hogy különböző társadalmi helyzetekben miképpen lehet művészi igényességgel és alkotói meggyőződéssel létrehozott munkákban a valóságról biteles ismereteket adni. Én azt gondolom, hogy, ha ezt a tárlatot megnézik, részletesebben is elmélyedhetnek a dokumentumokban, akkor láthatják, hogy valóban milyen gazdag kínálatát nyújtják az ötvösművészek annak, hogy építészeti tereinkben hogyan jelenjenek meg az ő alkotásaik, akár cégéreként, akár piktogramokként, lámpákként, nyílászárókként. Sokféle lehetőséget mutatnak erre, szemben esetleg azokkal a tárgyakkal, amelyek megfelelő értéktétel híján választ adnak ezekkel a gazdag értékekkel szemben.”

A megnyitón Bakonyvári M. Ágnes

Részletek a kiállításból

Részletek a kiállításból

A rendezvény részét képezte a témakör jegyében szervezett szimpózium. Az előadók N. Mészáros Júlia Németh Lajos díjas művészettörténész, a győri Városi Művészeti Múzeum igazgatója, Simonffy Szilvia művészettörténész, Kálmán László ötvösművész és Schinagl Gábor Munkácsy-díjas belsőépítészek voltak. A művészettörténészek a két művészeti ág kapcsolatát elméleti síkon elemezték. Az érintett területek képviselői ugyanakkor gyakorlati tapasztalataikat osztották meg az érdeklődőkkel. Álljon itt N. Mészáros Júlia és Kálmán László előadásából néhány sor. A művészettörténész a következő összegző gondolatokkal zárta előadását:

„Az ötvösművészet pompája csak ötvösművészeti alkotás lehet, amely pedig összeférhetetlen a nagy terekkel és homlokzatokkal. A kiutat nem ebben az irányban kell keresni. Nagyobb szakmai önérzettel, kifinomultabb formaakarással, és a szakma szellemi megújulásával helyére kell tenni a dolgokat anélkül, hogy más műfajhoz kellene kapcsolódnia és más művészeti ágakban kellene tevékenykednie kiváló ötvösművészeinknek.”

Az ötvösművész az alábbi módon folytatta a gondolatmenetet:

„Az építészethez, belsőépítészethez szerencsésen és jól kapcsolódó ötvösség szintézist alkot az őt körülvevő térrel, és egymás esztétikai minőségét növelik. [...] Az ötvösség pompája nem öncélú dekoráció, hanem az adott tér meghatározott funkcióit elégíti ki, olyan tárgyakat készítve nemes vagy nemesebb anyagokból, olyan igényesen megmunkálva, ami az adott használati érték pusztá kiszolgálása fölé emeli pl.: a világítótestet, korlátot, bútort, valamiféle esztétikai többlettel ruházza fel. Mivel drága anyagokból, igényes kézimunkával készül, jó esetben művészi szintű tárgyakról beszélünk, ezeket a belsőépítészet csak kiemelt, az adott társadalmat reprezentáló középületekben tudja anyagi okokból alkalmazni.

Tipikus példái ennek: színbázak, elegáns szállodák, bankszékházak, kiemelt középületek. [...] A rendszer-váltás után a hiánygazdaság drasztikusan és pillanatok alatt megszűnt. [...] Ez a sokszerű hatás a szakmát helyének új meghatározására kényszerítette. Kiderült: az európai több évtizedes tradícióval rendelkező, tervezésre nagybíró designereket szerződött és a legkorszerűbb technológiával termelő és tőkeerős márkás cégek termékeivel kellene versenyeznie. Kiutak: Azokon a területeken van esélyünk a túlélésre, sőt talán az európai hely megtalálására is, ahol a nagyon kis széria és a nagyon igényes kézimunka nem pótolható. Az ötvösség egy keskeny ösvényen egyensúlyoz: a naprakész, igényes, de tömegtermelő design és a szobrászat között.”

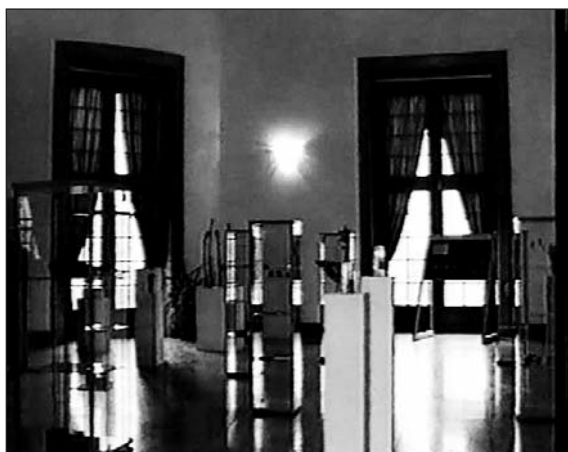
Az ötvösművészek helyzete, társadalomban elfoglalt helye a megjelentetett szakmai kiadvány, a megrendezett kiállítás óta eltelt időszakban sem változott. Sőt...

A kortárs magyar ötvösművészet szakmai közösségének kiemelt jelentőségű eseménye volt az V. Ötvösművészeti Biennále. Erre az időre bizonyossá vált, képesek arra, hogy visszatérő rendszerességgel létrehozzák országos seregszemléiket. Sőt, a biennálék közötti időszakban szándék és lehetőség mutatkozott arra is, hogy más kiállításokon ugyancsak megjelenjenek alkotásaikkal. Jelen tanulmány időrendi sorrendben igyekszik ezeket az eseményeket bemutatni – jöllehet más az írás és más a történések megélése, sőt azok előidézése. El kellett telnie jó néhány évnek, hogy természetessé váljon a részvétel akár a biennálén, akár más nagy rendezvényen. Ezenfelül az elmúlt nyolc esztendőben – a kezdeti öröm, bizonytalanság vagy néha érdektelenség, fásultság mellett – megérett az igény és törekvés, hogy minden kiállításra új alkotásokkal készüljenek a művészek. Ezen a biennálén következett be az a várva várt helyzet, hogy minden résztvevő új művekkel jelentkezett. Ezt ösztönözte a kiállítás meghirdetése is. A bemutatott teljes mértékben új és kvalitásos tárlat ellenére, ismét felerősödött a bírálat ereje. Az elmarasztaló hangok hiányolták – főként a biennálék esetében megszokott – meghatározott tematikát.

A fent leírtakból kitűnik, hogy történelmi eseményekhez kapcsolódó tematika volt már az ötvös művészek kiállításainak sorában. Ez meg is jelent az alkotások szellemiségében. Egyéb meghatározásokat nem tettek az ötvösök. Valamennyien egyetértettek abban, hogy minden résztvevő szabad akarata szerint alkothasson, beleértve a témaválasztást, annak szellemiségét vagy éppen a műfaj megválasztását. Valójában minden kiállítás alkalmával kívánságként jelent meg a kötetlen alkotás lehetősége. Elmondható, hogy a szakma e jelentős csoportja ezzel a döntéssel vállalta és vállalja önmagát, mondván: „Ezek vagyunk, ezt tudjuk, nem akarunk sem jobbak, sem rosszabbak, sem többek, sem kevesebbek lenni, – nem akarunk megfelelni – járjuk az utunkat, őrzünk szellemiséget, őrzünk évezredek technikákat, s ezzel a szemlélettel minden kiállítással előbbre lépünk”. Az V. Ötvösművészeti Biennále ezen az úton jelentős lépés volt. Erre az időre láthatóvá vált, – ha úgy tetszik, kikristályosodott – ki választja ezt az utat. Néhányan lemorzsolódtak, másoknak eltérő törekvéseik voltak, s megint mások csatlakoztak ehhez a meggyőződéshez. Ez utóbbiak között számos tehetséges fiatal is szerepelt.

Az eltelt évek távlatában alkotói életutak kezdtek kirajzolódni. Meglehet, köszönhető ez annak a következetes „következetlenségnek”, amely a szabad alkotás melletti elköteleződést vallotta a kiállítások „tematikájának”. Évről évre érdekfeszítő megfigyelni, hogy miként születnek egy-egy művész alkotásai, hogyan következik egyik tárgy a másikból, milyen gondolkodási folyamat eredménye egy bizonyos műtárgy vagy éppen

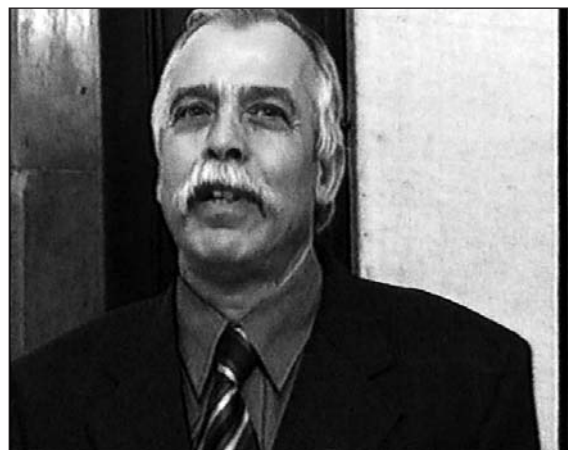
ad hoc elképzelésből fakad. A folyamatot figyelve láthatóak alkotói válságok és nagy kitörési pontok. Talán éppen a tematika hiányának eredménye, hogy lehetségessé vált alkotói pályák ívének felrajzolása. Ekképpen az elkészült műveket nem egymás viszonylatában lehet kizárólag szemlélni, mert nem az összehasonlítás a meghatározó értékelési szempont. Az alkotás önmagában él az alkotó életművének részeként. A kiállítások alkalmával egymás mellé helyezett legkülönbébb tárgyak feszülhetnek egymásnak, hatásuk ezáltal erősödik, amit a rendezési koncepció is fokozhat. Az új alkotások megszületésével, nemcsak egy jó kiállítás jött létre, hanem a közösség gyarapodott az ebből fakadó szellemi erővel. A biennále megnyitója ünnep volt. A csillogó üvegtárlók és fehér posztamensek ritmusa finom eleganciával emelték az alkotások megjelenését. Ezt foglalta keretbe a Savoyai-kastély kupolatermének pompája.

A kiállítás részletei

A megnyitón dr. Kulcsár István

dr. Feledy Balázs

Dr. Kulcsár István polgármester köszöntő szavai után dr. Feledy Balázs művészeti író nyitotta meg a tárlatot. Átfogó, minden részletre kiterjedő méltatása emelte az ünnep fényét:

Dr. Kulcsár István köszöntője:

„Hölgyeim és Uraim, kedves vendégeink. Ráckeve város önkormányzata nevében, nagy tisztelettel és szeretettel köszöntöm kedves mindannyiukat, külön, nagy-nagy megbecsüléssel köszöntöm az V. Ötvösművészeti Biennálén kiállító művészeket. Mindannyiunk nevében megkülönböztetett tisztelettel köszöntöm Laczkó Ibolyát, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének titkárát, Erdei Gyula urat, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek

Szövetségének elnökét, és még egyszer – és ezt nem tudom eléggé hangsúlyozni, – nagy-nagy szeretettel üdvözlöm a kiállító művészeket. Valakit nem köszöntöttem külön, mert hiszen ő Ráckevéhez tartozik, ő pedig Katona Katalin, az ötvös szakosztály titkára, aki, ha még nem tudná, Ráckeve szülötte, itt nevelkedett, ezer szállal kötődik Ráckevéhez, az ezeregyedik szál ez az Ötvös Biennálé, amelynek a kezdete és a soba végét nem érő sorozata az ő nevével és az ő tevékenységével szorosan összefonódik. Remélem, hogy ez a sorozat folytatódik, és talán a köszöntőmnnek ez az egyik leglényegesebb óhaja, kívánsága és emlékezetbe vésendő szándéka. A másik pedig, amiről egy pár szót szeretnék mondani, hogy ennek a ráckevai ötvös biennálénak van előélete, vagy utóélete, ez attól függ, hogy honnan nézzük. Nekünk, Ráckeveieknek természetesen ez a Biennálé, ez a kiállítás ez »a nagy dolog«. És az, hogy előtte ez az anyag, vagy valami kis változással valahol már volt kiállítva, azt mi igazából előzménynek tekintjük, – bocsánatot kérek a szakmától, mert ez lehet, hogy nem így van, de hát ennyire had legyek Ráckeve polgármestereként lokálpatrióta, – vagy pedig ha utána kerül ez az anyag, némi kis változtatással más, nagyon rangos helyre, akkor azt mi a kiállítás utóéletének tekintjük. Én nagyon-nagyon szeretném, és nagyon bízom abban, hogy ezek a remekművek, ebben a csodálatos harmóniában, ahogy ez össze van itt válogatva és egymás mellé helyezve, hogy ez méltó utóéletet fog nyerni, és csak hivatkoznék arra, hogy 2000-ben, az akkori ötvös biennálé anyaga, némi bővítéssel a Vigadóba került, és az egy nagyon nagy sikerű kiállítás volt tudomásom szerint. Amikor én megnéztem, nagyon-nagyon sokan voltak, és nem a megnyitón voltam ott. Én azt hiszem, hogy ezzel a jókívánsággal szeretném zárni a köszöntőmet, hogy: megköszöném a kiállítás rendezőinek és minden támogatóinak, aki segített abban, hogy itt, ma – remélem mindannyian – igazán felemelkedett hangulatban is jól érezzük magunkat. Köszönöm megtisztelő figyelmüket.”

Dr. Feledy Balázs megnyitóbeszéde:

„Hölgyeim és Uraim, kedves barátaim, nagyon jó érzés itt lenni most egy ilyen jeles kiállításon, sok ismerős, sok régi arcot látok újra. Ez már önmagában nagyon jó dolog, gondolom az is, hogy az ötvös szakma képviselői személyükben is találkoznak, nem beszélve arról, hogy a tárgyak pedig eme fontos kiállítás keretében. Valóban nagy öröm, ahogy Polgármester úr is említette, hogy ötödik alkalommal sor kerülhet erre a Biennáléra, ebben a nagyon sok gonddal küzdő művészeti ágban, amiben – furcsa módon, sokszor beszélünk erről, – azt gondoltuk, hogy a rendszerváltozás után a művészet szabadsága, a művészeti élet szabadsága oly sok problémát megoldott, vagy megold. És rájöttünk arra, hogy különösen az iparművészeti ágazatokban a problémák jóval-jóval sokasodtak, vagy ha nem is politikaiak a problémák, akkor gazdaságiak és kereskedelmiek. Tudjuk, hogy a magyar gazdaság, kereskedelem, ízlés átstrukturálódása az utolsó 15 évben több iparművészeti ágra tulajdonképpen milyen negatívan hatott, milyen veszteségek érték a magyar iparművészetet. Akár a textilipar, akár a bútortipar átstrukturálódásával, a privatizációnak – mindannyian tudjuk – a nagy pozitívumai mellett a művészetre gyakorolt negatív hatásai is nagyon erősen érzékeltetik a hatásukat, a gyártó és az elosztó rendszernek is, a radikális átalakulása, megváltozása, ezek mind olyan kérdések, amelyek látszólag messze vannak a művészettől, de valójában a művészet tárgyait döntő módon meghatározzák, és rengeteg gondot, rengeteg problémát okoznak ezeknek a szakmáknak, és, ha lehet, akkor én úgy tapasztalom, – de ezt a jelenlévő művészek, gondolom, még inkább a bőrükön érzik, – hogy az ötvösök még talán egy fokkal több gonddal küzdenek ebben a nagyon megnebezuult társadalmi-környezetben. Éppen ezért is óriási dolog, hogy több nagy rendezvénye van a szakmának, de hogy erre az ötvösművészeti biennáléra a 96-os indulás után újra sor kerül, ilyen nehéz körülmények között, akkor, amikor a szakmának volt egy quadriennáléja, ami már évekkal korábban abbamaradt, és valamibe újra lelket önteni és újra elindítani, az tudjuk, hogy a művészeti életben pedig különösen, nagyon-nagyon nehéz. Minden jó kezdeményezésnél én azért vagyok annak a híve, hogy bármi áldozat árán, de valamit folytatni kell, mertbogy megállt folyamatot rettentő nehéz újraindítani. Így hát valóban nem lehet túlértékelni ezt a kezdeményezést, és köszönet a szakma nevében is Ráckeve és a Savoyai-kastély fogadóképességének, nem beszélve Katona Katalinnak a fantasztikus munkájáról, amit mindannyian tudunk, hogy mit végez a szakmáért.

Az ötvösművészet mibenlétéről ilyen körben természetesen nem szabad és nem is lehet beszélni, de mindenestre, amikor az ember keresi annak a különlegességét, hogy a mai, nagyon átalakuló művészet fogalomban,

amikor mindannyian tapasztaljuk, hogy nem csak az a gyakorlat, amiről előljáróban beszéltem, hanem a művészet fogalma is rettentően átértékelődik és a gyakorlata is átértékelődik. Minden művészeti ágban az elmúlt években robbanásszerű változások vannak, amiket a technikai fejlődés, az új anyagok, új szemléletek, nem beszélve a digitalizációról, mely mindent átalakít – ez a vizuális művészetekre különösen jellemző, így sok iparművészeti ágra is. Nagy kérdés lehet, és magam is elgondolkoztam azon, hogy az ötvösségre ez a fajta, rettentő nagy technikai átalakulás miként hat, vagy miként hathat, vagy miként batott. És tulajdonképpen semmi újat nem mondok, de mégis nagyon érdekes az a következtetés, hogy az ötvösségben rendkívül erős a kontinuitás, a hagyományörzés, amit én úgy fogalmaznék meg, hogy semmilyen más művészeti ágat egy anyag nem batároz meg úgy, mint az ötvösséget. Tehát az anyagelválság, amely abszolút a központja ennek a művészeti ágának, minden más művészeti ágat nagyon sokféle anyaggal lehet művelni, természetesen ezt is, ezt a kiállítás is igazolja, de mégis, az a különleges anyag, amit fémekkel, nemesfémekkel batárolunk körbe, egyszerűen kibagy-batatlan. Ha ez nincs, akkor nincs a művészet. Mely ebben az esetben magában hordozza a hagyomány követe-tését és a megújulást, gondolok itt például az anyagtársításokra. Ami még számomra nagyon elgondolkoztató, hogy teljesen leomlott ez a bizonyos autonóm művészet, alkalmazott művészet, falrendszer, amit jó alaposan fölépítettünk, egy elsősorban 18-19. századi német esztétika alapján. Ez nincs. Minden úgynevezett alkalmazott művészeti tárgy is autonóm, szuverén mondanivalót hordoz – ezt ez a kiállítás is bizonyítja – számomra egy ékszer is sokkal több, mint egy sima funkcionális tárgy, amit adott esetben nyakba veszünk, és fordítva is igaz, az autonóm, szuverén művészeti tárgyaknak is van igenis valami gyakorlati, funkcionális jellegzetessége. Az ötvösművészetnek egy nagyon érdekes, izgalmas tanulságának tartom. Végül pedig, hogy az ötvösség – talán metafora is a szó – egy súlyosságot jelent. Fizikai értelemben is, de esztétikai értelemben is. Ötvösség nem lehet súlytalan. Minden műtárgy manapság már lebeghet, amúgy is, ha már ennél a jelképnél vagyunk, a könnyedség, a jópofaság, az oldottság, az elszabadultság, a repülni tudás, általában felszabadultság, a keep smiling, része életünknek. Az ötvösségben van valami súlyos komolyság, ami nagyon jó, mert ez is a történelmi szemlélethez köt minket, őriz valami fontosat a múltból, ami egyszerűen nélkülözhetetlen ahhoz, hogy valahogy a jövő számára művészetképünket megőrizzük. És nagyon jónak tartom, az ötvösművészeti biennálé meghatározást, vagyis, hogy nem volt hozzátéve, mint a quadriennálénál is egy tágitottabb kategória, a fémműves. Ugyanakkor nagyon is látjuk, hogy a tárgyak döntő része az már az ötvösségből kiemelkedik. A rendezési elv is hangsúlyt helyez a plasztikákra, éppen ezzel áttöri azokat a falakat ez a művészeti ág, amelyek tulajdonképpen kényszerből vagy szabadságból épültek. Nagyon jó érzés látni ezen a kiállításon, hogy szinte minden generáció képviselteti magát, direkt megnéztem, 40-es, 50-es, 60-as, 70-es évek szülöttei egyaránt vannak, és nincs ütközés. Ha bár-milyen más kiállításon – gondoljuk végig – harminc évesek és hetven évesek munkáit látjuk egy kiállításon belül, biztos, hogy ütközés van, de itt valahogy ez is nagyon érdekesen egybeépül. A korelnök, Kopcsányi Ottó, gyönyörű érmeikkel van jelen. De had hújam fel a figyelmet, Jajesnica Róbert változatos az anyagára, s ebben a gene-rációban nagyon-nagyon örülök, hogy Stefániai Edit újra jelen van a szakmában. Másik végletként, itt vannak a harmincasok Fürjes Dóra, Bartl Dóra, Rékasy Bálint, Bobus Áron, Dávid Attila Norbert, Gaál Gyöngyvér. Természetesen nagyon-nagyon erős a középgeneráció, nagyon sok jó tárgyat látni, Zidarics Ilonától, Rozsnyai Béla nagy nyereség a magyar ötvösségnek, Oláh Sándor szélesívívsége, fontos számomra az idősebb Kótai József és Mubáros Lajos, aki az ötvösségnek a bravúrait mutatja be, de valóban ez a sor hosszan folytatható. Kedves barátaim, az a fontos számomra, ebben a kiállításban, hogy az esztétikum felé visz, amikor minden kiállításon gúnyral, iróniával, torzulással vagy a művészet fogalmának sárba tiprásával találkozunk, akkor itt valami emelkedett esztétikum fogja össze ezt a kiállítást. Nagy örömmel, külön gratulálok a két díjazottnak, őket tudatosan nem említettem meg, de a kollekcióik nagyon figyelemre méltóak, a nevüket még ballani fogjuk. Nagy szeretettel nyitom meg a kiállítást.”

A megnyitóbeszéd után a díjazattak ünnepe következett: Laczkó Ibolya, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének titkára adta át az Egyesület díját:

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének iparművészei évek óta egyre fontosabbnak tartják azt, hogy egy-egy szakág rendszeresen bemutatkozzék. A nagy múltú biennálékon kívül a viszonylag kis létszámú

ötös szakma immár egy évtizede rendszeresen eleget tesz ennek az igénynek. Az egyesület kötelességének érzi, hogy egy-egy ilyen szakmai bemutatkozást díjjal támogasson, amelyet a művész kollégák és pályatársak ítélnek oda az arra méltónak.

Ezen a biennálén a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének díját Molnár Éva kapta.

Molnár Éva, Laczkó Ibolya

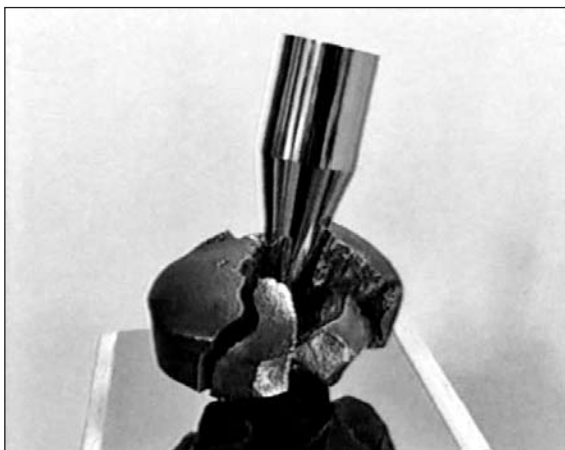
A díjazott művei

Ernyey Gyula, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének elnöke adta át az egyesület díját, az alábbi köszöntő szöveggel:

„Tisztelt vendégek, csupán néhány szóval engedjék meg köszöntenem a jelenlevőket, és a kitüntetett Gombos István urat, abból az alkalomból, hogy voltaképpen egyetértve a bevezető szavakkal, egy nagyon emelkedett, nagyon szép anyagú kiállításból őt választotta a zsűri, kiérdemelve, illetőleg értékelve azt a munkásságot, amit az elmúlt évek során kifejtett egyéni kialakítású munkáival, – bizonyos értelemben nagyon régi és nemes, de mégis az itt lévő nemes anyagokhoz képest egyszerű, szerény anyaggal, de ihletett munkával és minőséggel. A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének nevében gratulálunk Gombos Istvánnak.”

Gombos István, Ernyei Gyula, dr. Kulcsár István

A díjazott mű

Új kezdeményezésre, a mindenkori díjazottak a Keve Galériában kaptak önálló kiállítás rendezésére lehetőséget, amivel Molnár Éva ötvösművész élt is. Az Ács Károly Művelődési Központ által fenntartott, és Jahoda Ernő ipari formatervező művészeti vezetésével működő galéria kiemelkedő programjába került be a kiállítás.

Az V. Ötvösművészeti Biennáléről Simonffy Szilvia Kállai Ernő-ösztöndíjas művészettörténész írt cikket a Magyar Iparművészet című folyóiratban, melynek részletei is tükrözik a kiállítás sajátosságait:

„A részvételre szólító felhívás batékonyságát igazolja, hogy több mint negyven alkotó végre új, két évnél nem régebbi alkotással jelentkezett. A művek jó részében tetten érhető valamiféle derűs világlátás, amely a tárlatnak emelkedett hangulatot kölcsönöz. Az új munkák láttán – az ötvösség felemelkedése és felülemelkedése önmagán – gondolata támadhat az embernek, mintha a szakmának sikerült volna kívülről szemlélnie magát, s munkával túljutni a kesergő önsajnálaton. Elmosódni látszik a generációk korábban egymásnak feszülő világlátása, a szakmát ért veszteség szemmel láthatóan kibeverhető. Tapintható alkotókedv, szellemi frissesség és koncentráció lépett az unalmas seregszemlék anakronizmusának helyébe. [...] a manierizmus művészetére reflektáló 21. századi [...] Kótai József alkotása, egyedülálló a felvonultatott ötvöstárgyak körében. [...] A remekműből a manierizmus külső formáinak visszatükröződésén túl nem hiányzik a magvas mondanivaló sem, Kótaira jellemző jóízű tolmácsolásban. [...] A kovácsoltvas alkotások a megszokott magas minőségben, a vas anyagszerű megmunkálásából adódóan minden sallangtól mentesek, kifejezőmódjuk lényegre törő. Nausch Géza kétlábú gyertyatartója és Doncsev Antoni vasmadara erős indítás a terem bejáratánál.

Rozsnyai Béla/a kozmikus fatojásba ágyazott fémstruktúrája, Gaál Gyöngyvér fényképet »vetítő« szögletes gyűrűje, Slavei Tamás konstruktív ékszerszobrainak letisztult vonalai gördülékenyen vezetnek a szemet és a szellemet tárgyról tárgyra. Kálmán László modem rózsablakot idéző világító fali plasztikája egyedüli kísérlet egy a belsőépítészetben identitását kereső fémműves formatervezés nyelvezetének megújítására. Oláh Sándor geometrikus vaslámpájában az alkalmazott taposólemez átlóiba mart rovások teszik személyessé az ipari anyagot, Máté János Európa elrablásának rézlemezről formált kisplasztikája jó adag direkt iróniával fogalmazó alkotás.

Sokkal színesebb és változatosabb a korábbiaknál az ékszer műfaja, mintsem azt az egy-egy mester tárgyaló metódusát és stílusát követő tanítványok sokszor egyhangú ékszereit felvonultató galériák kínálata sugallja. Jajesnica Róbert ékszereinek stílusa és megmunkálása a retro-hangulat jegyében is eleven és biteles. Muháros Lajos szürrealis fantáziával népesíti be nászáinak kicsinyke terét. A körplasztika igényességével fellépő ezüstdíszek »háta« esztétikailag megoldott és szellemileg is kiaknázott. Fördös László új, textilbojtos, valamint acélsodronnyal fűzött nyakbavalói meglepetésként hatnak és megújulásról árulkodnak. Váradi Bence megtalálta a számára megfelelő méretet és anyagot, melyben magas színvonalon készít organikus hangulatú, fémmel kombinált kerek fadobozokat. Dávid Attila Norbert már-már elfeledett tárgyakat – szipka, ex libris – elevenít fel, Rékasy Bálint vörösréz és fajansz kombinációjú, művészi igénnyel megformált ajtó kiegészítőket, kilincseket állít ki. A két díjazott: Molnár Éva tobzódó drapériába burkolt klasszikusan mintázott eksztatikus női figurákkal, Gombos István nonfiguratív fémplasztikákkal szerepel a számos új élményt nyújtó tárlaton. Az ezredvégen szaporodó és rendszeressé váló ötvösművészeti bemutatkozásoktól mára joggal elvárható, hogy a mennyiség minőségévé váljon. [...] a ráckevei biennále nívós szakmai fórummá nőtte ki magát. Az ötvösök kedvet kaptak, s talán hitet a folytatásból.”

A biennále ünnepe azonban megkeseredett. A Savoyai-kastélyt üzemeltető Kastély Kft. támogatásként a kupolatermet a biennalék idejére az ötvösök rendelkezésére bocsátotta. A cég üzleti érdekei miatt meglehetősen rugalmasan kezelte a kiállítások létét és időtartamát. Ez alkalommal is megrövidítették azt. Sajnálatos módon Ráckeve Város és a Kastély Kft. között rendezetlen volt a kastély tulajdon- és használati viszonya, amely megpecsételte a biennalék sorsát. A bizonytalanság nem jellemezhetette az országos kiállítások létét. Új helyszínt kellett keresni.

A kiállítást rendezte: Katona Katalin, Kótai József, Laczák Géza és Zidarics Ilona. A kiállítás támogatói: NKA, Ráckeve Önkormányzata, MAOE, MKISZ, Kastély Kft. A biennále megnyitójáról és a kiállított műtárgyakról Sulyok Gabriella grafikusművész készített videó dokumentációt.

A Millenniumi évvel elindult az a kezdeményezés, hogy a ráckevei biennálék kiállítási anyaga más vidéki városban (pl. Kecskemét), de lehetőség szerint a fővárosban is kerüljön bemutatásra.

Ez utóbbit prezentálták a Vigadó Galériában (2000) és az Iparművészeti Múzeumban (2003) rendezett kiállítások. Ennek a sorozatnak volt a következő állomása az Ezüst bronz vas című tárlat a Vincze Galériában, a Szt. Mihály Kápolnában a Budai Várban. Itt kell megemlíteni, hogy a biennálék anyagának alkalmankénti bemutatása Budapesten nem is tűnt túl egyszerűnek. A fővárosban kevés olyan méretű kiállítótér van, amely megfelelne egy iparművészeti ág országos kiállításainak bemutatására. A magángalériák terei korlátozottak, a múzeumok terméibe bekerülni – érthetően – csak időnként lehet. Ezek a körülmények meghatározták, ill. beszűkítették a lehetőségeket.

A kiállítás megrendezésén túl egyre erőteljesebb szándéka lett a művészeknek, hogy az érdeklődők minél szélesebb körével ismertessék meg a kortárs magyar ötvösművészetet. Az elmúlt időszakban számtalan és a legkülönbözőbb helyen mutatkoztak meg az alkotók, ennek megfelelően műveikkel is a legkülönbözőbb érdeklődők találkozhattak. A Budai Várban kiállítani különös lehetőség, amit a sok külföldi látogató is okoz, mindazonáltal a hely szelleme, hangulata ezt az érzést még fokozza. Ezért esett a választás a Budai Várra. A néhány ismert kiállítóhely közül a Vincze Miklós vezette galéria volt a legnyitottabb ötvösművészeti kiállítás befogadására. A Szent Mihály Kápolna többsíkú terei, az oltár kiképzése és a rusztikus falak, összességükben történelmi hangulatot, erőt sugározva ellenpontozták a finom ezüst ékszereket, zománc képeket és kisplasztikákat. A mintegy ötven kiállító közül többen erre a tárlatra is új művel készültek, ezzel is bizonyítva az akaratot az előre lépéshez a színvonalas tárlat megvalósulásának reményében. A kiállítás címválasztása ismét a művek sokszínűségére utalt. Harmadik alkalommal nyitotta kiállításukat dr. Szabó Győző, akinek személye ismét összekapcsolta Budapestet és Rómát az ötvösművészeti tárlatokkal. A megnyitóbeszéd is ezt a gondolatot sugározta:

„Tisztelt Művészek! Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ha jól számolom, immár harmadszor van abban a megtiszteltetésben részem, hogy megnyithatom a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségéhez és a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületéhez tartozó ötvösművészek kiállítását. Feladatom, bár örömteljes, egyre nehezebb, hiszen az első alkalommal, Rómában már minden bölcsességet kimerítettem, amikor – Péri József tanulmánya nyomán – arról elmélkedtem, hogy a kortárs magyar ötvösművészetben tapasztalható fantáziadús változatosság részben annak a kényszerűségnek köszönhető, hogy az ötvenes években a legdrágább anyagokhoz nem lehetett egykönnyen hozzájutni. De a mostani tárlaton látható alkotások is ékesszólóan tanúsítják, hogy nem csak drágakövekből, aranyból és ezüsből, hanem bronzból és vasból is született magas színvonalú művészet. A magyar nyelv ötvös szava, mely az önt igéből származik, s eredetileg a »fémek formába öntőjét« jelentette, nem is utal az aranyra, mint például a megfelelő német Goldschmied, az olasz orefice vagy a lengyel zlotnik. Az igazi értékekről szól a magyarul »Az aranyműves boltja« címen megismert színdarab is, melynek szerzője az a Karol Wojtyła, akit II. János Pál néven ismer és szeret a világ. A színjáték szerelmespárja, Teréz és András séta közben megáll az aranyműves kirakata előtt. »Piciny, bársonnyal bélelt / dobozkákban/különféle drágaságok ragyogtak ott. / Jegygyűrűk is voltak közöttük.« Akkor határozták el, hogy összebázasodnak. De az aranyműves figyelmezteti őket: »Az aranyműves mérlegemnek az a sajátossága, hogy nem méri a fémeket, csak az ember életét és sorsát« ... »nem a fém súlyát, hanem az ember fajsúlyát.«

Ugyanígy itt, a Mihály arkangyalról elnevezett kápolnában nem a fémek súlyától, hanem a művészet fajsúlyától lendül ki a mérleg nyelve. Nem a fémek súlyától, már csak azért sem, mert a belőlük készült művek a nebezkedés törvényeit megbazudtolva szinte repülnek, mint Katona Katalin szárnyas angyalkái, Nausch Géza középkori templomok kerengőire emlékeztető vasoszlopai, Sisa József mese-madara, Laborcz Flóra térdelni is képes alumínium felbőí, Sor Júlia amszterdami repülőútjának zománczott vasba álmódott emléke, Gombos István felmagasodó, ezredfordulós vas-családja, vagy Rozsnyay Béla viaszvesztéses technikával készült, gigantikus csillagháborús úrhajót, úrvárost vagy új Atlantiszt idéző csipkevára.

A földi ember égi reményeiről beszél számos más alkotás is, hiszen az ötvösművészet több ezer éves vallásos iblettségéhez, mint Molnár Éva Angyali üdvözlete, Stefániai Edit kicsit indiai, kicsit szecessziós Tavaszi Madonnája és Ádám-Évája, Rudó Anna Bibliája, vagy Antal László kaktuszformájú világömböt tartó mexikói istene. Skripeczky Ákos szinte képregényszerűen meséli el a Teremtéstől napjainkig tartó történeteket, Koszta Zsófia rekeszes zománca pedig a mezítlábas Notre Dame-ként emlegetett református templomok kazettás mennyezetét varázsolja elénk. Művelődésünk keresztény/keresztény európai gyökerei mellett hazánk európai sorsát is megjelenítik az olyan művek, mint Madarassy István Szent Lászlója, Jajecnik Róbert Szent Királya, a már említett Skripeczky Ákos keresztre feszített Magyarországa, Bobus Áron Wass Albert portréja. Erdély egy kiállító művész, Dobos Gyöngyvér személyében jön hozzánk, keresztelő poharával, a Délvidéket pedig Buderka Sándor képviseli, ródiumozott ékszereivel.

Az anyagok találékony vegyítése jellemzi a kortárs ötvösművészet más remekeit is: Bartl Dóra ébenfával, melaminnal, műgyantával, a fernambuknak nevezett trópusi fával dolgozik és még a marha csontot is megnevesíti ékszereiben. De az egyik legcsodálatosabb emberi adottság, a humor sem hiányzik alkotóinkból. Nézzük csak meg Máté János aquamanilét, Kovács László Putu tátogóit, vagy Kótai József nautilusz serlegeit, melyek a német reneszánsz ötvösművészet híres darabjait idézik.

Az ipari tárgy és a műalkotás, az ipar és a művészet rokonsága, a klasszikus értelemben vett techné jelenik meg Kálmán László és Oláh Sándor lámpáin, valamint Seregi György kapucsomópontján. Örömmel tölt el, hogy sok alkotó nevét és művét említhettem, és bocsánatot kérek a többi érdemes művésztől, akik csak a hely és az idő hiányában nem szerepelnek ebben a felsorolásban. De rájuk is érvényes annak a »valakinek« a megállapítása, aki a már idézett színdarabban a jegyespár, Teréz és András mellé állva így szól: »Ez az aranyműves boltja. Milyen csodálatos mesterség az övé. / Olyan tárgyakat készít, melyek hatással vannak / az emberi sorsokra.« Kívánom, hogy e kiállítás látogatóinak sorsát is kedvezően alakítsák az itt szerzett élmények.

A megnyitón dr. Szabó Győző és Vince Miklós

A kiállítás részletei

A megnyitó ünnepség nagy látogatottságnak örvendett, a kiállítóteret megtöltötték az érdeklődők és barátok. Külön köszöntötte Szabó professzor – mások mellett – Szőnyi Zsuzsát, Szőnyi István leányát, aki 2002-ben jelen volt az ötvösművészek tárlatának megnyitóján a Római Magyar Akadémián. A vendégkönyv lapjai ez alkalommal is sok gratulációt tartalmaztak. A beírások igazolták azt az előzetes elképzelést, hogy sok külföldi látogatója is lesz a kiállításnak. A nagy érdeklődés felvetette és felveti a tárgyvásárlás kérdéskörét, amely a későbbiekben is felmerül ilyen alkalmakkor.

A tárlat műtárgyait dokumentálta a megnyitóra megjelent katalógus és Bohus Áron ötvösművész videofilmje. A kiállítást Katona Katalin, Dávid Attila Norbert, Kótai József és Tóth Zoltán ötvösművészek rendezték. Támogatók: NKA, Vince Miklós, MKISZ.

2006

Sajnálatos módon az üzleti szellem erőteljesebb volt a Savoyai-kastélyt üzemeltető Kastély Kft. részéről, mint az a kezdeti öröm, amely a települést is megérintette, hogy országos kiállítás jelenik meg a kisváros életében. A megváltozott helyzetet el kellett fogadnia dr. Kulcsár István polgármester úrnak és az ötvösművészeknek is, akik otthonra találtak a Duna-parti településen néhány éve, de ez kompromisszumokkal járt. Ráckeve kisváros, közel fekszik a fővároshoz, de nehezen megközelíthető. A biennálék látogatottsága nem annyira a helybélieknek, inkább az idegenforgalomnak volt köszönhető. Ugyanakkor ki kell emelni, hogy a helyi iskolák szívesen látogatták a kiállításokat. Ennek jelentősége, hogy a művészek szinte ismeretterjesztői feladatot láttak el. Mindezen túl a biennálék szakmai fórumot teremtettek, számos új alkotás született, s éppen ezek az események adták a lehetőséget a többi kiállítás megvalósulására. Ezekkel a tapasztalatokkal gazdagodva kellett elhagyniuk az ötvösöknek Ráckevét és új helyszínt, új otthont kellett keresniük a következő biennálék megvalósítására. Dr. Kulcsár István polgármester urat személy szerint illeti köszönet azért, hogy ez a művészeti ág ilyen kiállító múlttal rendelkezik. Nyitottságának, az ötvösművészet iránti elkötelezettségének is köszönhető, hogy 1996-ban elindult az a folyamat, amelynek a hivatalosan jegyzett szakági pályatársak egyharmada, ötven-hetven művész jelentékeny részese és formálója lett. A ráckevei korszak lezárásaként álljon itt egy bejegyzés a vendégkönyvből:

„A kiállítás felügyelőjeként mondok köszönetet az alkotóknak a sok szép munkáért. Az előző évekhez viszonyítva sokkal gazdagabb! Több szépségben gyönyörködhattunk. Egyes alkotások magukért beszéltek, egyesek előtt állva meg szárnyalhatott a látogató fantáziája. Mégis többen kíváncsiak lettünk volna az alkotó belső indíttatására. Boldogsággal tölt el, hogy azt a sok-sok pozitív kritikát én gyűjtöttem be, és egyben sajnálom, hogy nem Önök. Engedjék meg, hogy tolmácsoljam azon látogatók gratulációit, köszönetüket – akik nem éltek a vendégkönyvi beírás lehetőségével, csak szóban méltatták.

A magam nevében is gratulálok és további jó hangulatban eltöltendő alkotó kedvet kívánok.”

Rkeve, 2004. okt. 24.

Sántha Gerzsonné

Bármilyen is történt, az újabb és újabb kiállítások megvalósulása már nem tudott megtorpanni, jóllehet 2006-ban nem sikerült új helyszínt találni a soron következő biennálénak. Ám lehetőség nyílt ismét egy újabb itáliai bemutatkozásra. Incontro con l'arte applicata ungherese contemporanea Opere scelte di oreficeria, azaz „Találkozás” – Válogatás a kortárs magyar ötvösművészet alkotásaiból című kiállítás 2006. október 5–19. között került megrendezésre Triesztben. Ennek létrejöttét Katona Katalin szakosztályi titkár kezdeményezte dr. Gizella Németh Papo és prof. dr. Adriano Papo, a L'Associazione Culturale Italoungherese del Friuli Venezia Giulia »Pier Paolo Vergerio«, a Pier Paolo Vergerio Olasz–Magyar Kulturális Társaság vezetőinél. Dr. Gizella Németh Papo és prof. dr. Adriano Papo történészek az egyik legjelentősebb kutatói a magyar történelem itáliai vonatkozású szakaszainak. Megírták és megjelentették Magyarország történelmi áttekintését is olasz nyelven. Hazai

egyetemen tartanak előadásokat és megjelent könyveiket nemcsak Olaszországban – Triesztben, Udinében, a Római Magyar Akadémián – mutatják be, hanem Budapesten konferenciákat is rendeznek az Olasz Intézetben. Jelentős lépéseket tettek és tesznek a magyar történelem és egyben a magyar kultúra ismertetéséért és népszerűsítéséért Olaszország szerte. Ezért támogatták a kortárs magyar ötvösművészet bemutatását szűkebb pátriájukban, Triesztben. Ennek helyszínéül a Bibliotheca Statale di Trieste, azaz a Trieszti Városi Könyvtár kiállítóterét választották, amely már befogadóként szolgált más rendezvényüknek is, mivel itt rendeztek konferenciát az egyik kutatási területük tárgykörében.

A könyvtár nyitottan fogadta indítványukat és a Palazzo Morpurgo I. emeletének négy termében, egy festészeti tárlat után mutatták be a magyar kiállítást. A tárlat címe utalt a két nép történelmi és kulturális találkozási

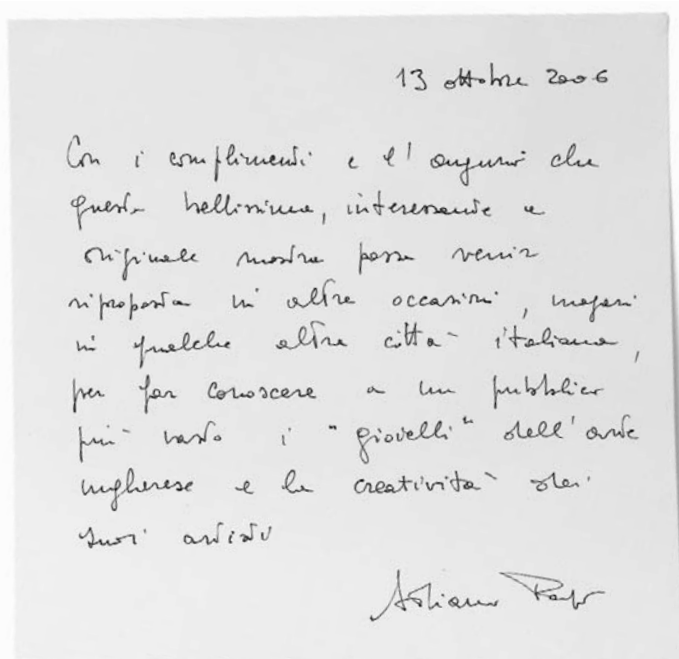
Bibliotheca Statale, Triest

pontjaira és az olaszok találkozására a magyar ötvösművészettel. A kortárs magyar ötvösművészet sokszínűségének keresztmetszeteként ékszerek, zománcok, érmek, domborművek, kispasztikák és pasztikai értékű dobozok, mint az ötvösség alpműfajai jelentek meg. Tudatos törekvés volt arra, hogy a szellemiségükben magyar történelemhez kapcsolódó művek – érem, dombormű, kispasztika – szóljanak az Olasz–Magyar Kulturális Társaság tagjaihoz, s szolgáljon a többi látogató számára is új ismeretekkel. A megnyitón megjelent vendégeket és művészeket a könyvtár igazgatója, Marco Menato köszöntötte, aki méltatta a történészházaspár, dr. Gizella Németh Papo és Adriano Papo professzor munkáját, s kifejezte csodálatát a számára eddig ismeretlen kortárs magyar ötvösművészet iránt. Részletekbe menő elemzést tartott és beszélgetést kezdeményezett a tárgyak tartalmi és formai sokszínűségéről, a magas szintű esztétikumáról, a művek fő jellemzőiről, az alkalmazott technikákról és gazdag anyaghasználatról. Megnyitóbeszédében prof. Adriano Papo az alkotások bemutatásán túl – kiemelve a történelmi ihletű műveket – ismertette az olasz és magyar nép történelmi és kulturális kapcsolatának fontosságát és méltatta a kiállítás jelentőségét. A külföldi tárlat lehetőségén túl, a történészházaspár más fórumon is alkalmat kínált a művészeti ág népszerűsítésére, ugyanis egy ismertetés is megjelent az általuk szerkesztett Olasz – Magyar Kulturális Társaság Quaderni Vergeriani kiadványában (Anno III, n. 3-2007 192-193. o.) a kortárs magyar ötvösművészekről a szakosztályi titkár tollából dr. Gizella Németh Papo fordításában. Az írás tárgyfotókkal egészült ki.

A látogatók között jelen volt a társaság tagsága és a Palazzo Morpurgo ódon falai között csúcstechnikával felszerelt könyvtár számos vendége. A tárlat iránt a Triesztben tanuló magyar diákok is érdeklődtek.

A magyar ötvösművészet ismertsége ismét nőtt. Külföldön kiállítani mindig nagy felelősség, főként olyan országban, ahol a művészetek olyan gazdagsága található, mint Itáliában.

pontjaira és az olaszok találkozására a magyar ötvösművészettel. A kortárs magyar ötvösművészet sokszínűségének keresztmetszeteként ékszerek, zománcok, érmek, domborművek, kispasztikák és pasztikai értékű dobozok, mint az ötvösség alpműfajai jelentek meg. Tudatos törekvés volt arra, hogy a szellemiségükben magyar történelemhez kapcsolódó művek – érem, dombormű, kispasztika – szóljanak az Olasz–Magyar Kulturális Társaság tagjaihoz, s szolgáljon a többi látogató számára is új ismeretekkel. A megnyitón megjelent vendégeket és művészeket a könyvtár igazgatója, Marco Menato köszöntötte, aki méltatta a történészházaspár, dr. Gizella Németh Papo és Adriano Papo professzor munkáját, s kifejezte csodálatát a számára eddig ismeretlen kortárs magyar ötvösművészet iránt. Részletekbe menő elemzést tartott és beszélgetést kezdeményezett a tárgyak tartalmi és formai sokszínűségéről, a magas

Papo professzor gondolatai a vendégkönyvbe

Éppen ezért volt jelentősége a kiállítás elismerésének, mert ebben az esetben nemcsak a konkrét eseménynek, vagy éppen az egyes alkotóknak szólt, hanem annak a kultúrának, amelyet képviseltek.

Papo professzor a vendégkönyvbe is beírta gondolatait, amely a gratuláción túl tartalmazza azt a kívánságot, hogy a kortárs magyar ötvösművészet „csodálatos remekei” más olasz városokban is kerüljenek bemutatásra

A kiállítást Katona Katalin kurátor és Kótai József ötvösművészek rendezték. A kiállítás támogatói: NKA, Olasz – Magyar Kulturális Társaság, MKISZ.

*A megnyitón Katona Katalin, Kótai József,
prof. dr. Adriano Papo, Marco Menato*

dr. Gizella Németh Papo, Katona Katalin, Kótai József

A kiállítás részletei

A VI. Ötvösművészeti Biennále megrendezésére 2007. őszén került sor. Új helyszínt kellett keresni a biennálénak, hogy ne szakadjon meg a sora az országos kiállításoknak.

Nemesi Attila és Hajdu László ötvösművészek indítványozására a művészeti ág új otthona a Klebelsberg Kultúrkúria lett. A Klebelsberg Kuno Művelődési és Kulturális Központban működő Kultúrkúria, Budapest II. kerületének egyre jobban ismert kiállítóhelye volt.

A Művelődési Központ épülete Kálmán Ernő Ybl Miklós-díjas építész tervei alapján valósult meg. Tervei összekapcsolják és egységként kezelik Klebelsberg Kuno kezdeményezésére korábban itt létesült egyik népis-kolát és egy 1830-ban épült klasszicista kúriát. A sors érdekes játéka, ahogy az ötvösművészek szakmai útja áttételesen a művelődéspolitikus személyéhez kötődik. Klebelsberg Kuno kezdeményezésére alakultak meg a külhoni magyar intézetek, az elsők között a Római Magyar Akadémia, melynek falai között az ötvösöknek volt módja kiállítani. 2007-ben pedig a Klebelsberg Kultúrkúriában lelik meg új helyszínét a majdani biennálénak. A helyszínváltozás friss szellemi energiákat szabadított fel az alkotókban. A biennále mottóját Péri József ötvösművész *Az ötvösség isteni eredetéről* című tanulmányából vett idézete adta, amely a kiállításról megjelent katalógus jelmondataként szerepelt: „...egyéni gyarlóságaink ellenére, isteni mesterség folytatói vagyunk”. Az eseményen a mesterség „nagy öregjei” és egyre több fiatalja is megjelentek legújabb alkotásaikkal. A katalógus előszavát író Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész a következőket jegyzi a tárlatról:

„A Klebelsberg Művelődési Központban otthonra talált VI. Ötvösművészeti Biennále kiállítási látványa, a műtárgycsoportok egymás közötti, téri kapcsolata és tartalmi összefüggései, az egyes műfajok jellegzetességei, további információkat adnak nemcsak e szakma jelenkori társadalmi tekintélyéről, hanem az emberi személyiség aktuális identitás keresési kísérleteiről, valamint egyén és közösség kapcsolatának lehetőségeiről is.”

A résztvevők közül az idősebb művészek alkotói kedvét mutatta, hogy az ötvösművészet szinte minden részterületét képviselték alkotásaikkal. A szellemiségében oly különböző tárgyak, amelyeket az alapanyagul használt fém kapcsol össze az ideális méretű és hangulatú kiállítótérben, harmonikus egységet alkottak úgy, hogy formavilágukkal és anyaghasználatukkal szinte egymásnak feszültek. Ez mondható el Antal László színházi kosztümjéről és Bicsár Vendel Palást című munkájáról, de hasonlóképpen megemlíthető Laczak Géza Térnyitó című krómácel, réz, vas plasztikája és Jajesnica Róbert „Magyarország Nagyasszonya” című ezüst domborműve és Kodolányi László vörösréz relíefe. Megjelentek az érem különböző megformálásai Kótai Józseftől, Kopcsányi Ottótól, B. Laborcz Flórától, ifj. Sziláncs Lászlótól, Bitó Balázstól és Bohus Árontól. Máté János edényplasztikái és Muharos Lajos kispasztikája mellett vasmunkák is bekerültek a kiállítótérbe.

Gombos István kovácsolt acél kispasztikát, Katona Katalin és Nemesi Attila nagyméretű vas térplasztikákat állítottak ki. Sor Júlia a zománc területén alkotott, Fördös László, Kurucz Erzsébet, Schusztter István ékszereket mutatott be. A fiatal nemzedékhez tartozók, Gera Noémi, Király Fanni, Marosi László, Rózsa Béla, J. Szalai Edit, Tordai Márta, Tóth Judit, M. Tóth Krisztina, Tóth Zoltán, Váradi Bence ezen a biennálén is ékszerekkel jelentkeztek. Öröndetes tény, hogy az ötvösség e területén saját útjukat járva alkotnak. Mégis szót kell ejteni arról, hogy e korosztály legtöbb képviselője – jellemző módon – ékszertervezéssel, készítéssel foglalkozik. Ezzel nemcsak saját lehetőségeik kereteit szűkítik, de az alkotási területekben oly gazdag ötvösművészetet is szegényebbé teszik. A közép- és idősebb nemzedék tagjai élnek a lehetőséggel – a kiállításokra készülve – vagyis az ötvösség számos ágában alkotni, szellemi erejüket próbára tenni. Éppen a kiállítások adnak alkalmat olyan művek létrehozására, amelyeket a napi megélhetésért folytatott zaklatottság nem tesz lehetővé. Az a kép látszik kibontakozni, hogy a fiatalok képzése a figyelmet főként az ékszertervezés irányába fordítja. A kiállítások tükrében az ötvösművészet szakmai fejlődése és időnkénti megtorpanása nyomon követhető, ami az egyes alkotók vonatkozásában is elmondható. Reméljük, hogy a fiatal művészek pályájukon előrehaladva, fejlődve – egy idő után – az ötvösség más területén is kipróbálják magukat, ezzel is gazdagítva saját szellemi fejlődésüket.

A kiállítás megnyitójának ünnepén álljanak itt Szabó Lajosnak, a Klebelsberg Kulturális és Művelődési Központ igazgatójának köszöntő szavai:

„Jó napot kívánok, Hölgyeim és Uraim. Szeretettel köszöntöm önöket a VI. Ötvösművészeti Biennálé megnyitóján, és nagyon köszönöm, hogy megtiszteltek minket, és a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének Ötvösművészeti Szakosztályát azzal, hogy részt vesznek ennek a kiállításnak a megnyitóján. Ezennel fölkérem Soltész Attilát, Budapest II. kerületi Önkormányzata képviselőjeként, hogy nyissa meg a tárlatot.”

Soltész Attila köszöntője:

„Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves jelenlévők. A második kerület örömmel mondott igen arra a felkérésre, hogy az ötvösművészet legrangosabb rendezvényét, a VI. Ötvösművészeti Biennálét itt rendezzék meg. 1996 óta, mióta az első ötvösművészeti biennálét megszervezték, Ráckeven, a Savoyai-kastély volt az otthona ennek a rangos rendezvénynek. Sajnos azonban a pénzügyi okok közbeszóltak a ráckevei kiállítás helyszínének biztosításáról, így a II. kerület a segítségére sietett. Örömmel átvállaltuk tehát a hagyományörzésnek e megnyilvánulási formáját is.

A kiállító művészek nevében köszönöm dr. Kulcsár Istvánnak, Ráckeve volt polgármesterének, hogy házigazdája volt a korábbi rendezvényeknek. Reményeink szerint ez a mostani kiállítás nem az egyetlen, hanem az első abban a tekintetben, hogy itt a Klebelsberg Kuno Kultúrkúriában adunk otthont az ötvösművészet remekeinek. Köszönöm a Klebelsberg Kuno Kultúrkúria igazgatójának, Szabó Lajosnak, hogy megnyitotta az intézmény kapuját a rendezvény előtt. Tisztelettel köszöntöm Jankovics Marcell Kossuth-díjas rajzfilmrendező, művelődéstörténészt, aki műértő szemmel elemzi, nyitja meg a kiállítást, köszöntő szavaim után. A kiállított művekhez szeretettel gratulálok az alkotóknak, a biennálé szervezőjének, Katona Katalinnak, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Ötvösművészeti Szakosztálya titkárának, külön köszönöm a kerület vezetése és a polgárai nevében is, hogy meghirdette és létrehozta ezt a tárlatot.

Tudom, hogy az ötvösművészek élete, mondjuk így, megélhetése igen nehéz, küzdelmes, napjainkban kevés a megrendelés, kisebb az igény szint. Az ötvösművészek száma egyébként Magyarországon a többi művészeti ág képviselőihez viszonyítva jóval kisebb, körülbelül 170-en vannak. Ez a fajta művészet hazánkban különleges státusú, sokkal szélesebb alkotói tevékenységi kört ölel fel, mint a nyugat-európai országokban, ahol inkább csak az aranyművességre, az ékszerkészítésre, az úgynevezett goldsmith-re koncentrálódik. Oka abban keresendő, hogy volt időszak, az 50-es évek, amikor a művészek nem nyúlhattak nemesfémhez, az egyszerűbb anyagokból alkottak csak. Ekkor jelentek meg a kisplasztikák, a rézből és bronzból készült alkotások az ötvösművészek körében.

Az ötvösművészet ősi, már a bonfoglalás korában megjelenítendő művészeti ág volt. A bonfoglalás kori sírokban díszes tarsolylemezek, övek kerültek elő, a későbbi évszázadok is a legmagasabb szintű szakmai tudásról tesznek tanúbizonyságot. Gondoljunk csak Szent László ereklyetartójára, Erzsébet királyné ezüst házi oltárára, Mátyás korabeli poharakra, serlegekre, pecsétygyűrűkre és övcsatokra. Az ötvösművészet élő művészet volt mindig is, bizonyoság rá a múzeumokban vagy akár az utcán fellelhető gyönyörű használati tárgyak, képviselőik által készített gyönyörű ékszerek, szelencék, vagy akár a kovácsoltvas alkotások, kapuk, lámpatestek, érmek, serlegek. Hűen tükrözték egy-egy kor gazdagságát, egy-egy társadalom szép utáni igényét. Mert ne feledjük, szépség iránti vágy nem pusztán pénz kérdése, a lélek kívánsága az, egy egészséges társadalom tárgyasult megnyilatkozása. Ezért remélem, sőt biztos vagyok benne, hogy nagyon sokan eljönnek megtekinteni a kiállított műveket, és ahogy magam is, úgy sokan mások is rácsodálkozhatnak arra, hogy egy rohanó világban, egy globalizált és uniformizált társadalomban van igény alkotói szinten és, higgyék el, felhasználói szinten is többre, az aprólékos, magas művészi igénnyel készített tárgyakra, melyek egy-egy pillanatra megálljt parancsolnak a szemnek és a léleknek. Köszönöm szépen.”

Jankovics Marcell megnyitóbeszéde:

„Nagy élmény mindig találkozni a kortárs ötvösművészettel, annál is inkább ilyenkor jön rá az ember, hogy ahogy szűkül a tér és fogy a levegő a művészetek körül, úgy tágul egyes szakmán belül az igény és ambíció, hogy egyre többféleképpen fejezze ki önmagát. Ezt valószínűleg laikusként mondom, hogy az mindig meglep, hogy az ötvösök mennyire tágra értelmezik a saját szakmájukat. Az ember, ha azt a szót hallja, hogy ötvös, akkor olyan nyilvánvaló dolgok jutnak az eszébe, mint a Suky Benedek kelyhe, vagy egy jegygyűrű vagy ehhez hasonló ékszertárgyak esetleg egy billikom, persze a Szent László herma és ennek kortárs megfelelői. No de, hogy a plasztikának minden lehetséges formája megjelenik és olykor-olykor nem csak fémtárgy formájában, hanem

kiegészül más elemekkel, vagy, hogy táblaképeket láthatunk a falon, ötvösműként értékelhető táblaképeket, hogy ipari formáknak tekinthető lámpa tervek jelennek meg, és szabályos szobrocskák, kisplasztikák. És sorolhatnám, hogy itt van, már építészeti elemként is említendő tárgyként, Katona Katalin munkája (aki ebben a szakmában zászlóanya, és neki valóban köszönettel tartozik mindenki). Vagy kovácsoltvas munkát látunk, és olyan kis ötvös remekeket is ugyanakkor, amelyek ugyan nem nagy számban, de mégis csak a hagyományos ötvösmunkákat képviselik. És ugyanakkor ebben a gazdagságban, sokféleségben egy időtávlat is megjelenik, mert izgalmas látni, hogy a régiség hogyan jelenik meg külön tárgyakon.

Dobos Gyöngyvér tálja, bonfoglalás kori magyar ötvösművészetet tekinti ihlető forrásának. Vagy látható Prím Zoltánnak több tálja, ezeken izgalommal fedeztem föl a Szasszanida perzsa ötvösművészetet, amit én minden ötvösnek boldogan ajánlok. Tóth Zoltán munkái: a gyűrű, illetve ez a mellette látható karperec, földézi azokat a görög ötvösmunkákat, melyeken állatfejeket alkalmaztak díszítőmotívumként – egyébként ez a Közel-keleten és a Mediterráneumban másutt is ismert volt. Aztán itt van egy nagyon szép arany, Zoltán Győzőnek egy függője, ami egy felől a klasszikus barokk ötvösmunkákat idézi föl, de ugyanakkor abban is fölismerem vélem a bonfoglaláskornak az ihlető szerepét. Ez ugyanakkor természetesen a legmodernebb és a legváltozatosabb kifejezési eszköz, mindenfajta múlt föl válllása nélkül is, ami különösen érdekes egy olyan műfajnál, aminek alapvetően egyik meghatározója az emberi test. Nagyon izgalmas, hogy hogyan szakad el az eredeti rendeltetésétől a tárgy, és válik önálló alkotássá, vagyis, például a szögletes gyűrű vagy a szintén kiállított Möbius – karkötő, amik inkább vitrinbe valók, mint viselésre, – egyébként esztétikailag gyönyörűek. De mondom még egyszer, ez egyfajta önállósulása ennek a szakmának, kívánsága, legyen egyenrangú azokkal, akik az élvonalban, a művészet élvonalában járnak. Amikor a Nemzeti Kulturális Alap elnöke voltam, akkor ezt a konfliktust testközelből éltem meg a képzőművészeti és az iparművészeti kuratóriumok tevékenységében.

Az iparművészek, akik kívülről bombázzák a magas művészetet, – mindig úgy éreztem, és az volt a benyomásom, – hogy kisebbségi érzéssel vannak a nagyművészet irányába. Teljesen fölöslegesen, mert én amúgy a szívem mélyén mindig sokkal, de sokkal többre értékeltem a funkcionálist, a hasznosságot a művészetben, mint ahogy ezt általában a közvélemény gondolja, hogy érdemes arra, hogy úgy becsülje. Az ember elmegy egy nagy múzeumba, egy olyan országban, ahol végig lehet követni évezreden keresztül a tárgykultúráját egy népnél, egy nemzetnél, lenyűgöző az a gazdagság és az a változatosság, amit az ötvösök és a többi iparművész produkál, az úgynevezett igazi képzőművészet tulajdonképpen mellékes szerepet is játszott. A barokkban vagy a rokokóban csak bizonyos kivételezett helyen jelenik meg a kép, mert maga a berendezett építmény, a falakon a tapéták, a díszítmények, a bútorok meg a tárgyak helyettesítik és váltják ki azokat. Azt kell, mondjam, hogy ennek a területnek igazából sokkal több jog illetné meg az alkotóit azzal, hogy részt vehessenek a közösség formálásában. És szinte semmi szerepük nincs. Abony szegényedik az ország, egyre jobban szűkül körülötte a lehetőség, valószínűleg igaz a feltevés, hogy azok, akik tehetősek és megengedhetnék maguknak, hogy olyan tárgyakat vásároljanak, olyan ékszereket öltsenek fel, amelyeket magyar ötvösművészek hoznak létre, nem ide jönnek, hanem mennek aukciókra vásárolni, a „megbízhatóhoz”. Mennek külföldre, New Yorkba, elmennek azokba a nagy szakmai háttérrel rendelkező műhelyekbe, ahol a hírnév nem feltétlenül felel meg annak a teljesítménynek, amit produkálnak. S a magyar alkotóknak ilyen körülmények között kell dolgozniuk. Igazából nem tudom, mi a sorsa ennek az anyagnak, ami igazán megérdemelne egy országos vándorkiállítás sorozatot. El kellene jutnia nagyobb városokba, Debrecenbe, Szegedre, Győrbe, Szombathelyre, hogy lássák az emberek, s kellő képen tudják értékelni ezt az áldozatos munkát, ezeket az alkotásokat. Ez az egyik út, hogy önálló műalkotásokat csinálnak, de én szeretném a hétköznapi emberek nyakában látni azt a láncot, szeretném annak a nőnek az ujján látni azt a gyűrűt – ha kocka alakú, akkor nem annyira, de Istenem, az se baj. Ez egy bibetetlen ellentmondás, hogy az ember eljön egy ilyen gyönyörű kiállításra és ezt a sokféleséget látja itt és ebből, a mindennapi életben nem köszön vissza szinte semmi. Álmodok látok itt, álmodok látok beszűkítve. És ezt az álmot kellene valamilyen módon becsempészni a valóságba. Plasztikákat, amik megérdemelnék, hogy ne kis méretben, hanem nagy méretben jelenjenek meg, hisz ezek tervek csak, úgy tűnik a kívülállónak, hogy ez valami többről akar szólni, mint amit nyújtani tud. Látok egy tálát, a tál mögött azonban egy egész készletet képzelek el, vagy lát egy poharat az ember, és úgy gondolja, hogy ennek társai kell, hogy legyenek. Nem magában, hanem egy 12 személyes készlet darabját látom. Egy szó, mint száz, ez valami olyan kezdemény, amelyik, ha ezen a szinten

*marad, hogy időről időre nagy kiállításon – mi szemrevételezzük és megállapítjuk, hogy milyen nagyszerű ötvöseink vannak, és milyen érdekesen vannak jelen, és izgalmasan a kortárs művészet irányzatai között, őrizve magyar ötvösművészeti hagyományt, szerintem ez akkor is kevés, ennek a területnek sokkal többet kellene kapnia. Valóban igaz az, hogy nem kisebbségi érzés van az iparművészekben, hanem nem kapják meg azt a fajta nyilvánosságot, amit a festők meg a szobrászok – akik nagyobb megbecsülést élveznek a közvélemény részéről is. Ezt a megbecsülést kellene kivívni, elérni és tudatosítani a közvéleménnyel, hogy az értéke ezeknek a tárgyaknak nem az anyagukban rejlik elsősorban, hanem abban a kézben és abban a szellemben és abban a szívben, amelyik ezt létrehozza.
Köszönöm szépen.”*

A megnyitón Szabó Lajos, Jankovics Marcell, Soltész Attila

*Jankovics Marcell, Bakonyvári M. Ágnes, Soltész Attila,
Szabó Lajos, Kopcsányi Ottó, Katona Katalin*

Hajdu László

Hajdu László, Pap László

Fördös László

Rozsnyay Béla, Laczák Géza

Bakonyvári Ágnes művészettörténész, aki a katalógus előszavát írta, valamint a díjszűrinek is tagja volt szót kért a megnyitóbeszéd után.

Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész gondolatai:

„Köszönöm szépen a szólás lehetőségét. Noha művészettörténész vagyok és az alkotók jóvoltából csaknem tíz éve, közelről foglalkozhatok ezzel a művészeti ággal, most mégis azért szeretnék szólni néhány szót, hogy ne, mint szakember, hanem a közönség soraiból egy valaki lehessek, akinek nagy élményt, lelki feltöltődést jelent, valahányszor az ötvösművészek kiállításain alkotásaikkal találkozhatok, vagy esetleg műtermekben és más formában kapcsolatba kerülhetek ezekkel, a tárgyakkal. Szeretném megosztani Önökkel azt az élményemet, amit ezek között a tárgyak között kapok, részben reagálva Jankovics Marcell gondolataira, hogy ezek a remekművek miért nem kerültek be az emberek köztudatába, a használati gyakorlatába. Közel tíz éve közelről figyelem, hogy Katona Katalin áldozatos munkájának köszönhetően, az ötvösművészek szoros közösségben élnek és időről időre együtt, csoportos kiállításokon mutatkoznak meg.

Ez önmagában nagyon nagy érték, abban a világban, amikor mindenfajta közösség inkább a felbomlás felé balad, mintsem az összetartás jeleit mutatja. Amikor a közösségek ezt élik meg, akkor az egyes ember számára is olyan élményeket bord a mai világ, amely a társadalmi szerepétől, rangjától való megfosztottságot jelent számára. De még a természettel való harmonikus együttlét sem adott nekünk ebben az időben, hiszen nap mint nap hallunk olyan híreket, hogy a nap sugarai égetnek bennünket, a kétéltűek hamarosan kipusztulnak, és számos olyan természeti katasztrófa-jellel találkozunk, ami egyáltalán nem megnyugtató a mai ember életérzése számára. Ilyen életérzések között az ember bagyományosan azt gondolná, hogy az ötvösművészeti alkotások valamilyen gyakorlati funkciót betöltő, alkalmazott művészeti darabok.

Még az ötvösművészek között is sokan ezt állítják és így kezelik a saját munkájukat, át sem élve azt a tekintélyt, azt a rangot, ami az alkotásaikban megjelenik a kezük nyomán. Én pedig azt érzem ezek között az alkotások között, ha elképzelem a viselésüket, hogy lelki, szellemi felszabadultságot jelentenek számomra. Ezek a művek – azzal együtt, hogy a bagyományt őrzik, hogy egy nagyon ősi művészeti ág bagyományait a napjainkban is képviselik – képesek a jelenkor lelkiségét is tükrözni: tebát azt az életérzést visszaadni, azt kifejezni, amely a mai kor emberének jutott, amely a mai kor emberének a sajátja. Évszázadokkal ezelőtt is a test egészének, illetve különböző testterületeknek a díszítése volt a funkciójuk, az ember társadalmi rangját és hovatartozását, a személy méltóságát is kifejezték, annak a kornak a lehetőségei szerint, amelyben viselték őket. Azt gondolom, hogy a mai ötvösművészek közül nagyon sokan képesek ezt a testdíszítést olyan megújult eszközökkel, formákkal kifejezni, ami a mai életérzéseinket tükrözi vissza. Példának említem Zidarics Ilonának az ékszereit: a tőle klasszikusan ismerhető fejékeket. A fejet általában az állam vezetői, a társadalom magas rangú emberei díszíthették korábban. Az, hogy ma Zidarics Ilona fejéket készít, bárki polgári asszony számára viselhetően, olyan újszerű szemléletet tükröz, ami a szellemi valóság felé irányítja a figyelmünket, és igenis erősíti bennünk azt a tudatot, hogy miközben testünk van és az anyagi valóságban létezünk, a szellemi valóságnak is a darabjai vagyunk! Hasonlót érzek a fiatal ötvösök, Tóth Judit alkotásain, vagy Gera Noémi munkáiban, aki a papír ékszereket készít. Mutatják ezek is, hogy egy megrendült értékrendben élünk és az ékszerek ennek a megrendült értékrend világának a jellegzetességeit, az életérzéseit tükrözik.

A monumentális alkotásokról is szólnék néhány szót, mert ezek is nagyon fontos kapaszkodói és jelei az életünknek. Katona Katalin a katalógus elején Péri Józseftől idézte, hogy „egyéni gyarlóságaink ellenére, isteni mesterség folytatói vagyunk”. Azt gondolom, ez az isteni mesterség nem csak abban az értelemben igaz, hogy a szakma gyökerei az isteni valóságba nyúlnak vissza, hanem hogy a mai ötvösművészeti alkotások is képesek minket az isteni valóság felé vinni. Például Nemesi Attila órái, amelyek oszlopságukkal, az oszlop mivoltával nagyon fontos téri kapaszkodót, viszonyítási pontot jelentenek annak az embernek, aki ma már fokozott tudatossággal éli meg, hogy a végtelen és az örökkévaló világának egy teremtménye.

Az oszloptetőn megjelenő óraszerkezetek pedig ugyanebben az örökkévaló és végtelen világban az időbeni kapaszkodó lehetőségét adják meg számunkra: egy olyan biztonságerzettel töltenek el akár építészeti akár természeti téren, ami fontos a mai ember számára, megrendült értékei között. Katona Katalin kapuja, amely mérethben is a leghangsúlyosabb darabja ennek a kiállításnak, szellemiségében is nagyon fontos élménnyel

ajándékoz meg bennünket. Olyan építmény, amelynek nincsenek szárnyai, mert szinte oszloppá, kapufélfákká gyűrődtek össze a szárnyak, egy örök igazságot hagyva a kapun átjárni akarónak. Az oszlopok lapjai közötti átláthatóság ugyanakkor egy szellemi telítettséget is kölcsönöz ennek az építészeti elemnek, ami megint csak felfelé irányítja a lelkünket, és szellemi vágyainkat is.

Szeretném megköszönni valamennyi ötvösművésznek, hogy kiállításaikkal rendszeresen ebben az élményben részesítenek engem, és ezzel valami kapaszkodót és biztonságot kapok abban a világban, ahol sokféle korlát, nehézség és veszély fenyegeti akár az én személyes, akár a közösségi életeinket is.”

A VI. Ötvösművészeti Biennále díjazottjai:

Muharos Lajos
MKISZ díja

Hajdu László
MAOE díja

Schusztér István
Budapest II. kerületi
Önkormányzatának díja

Az elhangzottak nemcsak képet festettek a kiállításról, de hiteles korképet is felvázoltak. A művészek életkörülményei, társadalmi elfogadottságuk, a gazdasági helyzet által erősen befolyásolt életük meghatározta és meghatározzák alkotói létüket, amelynek pozitív irányú megváltozásához az szükséges, hogy a szakmai életben is jelentős átalakulás és előrelépés menjen végbe. A körülmények ellenére ezen a biennálén való megjelenés továbbra is fontos volt az ötvösöknek. Nagy jelentősége volt annak, hogy nem szakadt meg a kétévente ismétlődő rendezvény hagyománya. Köszönhető ez a töretlen akaratnak, sok munkának és alkotói alázatnak.

A kiállítás támogatói: NKA, Klebelsberg Kultúrkúria, Budapest II. kerületének Önkormányzata, MKISZ, MAOE. Média megjelenés: MTI, Info Rádió, Budai Polgár, Magyar Iparművészet.

2008

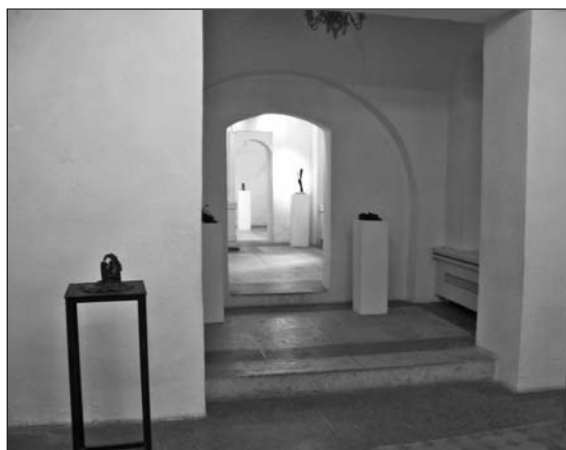
2008-ban nem volt biennále, ugyanakkor a művészeti ág a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége szervezésében Vilniusban és Tallinnban mutatkozott be. Vilniusban a Szt. Jono Galéria, Tallinnban a Magyar Intézet fogadta az ötvösművészek alkotásait. A Szt. Jono Galéria egy hasonló művészeti szervezet tulajdona, mint az MKISZ, amelynek több teremből álló kiállítótere szolgált helyszínül a magyar ötvösművészek műveinek. Mint a korábbi külföldi kiállítások során, úgy ebben az esetben is, nem az alkotót, hanem az alkotásokat hívták a rendezvényre. Ismét lényeges szempont volt, hogy a művek kifejezésre juttassák a kortárs magyar ötvösművészet irányultságait, gazdagságát. A kiállítási anyag két nagy csoportot alkotott: a kispasztikákét és az ékszerekét. Mindkét műfajon belül megjelentek a különböző irányzatok, és megnyilvánulási formák. Kiállítást rendezni mindig nagy kihívás. Ezt a feladatot most Urbán Ágnes az MKISZ titkára, művészettörténész és a delegált ötvösök vállalták. A külföldi szakmai jelenlét és megmérettetés alkalmával nemcsak egy művészeti ág mutatkozik be, hanem a magyar kultúrát, az országot is képviseli a kiállított anyag. A tárlat iránti érdeklődésből

a sikerességre lehetett következtetni. A vilniusi galéria vezetőjének értékelése szerint, a kiállítóhely utóbbi időszakának legizgalmasabb, legjobb tárlata volt a magyar ötvösök bemutatkozása, amely jól hangsúlyozta a különbségeket a két ország ötvösművészetében.

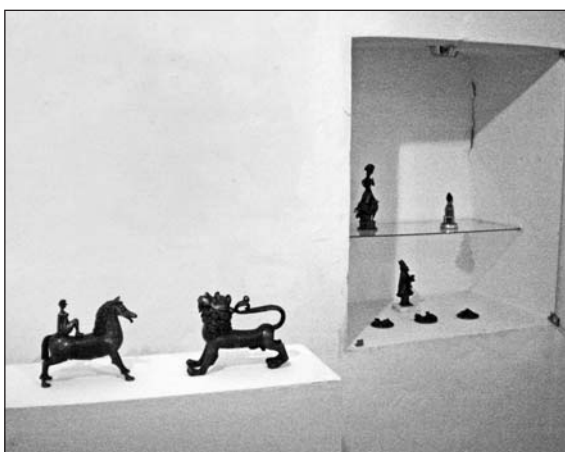
Vendéglátóink művészeti hagyományában meghatározó a borostyán használata, akár kisebb plasztikák, akár az ékszerek tekintetében. Ez utóbbi műfaj esetében a borostyánt önmagában is alkalmazzák, de a fémek közül kiváltképpen az ezüsttel társítva és összekapcsolva használják. Erre a változatos színvilágú anyagra épül az utcai árusnál kapható legegyszerűbb nyaklánc, karkötő vagy gyűrű éppen úgy, mint a galériában látható, legextravagánsabban tervezett ékszer. A magyar ötvösművészet szerves részeként számon tartott kisplasztika, a legváltozatosabb megnyilvánulásaival, újdonságként hatott a látogatókra és nagy elismerést váltott ki. Az ékszerek sokfélesége és a mesterségbeli tudásból fakadó kreativitás megbecsülésnek örvendett. Izgalmas volt a kultúrák összehasonlítása. A kiállítási tárgyak a vilniusi bemutatkozás után tovább utaztak Tallinnba.

*A küldöttség: Laczák Géza, Zidarics Ilona,
Katona Katalin, Dávid Attila Norbert, Tóth Zoltán*

A kiállítás részletei

2009

Ez az év a VII. Ötvösművészeti Biennálé éve volt. A Klebelsberg Kultúrkúria és Budapest II. kerületének Önkormányzata töretlenül támogatta a rendezvény megvalósulását, abból az okból kifolyólag, hogy a Kultúrkúria az egyik legrangosabb eseményeként tartja számon az ötvösök bemutatóit. A meghirdetett kiállításra ötven művész jelentkezett. Az országos seregszemle minden esetben számadás. Kétévente képet ad az egyéni alkotói pályák alakulása alapján a művészeti ág helyzetéről. Visszatekintve a hátrahagyott időszakokra elmondható, hogy ez a közösség jelentős utat tett meg egy szerteágazó, izgalmas fejlődési folyamat részeseként. Ez figyelemre méltó szellemi tőkét és teljesítményt kovácsolt. Fel kellett tenni azonban a kérdést, hogy van-e szellemi tartaléka az ötvösművészeknek abban az értékvesztett világban, ahol helyük és létük – egyáltalán a kultúra helye és léte – megkérdőjeleződött. A külvilág által jelentkező kihívásra, azonban megszületett a válasz. Az egyik legszínvonalasabb biennálé nyílt meg az év őszén. Kifejezetten nagy jelentősége volt annak, hogy a művészek időt, energiát nem sajnálva kiálltak magukért – egyáltalán a kultúráért – saját eszközeikkel, az alkotásaikkal, magával a kiállítással. A résztvevő ötven művész egyet akart: megmutatni, hogy a sok nehézség ellenére nemcsak vállalja, de teljesíti is feladatát, azaz értéket hoz létre és értéket ment, mindemellett új műveket alkot, melyeknek szellemisége és alkalmazott technikái, – a teremtés és mentés egységének eredményeként – tovább él a magyar ötvösművészetben. Ez a töretlen hit és kitartás teremtette meg azt a közösséget, amelyben helye van a tiszteletreméltó idősnek, a reményekkel teli fiatalnak, a hagyományos ötvösséget művelőknek és az új irányzatok

képviselőinek egyaránt. Kiállításaik alkalmával ebben a szemléletben alkotnak harmonikus egységet. A tanulmány folyamán nem először jut a figyelem homlokterébe, hogy ezeken az országos kiállításokon az ötvösök hivatalosan számon tartott tagsága közül ötven-hetven művész vesz részt, akik a szakma egyharmadát képviselik. Talán a laikus kívülről ezt nem tartja túl jelentős észrevételnek. Valójában, ha az elmúlt tizenöt év szakmatörténetének a területét valaki figyelemmel kíséri, szembesülhet azzal, hogy ennek a közösségnek a magját az a megközelítőleg félszáz művész alkotja, akik minden kiállítás résztvevői is. Ez vitathatatlan összekovácsolódást jelent köztük.

Évek hosszú sorának munkája tükröződött a VII. Ötvösművészeti Biennálén. A kiállítást a Magyar Iparművészet folyóirat lapalapító-főszerkesztője, professor emeritus Fekete György belsőépítész nyitotta meg. Méltatásában hangsúlyozta, hogy a magyar iparművészet „világszenzáció”, melyen belül az ötvösök egy több mint ezer éves múlttal rendelkező művészeti ág képviselői, akiket ez a történelmi hagyomány kötelez. Beszédében utalt a kiállítás színvonalára, amelyet a Magyar Iparművészetben megjelent írásában is ecsetelt: *„Talán nem bat túlságosan szubjektívnek az a megállapítás, hogy a biennále anyagának fő érdeme abban van, hogy a választott témák, s azok technikai megvalósítsa a kortárs ötvösség és fémművesség majdnem teljes skáláját felmutatta. E tény a szakma méltó felkészültségének jele, az alkotók művészettörténeti »ébredését» bizonyítja. A társadalmi méretű érdeklődésről ugyanez nem mondható el, mert ahhoz művelt és tehető polgárság szükségeltetik, akik a szellemi és fizikai használatra egyaránt rendelt tárgyakat és műtárgyakat életük részeként tudják tekinteni. Még szerencse, hogy a különlegességekre vágyó gyűjtők megjelenésének mutatkoznak jelei. Reméljük, hogy az állapot csak átmeneti.”*

A biennále résztvevői közül ékszereket mutatott be Bartha Ágnes, Dávid Attila Norbert, Kaintz Regina, Király Fanni, Kurucz Erzsébet, Kuti Krisztina, Majoros Kata, M. Tóth Krisztina, Rékasy Levente, Schusztér István, Szilágyi Erzsébet, Tóth Zoltán, Várad Bence, Vincze Zita és Zidarics Ilona. Figurális plasztikával jelentkezett Koburger Zolt, Máté János, Muharos Lajos, Nausch Géza és Prím Zoltán. Elvontabb jelentéstartalmakat hordozó plasztikákat mutatott be Antal László, Balogh Mihály, Egri Zoltán, Gombos István, Katona Katalin, Kopcsányi Ottó, B. Laborcz Flóra, Laczák Géza, Rozsnyai Béla, Skripeczky Ákos, Szilágyi Ildikó és Kovács László PUTU. Zománcsal Gyöngy Enikő, Sisa József és Sor Júlia foglalkozott. Bohus Áron és Kótai József érmeiket, Dobos Gyöngyvér és Jajesnica Róbert ezüst tálat és domborművet állított ki. Használati tárgyakat készített Bódás Tamás, Kálmán László, Nemesi Attila, Oláh Sándor, George Radic, Rékasy Bálint és Takács Zoltán.

A kiállítás részlete

Budapest II. kerületének lapja, a Budai Polgár is hírt adott a biennáléről. A cikk kiemelte Fekete György megnyitóbeszédének szavait: „A klasszikus alapokon nevelkedett iparművész tud valamit, amit a pillanatonként változó, sokszor érthetetlen, újabb és újabb művészeti bejelentkezések nem tudnak. Alaposan ismeri az anyagok tulajdonságait, rendelkezik a rajzi, festési, mintázási és modellezési képességekkel, ismeri és gyakorolja a kísérletezések módszereit. A magyar iparművész talpraesett típus, aki képes tudását sokféleképpen hasznosítani. A földön állás képességével és a szárnyaláshoz szükséges invenciókkal egyszerre van megáldva.” Ez a szárnyalás visz mindent előbbre, az alkotót és a szakmát egyaránt.

A kiállítás díjazottjai:

Laczák Géza
MKISZ díja

Tóth Zoltán
MAOE díja

Király Fanni
Budapest II. kerületi Önkormányzat díja

Máté János
Szt. Eligiusz díj

A VII. Ötvösművészeti Biennále záró rendezvényeként előadások hangzottak el a Szent Koronáról. Az ötvösművészek számára ez kiemelten fontos esemény volt. Az előadók Nagy Éva textilművész, Kótai József és Papp László ötvösművészek voltak. A rendezvény nyilvános volt, amelyet nagy érdeklődés övezett.

A korábbi időszakban is ki nem mondott cél volt, hogy a biennálék közötti évben kerüljön bemutatásra akár hazai akár külföldi kiállításon az egyszer már sikeresen közszemlére bocsátott anyag. A legutóbbi biennále után azonban közös elhatározásként megfogalmazódott, hogy ezekben a köztes években induljon „országjárásra” a kiállítás. Jankovics Marcell korábban említett gondolataival *„mi a sorsa az anyagnak, ami igazán megérdemelve egy országos vándorkiállítás sorozatot”* összecsengett a közös akarat. Az országjárás első állomása Jászberény lett.

A kiállítási lehetőséget Sisa József ötvösművész szűkebb hazája adta a Városi Bíróság dísztermében. A város tizenöt éve, a Jászberényi Nyár elnevezésű rendezvény keretén belül ad helyet a művészetnek ebben az impozáns térben. 2010-ben a Vastól az ezüstig című kiállítással az ötvösművészek mutatkoztak be július 23. – augusztus 12. között. A Jászberényi Nyár elnevezésű rendezvénysorozat szervezői a tárlatot kiemelt eseményként kezelték. A város nagy nyitottsággal és figyelemmel követte nyomon ezt a rangos kiállítást. A fokozott érdeklődésre méltán számot tartó bemutatóról már a megnyitó előtt felvezető cikket jelentetett meg a Jászsági Grátis című információs hirdetési lap. Sisa Józsefnek nemcsak a díszterem installációjának előkészítésében, hanem – mint helybelinek – a hírverésben is jelentős szerep jutott. Az alkotók műveiken keresztül ismét megmutatták az ötvösművészet teljes palettáját.

A megnyitón Sas István, a Déryné Múvelődési Központ igazgatója, a nyári rendezvénysorozat főszervezője mondott köszöntőt. Ezt követően, az ötvösök kiállítássorozatának történetében nem először, dr. Feledy Balázs művészeti író nyitotta meg a tárlatot, aki szokásához híven az összes résztvevőt – ebben az esetben harminckilenc művészt – méltatta. Elemző gondolataik ismertessék a kiállítást:

Sas István köszöntője:

„Kedves Vendégeink, kedves jelenlévők! Jászberényben az idén tizenötödik alkalommal rendezzük meg a vigadalmi napokat és bizonyára sokan tudják, emlékeznek arra – és egyet is értenek velem – hogy e rendezvény sorozatnak minden évben az egyik legrangosabb, legnívósabb eseménye mindig az ebben a teremben megrendezett művészeti kiállítás volt. Én úgy gondolom, hogy ez ma is így van, régen is és ma is itt európai léptékű és európai értékű művészeti alkotások kerültek és kerülnek ma is bemutatásra. Hogy ez ma is így van, ezért köszönet a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének és különösen a Szövetség Ötvösművészeti Szakosztályának. Jászberény az, egy gazdag művészeti múlttal rendelkező város, és sokan mondjuk, valljuk – gondolom igazunk is van – hogy igyekszünk méltó módon felkutatni és ápolni hagyományainkat, értékeinket.

A művészet és a helyi társadalom kapcsolatának a megeremtésére számos hasznos kezdeményezés, eredményes kezdeményezés volt, és jelenleg is nagyon sok ilyen elképzelés és törekvés van.

És tulajdonképpen ezt teszi a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége is, természetesen egy szélesebb dimenzióban, ezért öröm és megtiszteltetés a Jászberényi Nyár Vigadalmi Napok szervezői, a város önkormányzata, mint e kiállítás társrendezője számára is, hogy fogadhatja ezt a mai kiállítást, az Ötvösművészeti Szakosztálynak a bemutatóját. Itt a kortárs ötvösművészek alkotásait mutatják be, de felfedezhetők azok a gyökerek, amik tulajdonképpen a Honfoglalástól, az Államalapítástól kezdődően technikában, szellemiségében végig vonult és jellemezte az ötvös művészetet. Tulajdon képen ez a kapcsolódási pont, amely Jászberény város, művészeti értékekhez, hagyományokhoz való viszonyát jelenti és ez az ötvösművészeti szakosztály is ilyen területen ténykedik, ezt fölállalja, tehát az elődöknek a fölállalása az, ami úgy gondolom, összehoz bennünket és éppen ide hozhatta ezt a kiállítást, jogosan. Köszönet ezért mindenkinek, a kiállításról szakavatott, értő ember fog szólni, Feledy Balázst nem először köszönhetjük Jászberényben. Megkérem művészeti író urat, hogy nyissa meg ezt a kiállítást.”

Dr. Feledy Balázs megnyitóbeszéde:

„Hölgyeim és Uraim, kedves Barátaim! Egy személyes megjegyzéssel hadd kezdjem, hogy ha szóba jönnek a különböző vizuális művészeti ágak, a képzőművészetben belül a festészet, szobrászat, a grafika; az iparművé-

szeten belül a kerámia, az üveg, a textil, akkor az ötvösségnek, számomra – de gondolom ezzel sokan egyetértenek – van két nagyon jellemző sajátossága, hogy az ötvösség, az emberiség nagyon ősi, talán legősibb szakmáinak, hivatásainak az egyike, és a másik, ami nagyon érdekes, hogy a kezdettől fogva nagy szerepe van, nagyon kibontódik egyfajta díszítő kedv az emberiség minden kultúrájában. Ősiség, és díszítőkedv, ez tulajdonképpen mindig is áthatotta az ötvösség történetét, én úgy érzem, hogy kicsit jobban, mint a kerámiában, az üvegben, a textilben, – és hamar szolgálta a szakramentalitást ez a művészeti ág, az európai kultúrában leginkább a középkorban. Tudjuk, hogy aztán az életet kedvelő reneszánszban, a pompát előtérbe helyező barokkban, rokokóban, hibetetlen módon a művészet, a díszítőkedvet, a szakmának ezt az egész magas szintű művelését vitték be az ötvösművészetbe a mesteremberek. És természetesen a funkció és a díszítés, tehát az ornamentals kultúra össze is kapcsolódott. A szépségkultusz, tehát a fémművészetben mindig is jelen volt az emberiség több évezredes kultúrájában, ami tulajdonképpen egy radikális fordulatot vett a 20. századdal, a szecesszióban. Az ötvösségtől az ipusztársadalom fémpara már átvett bizonyos funkciókat a designnal. Talán, ha ma azt mondjuk, hogy ötvösművészet, akkor inkább a kézműves ötvösségre gondolunk, persze mindennek természetszerű kapcsolata van ma már a fémipari formatervezéssel is.

Mint e kiállításnak a kiadványából is kitűnik – hogy egy nagyon fontos rendezvénysorozata van a kortárs magyar ötvösségnek Budapesten – kétevenként biennálékat rendeznek. Nagyon logikus volt az a kezdeményezés, hogy a közbűlső években egy-egy nagy kortárs ötvösművészeti bemutatkozás legyen valahol Magyarországon. Köszönet Sisa Józsefnek, hogy Igazgató Úrral és a várossal együtt megszervezték ezt a kiállítást, ami mennyiségiileg majdnem megegyezik az ötvösművészeti biennálék nagyságrendjével. Harminckilenc művész állít ki, a kortárs magyar ötvösművészet minden színe, minden törekvése látható ezen a kiállításon. Különlegesség, hogy a tárgyak egy része kiemeltetik a szorosán vett ötvösségből. A plasztika, a szobrászat területére ér, amellyel egyébként szintén nem vadonatúj jelenséget mutatnak be. Évszázados a kapcsolat az érmészettel, amely sokak szerint inkább kapcsolódik az ötvösség műfajához, csak a kortárs művészetben foglalkoznak vele a szobrászok. Úgy gondoljuk, hogy az ötvösség általában a miniatúra, a kisméretű tárgyaknak a művészeti ága, de látható ezen a kiállításon is, hogy a dimenziók megnőnek. Az ötvösség kilép ebből a kötöttségből is, példa erre Katona Katalin, vagy Oláh Sándor tárgya, melyek más dimenzióba állítják eléink az ötvösséget, amelyről tehát nyugodtan új fogalmakat is alkothatunk. Nagyon jelen van az ötvös és fémművészet eszköztárral az autonóm plasztikai törekvéseknek a jelenléte, talán leginkább Máté János ragyogó, némi ironiával bíró bronz kispasztikáinál, Mubaros Lajos, Szent Eligius című ragyogó kispasztikájában, mely gyönyörű kis ékszer. Mubaros egészen fantasztikus művésze ennek a művészeti ágának, az ötvösök, aranyművesek védőszentjének állított emléket ezzel a művével. Katona Katalin már említett Tér-Idő kapuja, aki új szimbólumokat állít eléink, végtelenségérzetet, ősi jellegzetességeket tesz »korszerűvé« vashól és bronzból. Az új plasztikai törekvéseket képviseli B. Laborcz Flóra Időspirál című vörösréz kompozíciója, Nausch Géza vasplasztikája, melyben némi ironia fogalmazódik meg. Ez a plasztikai ihletés nagyon erőteljes például Antal László, aki egészen mást is tud művelni és Gombos István munkáiban is. Nemesi Attila Madár című műve, kazánlemezéből készült, a profán anyagból ballatlan fölemelt műtárgy áll előttünk, kicsit megint a kornak megfelelő, ironikus hangulatban. Ide sorolnám Rozsnyay Béla egészen különleges plasztikáit, nála az az eredeti, hogy ismétlést viszi be az ötvösségbe, ami nagyon ritka, mert hiszen az ötvösség mindig valami egyedül akar az adott tárggyal, ő pedig látszólag ismételt valamit, anyagot, motívumot és közben egy egészen különleges szobrászi hatást ér el. Érmeket látunk, a fiatal generációhoz tartozó Bobus Árontól, az idén hetven éves Kótai Józseftől – ragyogó érmeket – és Kopcsányi Ottótól, aki a magyar ötvösök doyenje, gyönyörű érmeket Csontváryhoz, Kmety Jánoshoz, átkapcsolva az ötvösség és a képzőművészet között.

Képi igényű munkákat mutat be Bicsár Vendel és Serbakov Tibor zománcaival. Skripeczky Ákos, aki a Katyn-i emléket megidéző munkájával rendkívül drámai. Sor Júlia egészen különleges kollekciója, zománca képzőművészeti gondolkodási módot vetít eléink. Nagyon egyedi megközelítésű Szilágyi Ildikó Ararát című plasztikája, aki ebben elmélyül, annak nagyon szépen kibontódik az ótestamentumi tartalom. Ifj. Szilágyi László nagymamája órájából csinál műtárgyat, azt is mondhatnánk, hogy egy object trouvée-t, tehát egy talált tárgyat ő tovább készíti fából, vashól, óraszerkezetből. Néhány szó az igazi ötvösséghez tartozó, funkcionalitást szolgáló, ragyogó ékszer együttesekről: Bartha Ágnesnél ezüstöt és üvegplexit látunk, rozsdamentes acélt tartalmaz Schusztter István kollekciója, Rékasi Levente, aki ragyogó ékszer ötvös most egy gyönyörű kis rézlemez mozdannyal van

jelen, Szilágyi Erzsébet légies ékszereivel, Rékasi Bálint gyűrűivel, Tóth Zoltán, aki ezüstöt, bakelitet, trópusi diót alkalmaz, hogy ékszer legyen az, ami ékszer. De ez így van Koburger Zsoltnál, Király Fanninál, Kurucz Erzsébetnél, Dávid Attilánál. Hajdu László egészen különleges ékszervilága, egy kicsit a Bauhaus, a kortársi gondolkodás jegyében születtek, figyeljék meg azt is, milyen fontossá válik a gyűrűknél manapság a négyzet alaknak a kísérleti alkalmazása. Jelen vannak a hagyományos ötvösséghez tartozó tárgy együttesek is, Földös László kannás készlete, Kálmán László ragyogó lámpája, Dobos Gyöngyvér és Bódás Tamás dobozai, Takács Zoltán kovácsoltvas tükre, Oláh Sándor tükre, egészen eredeti anyagokból. Zidarics Ilona fejdíszei, egészen különleges területe az ötvösségnek. A hagyományos ötvös remekek sorába sorolnám Jajcsnics Róbert ezüst ékszereit, – ő is a magyar ötvösségnek egyik doyenje – gyönyörű, hagyományos szakmai felépítettségű ékszerei láthatóak. És hát nem véletlen, hogy a két Sisával fejezem be. Sisa Balázs nagyon szép, egyedi elgondolású lábékszert mutat be. Sisa József Zodiákus „Halak” című emelt miniatűr zománca, kivételes szakmai bravúr. Nagyon igényes tehát ez a kiállítás. Látható, hogy ebben a művészeti ágba még – és a mégnek nagy jelentősége van – rendkívüli módon él a művesség, mondhatnám úgy is, hogy művesség.

Itt azt hiszem, ezen a kiállításon senki nem mondhatja azt, amit annyit hallunk kortárs képzőművészeti kiállításon, hogy »Jaj, hát ezt én is meg tudnám csinálni«. Nem értek egyet soha egyetlen egy kép ellen sem ezzel a megjegyzéssel, de azt hiszem, ma, itt és most ilyenfajta megjegyzés senkiből nem bukik elő. Érezze Jászberény érdeklődő közönsége magáénak ezt a kiállítást.”

Sisa József
Jászberény Önkormányzatának díja

A megnyitóról tudósított Jászberény Város Jászkürt című lapja. K. L. által jegyzett ismertető cikkben olvasható: „A szépség kultusza a fémművességben címmel [...] csodát láthat a közönség a bíróság emeleti termében. A fém megmunkálásának ezernyi formáját lehet alaposan szemügyre venni, s azon elcsodálkozni, hogy az anyag, a forma és mondanivaló, a látvány, miként találkoznak egészen apró, vitrinbe helyezett, vagy nagyméretű alkotáson.” Az írás Feledy néhány gondolatát idézve tárgyfotókat is bemutatott, valamint kiemelte az ünnep egyik eseményét, Sisa József kitüntetését. Jászberény Önkormányzatának díját a szakma döntése alapján a művész kapta a kiállítás megvalósulásáért végzett munkájáért. Vidéken kiállítani és főként Budapestről szervezni, elég sok munkával jár. Így volt ez ebben az esetben is. Elmondható azonban, hogy a tárlatlátogatók figyelme, szeretete és hálája minden fáradozásért kárpótolt. Már a megnyitón érzékelhető volt mindez, mert a vendégek megnyilvánulásaiból sugárzott a tisztelet, a hála. Megható volt. Ezt érzékeltetik a vendégkönyv bejegyzései is, álljon itt közülük egy:

„Mennyi gondolat és ötlet művészi megfogalmazása és kifejezése. Milyen nagy élmény a látogatónak a művészek szemével látni a világot.

Köszönjük.”

Jászberény, 2010. aug. 09.

Dr. Kiss Katalin

A kiállítás részletei

A fentebb leírt siker ellenére sajnálatos módon egyre inkább az a tapasztalat, hogy a kiállítások látogatottsága nem túl nagy. Ennek több oka is lehet. Sok kiállítás nyílik, amelyekről kevés az információ, s az a kevés is elsikkad a sok hír és még több adathalmaz között. Érezhető, hogy ehhez társul még a nagyfokú érdektelenség. A média jelentős része nem fordít elég figyelmet a kultúrára. Egy szobor avatásának vagy egy kiállítás megnyitásának nincs hírértéke.

A képző- és főleg az iparművészet a társadalom csak egy szűk rétegének érdeklődési körét kelti fel. Mivel az alkotások és a kiállítások javarészből nem önmagukért születnek, így végtelenül fontos a közönséggel, az érdeklődőkkel való találkozás. A tárlatokon kiállított tárgyakkal a művész nemcsak azt szeretné megmutatni, hogy „miképpen látja a világot” és hol tart alkotói pályáján, hanem törekvése az is, hogy a közízlést ne szolgálja, hanem formálja. Szeretne olyan esztétikai és szellemi élményt adni, amellyel gondolkodásra késztet és ezzel magasabb szintre emeli a befogadó igényét, ismereteit. Leginkább az jellemző, hogy a látogatókkal csupán a megnyitókönnyön lehet találkozni. A vendégek számára és a közönség összetételére azonban a vendégkönyvbe írt bejegyzésekből lehet következtetni. Különösen örömteli és fontos, hogy sok pedagógus tekinti feladatának, hogy az iskolások megismerkedjenek a magyar kortárs ötvösművészettel. Ez főként a Ráckevei rendezett biennálékra volt jellemző. Az tény, hogy a látogatók csak kisebbik része üzen a vendégkönyvön keresztül. A beírások mégis keresztmetszetet adnak a megformált véleményekről, a művészettel való kapcsolatáról, de az érzelmekről is. Jászberényben csodálatos találkozás volt a közönséggel. A Vastól az ezüstig című tárlatról az elektronikus média is hírt adott. A megnyitó után a regionális Jász TV forgatott a kiállítási anyagról, de mindezen túl, riportot is készítettek minden jelen lévő művésszel. Az ötvösökkel készült beszélgetést visszaemlékezésül a kiemelt jelentőségű eseményre 2010. októberének első napjaiban vetítették. Az MTI tudósítása nyomán a közszolgálati M1 vasárnapi Ma reggel című műsora is beszámolt a kiállításról 2010. augusztus 1-én. Az országjárás sikeresen kezdődött.

2011

A nagysikerű jászberényi kiállítás után az eredményektől fellelkesülve az Orosz Kulturális Központban Budapesten egy válogatott anyagot mutattak be az ötvösök. A kiállítás indítványozója Skripeczky Ákos ötvösművész volt, aki az egykori Szovjetunióhoz tartozó Kárpátaljáról érkezett annak idején a Magyar Iparművészeti Főiskola Ötvös Szakára. A megrendezés előkészületeinek idején Pavel Hudorenko, a fiatal kultúrdiplomata egy esetleges szentpétervári vagy moszkvai kiállítás lehetőségének ötletét vetette fel az ottani Képzőművészeti Főiskolák kiállítóterein. Mindez azonban csak ígéret maradt. A budapesti rendezvény csendben valósult meg, amelyet Kótai József ötvösművész nyitott meg a következő gondolatokkal: „Tisztelt

Hölgyeim és Uraim, kedves Barátaink! Örömmel fogadtuk a felkínált lehetőséget, hogy munkáinkat bemutatgatjuk az Orosz Kulturális Központban. Annál is inkább, mert tudjuk: az orosz és magyar fémművesség több közös gyökérrel alakult ki az évszázadok folyamán, és nagyjából egyidejűleg igazodott a nyugat európai stílusváltozatokhoz is. Napjainkban ez a nemes hagyományokkal bíró „szépmesterség” számos akadállyal küszködik: alapanyaga drága, feldolgozása energiaigényes és a közízlés egyre gyorsabban fogyasztható műformák felé fordult. Komputergrafikát lehet csinálni – komputerotvöstárgyat nehezebb. Lehet, hogy a kézműves szakmák utolsó mobikánjainak tekinthetjük magunkat, de tudásunkat és technikai felkészültségünket még bemutatjuk Önöknek. A magyar nyelv ötvös szava tágabb jelentéssel bír, mint az európai nyelvek szétaprózódott terminológiája. Ezért van az, hogy kiállításunkon egyaránt találhatók nemes és színes fémek valamint egyszerűbb anyagok is. De ugyanilyen sokrétű az alkalmazott technikák köre, mely kovácsolástól az öntvényekig, cizellálástól a zománcozásig terjed. Köszönjük, hogy érdeklődésük lehetővé tette kiállításunk megrendezését, és reméljük, munkáink között találhatnak olyanokat, melyek elnyerik tetszésüket.”

Részletek a kiállításból

Ez az esztendő egyben a VIII. Ötvösművészeti Biennálé éve is volt, amely 2011. szeptember 29 – október 25. között került megrendezésre immáron harmadik alkalommal a Klebelsberg Kultúrkúriában. A biennálék történetében nem először kapcsolódott választható tematikájával egy országosan meghirdetett közös ünnepléshez. Liszt Ferenc születésének kétszázadik évfordulóján, a magyar zeneórák személyisége és művészete előtt tiszteltgett a kortárs magyar ötvösművészet országos seregszemléjével. A méltán világhírű zeneszerző gazdag életútja lehetőséget kínált két művészeti ág összekapcsolására. A zene- és ötvösművészet látszólag egymástól távol álló művészeti ágak. A választható témakör azonban számos alkotót megszólított. Így születtek portrék az éremművészet területén, de Liszt zenéjének ihletettségből és inspirálásából is születtek plasztikák és ékszerek is. Bebizonyosodott, hogy a fém izgalmas lehetőséget nyújt a zenéhez kapcsolódó kifejezőmódokra. Ez a felfogás tükröződött Dávid Attila Norbert Három húr című bronzán, amely gazdag formavilágával és anyaghasználatával – ezüst, acélsodrony, libatoll, jáspis, lapis lazurit – jelenítette meg Liszt zenéjéről alkotott gondolatait. Kovács László Putu L. F., a zeneszerző privát álma címmel, kovácsoltvasból készítette munkáját. Katona Katalin és Kopcsányi Ottó érmeiket mintáztak Liszt portréjával. Nemesi Attila A karmester doboza címmel vasból és acélból finoman munkált alkotást készített a karmester pálcájára utalva. Oláh Sándor a modern technika korszerű lehetőségeit igénybe véve LED izzókat alkalmazott Liszt tükör című munkáján. Tükör felhasználásával a gravírozott alumíniumból készült alkotás nemcsak a zeneszerző portréját, hanem művének kottarészletét is megjelenítette. Ötvös Nagy Ferenc Magyar rapszódia IV-VI. című reliefjének alapanyaga üveg, vörös- és sárgaréz volt. Sor Júlia Trió címmel – utalva a zenei formációra – reliefjét zománcozott acélból, míg J. Szalay Edit Liszt: Elfelejtett románc című művét hangszerreszekre utaló formákból alkotta. Ifj. Szilágyi László Liszt Ferenc portré – részlet címmel nagyméretű hegesztett vasból készítette plasztikáját. A felsoroltak is mutatják, hogy a részműfajok megjelenésének gazdag alkalmazása volt látható a választható tematika jegyében megvalósult művek sorában.

A kiállítás megnyitóján Fekete György

A VIII. Ötvösművészeti Biennálét professor emeritus Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia ügyvezető elnöke nyitotta meg. Az elnök szokásához híven, a megnyitóbeszédét előre megírt szöveg nélkül, szabad előadásban mondta el. A megnyitó ünnepe az alkalomhoz illően egy rövid koncerttel kezdődött, amelyet az egykori Magyar Iparművészeti Főiskola, ma Moholy-Nagy Művészeti Egyetem MOMENTO Kamarakórusa tartott. A megnyitóbeszéd a művészlét helyzetével és körülményeivel foglalkozott. A napi gondok és megoldásra váró feladatok fölé emelkedtek a lelkek néhány pillanatra, amikor Fekete György felidézte első találkozását Pilinszky Jánossal. Ez a találkozás egy kórházban történt – a test gyógyításának színterén – ahol mégis a lélek rezdüléseiről és parancsairól esett szó. A megidézett beszélgetés 1982-ben történt, amely során a költő kifejtette gondolatát a végtelennek képzelt világmindenség megismerhetetlenségéről. Eszmefuttatásában feltárta, hogy a tudománynak az a feladata, hogy a létezőt kutassa és felfedje, ezzel szemben a művészetnek pedig a nem létezőt kell létrehoznia. Pilinszky szerint, aki művészként talentumot kapott, annak el kell számolnia a teremtésnek a talentum gyümölcseivel. A gyümölcsöknek, jelen esetben a műalkotásoknak pedig meg kell születniük. A művésznek mindazonáltal alkotnia kell a körülmények ellenére, melyek nem mentesítenek a nem alkotástól. Ezek az utóbbi gondolatok már kapcsolódtak, sőt utaltak az iparművészek számtalan napi problémájára és rámutattak az ötvösművészek azon törekvéseire, hogy a kiállítási megjelenésekkel felülemelkednek a nehézségeken. Fekete György a Magyar Iparművészet című folyóiratban megjelenő írásában bővebben is kifejtette: *„Nem kétséges, jó néhány esztendeje nehéz idők járnak a magyar iparművészetnek azokra az ágazataira, melyeknek alapja a mesterségben megalapozott kézművesség és a képzőművészettel való rokonság. A szinte teljesen felszámolt kereskedelmi lehetőségek, a murália elhalása, a művészeti oktatás ilyen jellegű sorvadása és a közvetlen megbízások elmaradása akár egyes műfajok eljelentéktelenedését is előrevevetheti. Ennek ismeretében szinte csoda számba megy az ötvös- és fémművességnek, [...] az a »makacs« élni akarása, ami ezek biennáléi anyagának megtekintésekor tapasztalható évről évre. [...] ezt a jelenséget a szilárd és nem szűnő bivatástudat becsülésre méltó megnyilvánulásaként értékelem. Egy olyan személyes viszonyrendszer állandóságának, amely az anyag, a választott technika és a létezésre teremtett szellem bizalmas bármaságában nem tűr meg alkotói szüneteket. Az igazi művész ugyanis nem teszi le hangszerét akkor sem, ha dörög az ég, vagy éppen a közömbösség csendje indítaná erre. Az iparművész munkára, fáradtságos, küzdelmes kézművességre született, ezen belül az ötvösművészet különösen alkalmatlan látványos, divatos blöffökkel helyettesíteni a valódi művet. Az isteni anyag ugyanis hatalmas fegyverező erő, kényszer a teremtésre, ami ha emberére talál, átvészeli a sanyarú időket. Mint ahogy mostanában is. A VIII. Ötvösművészeti Biennálé is ennek beszédes bizonyítéka. Negyvenbét alkotó társult ismét arra, hogy – »helyzet ide, helyzet oda« – leteszi névjegyét a kortárs iparművészet szimbolikus asztalára, tárgyi eredményein keresztül bemutatja szándékait, és nézőit lelki birtokbavételre invitálja. Magam ezeket a látványos »hangokat« ebben a szünetjeles világban ajándék zeneként ballagatom, és egyben hiszem, hogy reménykeltő befektetésnek is tekinthető. Annak, mert imponáló készenléti állapotnak a tanúi, magas fokú szakmai bitellel, virágzó fantáziával, asszociációs képességgel, és avval az erkölcsi alapállással telítetten, ami a művészetnek –*

remélhetőleg – maradandó tulajdonságaként fog élni ezután is.” (Magyar Iparművészet 2011/4 7-8. o.) Jó volt hallani az elismerő szavakat, jó volt hallani, hogy nem hiába dolgozunk... A fölemelő és megerősítő szavak után Fekete György nemcsak a megnyitóbeszédben, hanem írásában is vázolta a közeljövőre vonatkozó elképzeléseit, „stratégiai lépéseit”.

A művészeti ág lehetőségei, körülményei valóban embert próbálóak. De bízni lehet a fentebb említett „makacs” élni akarásban”. Ebből fakadóan a megrendezett tárlatok lehetnek kevésbé jók, de kiemelkedőek is. A megvalósult és kiállított alkotásaikkal a művészek azonban biztosítják azt a történelmi folytonosságot, amely során az ötvösművészet mindig is jelen volt kultúránkban.

A VIII. Ötvösművészeti Biennále díjazottjai:

Zidarics Ilona
MKISZ díja

Ifj. Szlávics László
II. kerület Önkormányzatának díja

Muharos Lajos
Szt. Eligiusz díj

A kiállítást rendezte: Katona Katalin, Kótai József, Laczák Géza, Sor Júlia, Tóth Zoltán és Zidarics Ilona. A kiállítás támogatói: NKA, MKISZ, Klebelsberg Kultúrkúria, Budapest Főváros II. kerület Önkormányzata. Média: MTI, Info Rádió, D1 TV, Budai Polgár, Magyar Iparművészet.

2012

A biennálék közötti években a korábbi elhatározás szerint, ismét vidéken terveztek az ötvösök kiállítást rendezni. Ez fontos elhatározása volt a szakosztálynak. A művészek fő törekvése a főváros vagy vidéki nagyvárosok jelentős kiállítóhelyein megjelenni. Ezért vált fontos elhatározásává az ötvösöknek, hogy lehetőségeket keresve, kisebb városokban is bemutatásra kerüljön a művészeti ág, éppen a megismertetés céljából. Ebben az évben Százhalombatta Művelődési Központjába terveztek kiállítást és hozzá kapcsolódó konferenciát. Az ideálisnak látszó helyszínről azonban a szervezés közben kiderült, hogy az intézmény nem megfelelő körülményeket biztosít. Új kiállítóteret kellett keresni. Budapest XII. kerületében, a Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Galéria igazgatójának beleegyezésével és a kezelésükben működő Barabás Villa vezetőjének hozzájárulásával helyet biztosítottak a rendezvényeknek. Az intézmény konferencia termében lehetőség nyílt a "MA" A kortárs magyar ötvösművészet helyzete napjainkban című konferencia megtartására, míg a galériában a Vastól az ezüstig II. című kiállítás megrendezésére. A konferencia az ötvösművészet jelen helyzetét, lehetőségeit, vagy az időnként fejt felvető érdektelenség okait kívánta feltárni. Napjainkra kevésbé a figyelem középpontjában lévő nagy múltú művészeti ág folyamatosan keresi annak alkalmait, hogy értékeit továbbra is meg tudja mutatni. A művészek a konferenciát a párbeszéd elindításának vagy éppen folytatásának jegyében, az együttgondolkodás szellemében kívánták megvalósítani. Az előadók olyan területek jeles képviselői voltak, – a társművészetek területéről is – akikkel az ötvösművészek korábban együtt dolgoztak. A konferencia előadásai által érintett téma-

körökkel az előadók saját művészeti águk tapasztalatait osztották meg az érdeklődőkkel, melyek közvetlenül érintik az alkotókat és az ötvösség helyzetét. Az előadások nyomtatott formában, kiadványban is megjelentek.

Az első előadást Hajdu László ötvösművész tartotta az Ötvösképzés a középszintű művészetoktatásban címmel. Beszédében kihangsúlyozta ennek a kérdéskörnek a jelentőségét – mert a szakma középfokú képzése az oktatási rendszer egyik fő pillére –, hiszen a hagyományos ötvösség tanításának és a szükséges ismeretek megszerzésének kellene biztosítania a felsőoktatásba való bejutást. Az elsorvadó felsőoktatás azonban nem használja a középszintű oktatásban kínálkozó lehetőséget, és nem ad jártasságot, tudást az ötvösművészet hagyományos részterületeinek megismerésére és birtoklására. Ezzel ez egyetemi képzés egy folyamatot szakít meg. Mindazonáltal elmondható, hogy tanítási módszereivel a középszintű oktatás a szakma fennmaradását biztosítja. A következő előadó Kovács Zoltán Ferenczy Noémi-díjas belsőépítész a Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola Belsőépítész Szak docense volt, aki Az ötvösművészet kézművessége és szerepe a 21. században, 2012-ben címmel tartotta előadását. Kovács Zoltán felvázolta a rendszerváltozást követően keletkezett társadalmi és gazdasági átalakulásokat, melyek mélyrehatóan befolyásolták a művészetek, ezen belül a belsőépítészet és a társművészetek létét a beruházásokat illetően. A belsőépítészeti megbízások, valamint a szakma oktatásának beszűkülése erőteljesen meghatározza az iparművészet életben maradását. A képzés struktúrájának megváltozásával az anyagközpontúságot és a gyakorlatorientáltságot a virtuális tervezés új, de nem feltétlen jobb útja vette át. Az ötvösművészeket összefogásra ösztönözte, példaként állítva a belsőépítészetet, amely kemény munkával és együttműködéssel éledt újjá. Hefkó Mihály Ybl Miklós- és Ferenczy Noémi-díjas építész tervező művész, vezető belsőépítész tervező A kortárs magyar ötvösművészet lehetőségei a nagyberuházások és a magánépítetők szempontjából címmel ismertette gondolatait. Az előadásából idézett mondat mindent összefoglal az eltelő időszak művészlétének megéléséről: *„Vajon van-e halló fül, látó szem, művelt agy, érzékenységek a művészet befogadására, vagy felül ír mindent a butaság, a kivagyiság, az irigység, a brutalitás, a műveletlenség.”* A kulcsszó mindkét belsőépítész esetében az összefogás volt. Visszaülve Fekete György korábbi gondolataira, elmondható, hogy más művészeti ág képviselői az ötvösművészet létét nem a műtermi magányban alkotó művészen, hanem az együttgondolkodásra képes alkotóban látják. Az összecsengő szavak kiemelten jelentősnek tartják a kiállításokon való megjelenés fontosságát, amely a töretlen alkotói munkába vetett hitet példázza. A két művészeti ág kapcsolatát az ötvösművészet szemszögéből tekintette át Kálmán László Ferenczy Noémi-díjas ötvösművész Az ötvösművészet a belsőépítészeti térben című előadásában. Fő kérdésként határozta meg a lényegi felvetést, hogy *„hol a helye ennek a formatervezés és szobrászat között létező szerteágazó területeket egybefoglaló ötvösségnek ma”*. Tapasztalatait a korábbiakhoz hasonlóan, kiútként összefoglalva arra a következtetésre jutott, hogy az ötvösművészetnek azokon a területeken van túlélési esélye és ott tudja megtalálni helyét európai viszonylatokban *„ahol a nagyon kis széria, nagyon igényes kézimunka nem pótolható”*.

Horváth Hilda művészettörténész A kortárs magyar ötvösművészet és a múzeumi gyűjteményezés múltja, jelene, jövője címmel, az Iparművészeti Múzeumot és az országos iparművészeti gyűjteményezés intézményének gyakorlatát mutatta be. Ismertette a közgyűjteményezés aktuális állapotát, amely nemcsak az utókor számára bír nagy jelentőséggel, hanem a művész elismerését is jelenti. Amennyiben kortárs alkotások nincsenek jelen a múzeumi közgyűjteményekben, úgy a korszak művészeti eredményei „meg nem történtté” válnak. A történeti áttekintés során alapos részletességgel fejtette ki, hogy a múzeum alapítása óta, melyik korban, milyen hangsúlyt helyezett a gyűjtemény gyarapítására. A szerző szavai jól érzékeltetik, hogy milyen hiányosságok tapasztalhatók ezen a területen: *„A mindenkori múzeumi vezetésnek hatalmas felelőssége van a kortárs művészetet illetően. Soha vissza nem térő alkalmakat, soha vissza nem térő lehetőségeket kaparinthat meg és mulaszthat el, és az alkalmat nemcsak várni kell, hanem annak elébe kell menni, illetve azt meg is kell, és lehet teremteni.”* A gyűjteményezés egy újabb hátrányos és kedvezőtlen terület, amelynek helyzetét nem könnyíti meg a kor, az akarat és az elkötelezettség. Hány és hány életmű marad ismeretlen, jószerével lapul dobozok mélyén! A konferencia utolsó két előadása a mecenatúrával foglalkozott, amely erőteljesen befolyásolja a művészlét alakulását. Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész előadásában a támogatási és finanszírozási rendszerek két ágát mutatta be. Az állami mecenatúrával kapcsolatos gondolatait már bővebben kifejtette a Kortárs ötvösművészet II. című szakmai kiadvány előszavában, amely 2003-ban jelent meg. Ez a katalógus az ötvösművészet építészeti alkotásokhoz kapcsolódó eredményeit dokumentálta. A lexikális adatok tárgyfotókkal jelentek meg, melyek együttesen

megmutatják és magukban hordozzák a kor társadalmi változásait, valamint a mecénatúra alakulását. A rendszerváltozásig működött az ún. „kétezerlekes beruházási rendelet”, majd ennek megszűnésével 1989 után bekövetkezett az a döntő változás, amely során az állam kizárólagos beruházói pozíciója, vagyis az állam mecénási szerepe elhalt. A művészettörténész egyházi mecénatúrával foglalkozó előadása mélyreható történeti áttekintést tartalmazott, amelyben bemutatta a szakrális tér köztéri funkcióját, de kiemelten foglalkozott az egyházakat, és főként a katolikus egyházat érintő társadalmi változásokkal is. Mindezt a liturgia átalakulása tükrében vizsgálva ecsetelte és a kortárs ötvösművészet megvalósult alkotásait, illetve a művészeti ág lehetőségeit a szakrális alkotások vonatkozásában körvonalazta.

Az elhangzott előadásokat összegezve elmondható, hogy a kortárs művészetek és ezen belül az ötvösművészet légius térben létezik. Kevés a beruházás, s ugyan tapasztalható némi változás ezen a területen, de valószínűleg nem kívánalom a kortárs művészet alkotásainak megjelenése az építészeti terekben. Az Iparművészeti Múzeum vezetése sem követi elődei példáját a gyűjteményezés terén. A mecénatúra sem tartja fontosnak a kortárs művészet támogatását. Ezekkel a tényekkel szembeesülve megállapítható, hogy végtelenül elkésztő a művészetek helyzete. Szomorú, hogy egyetlen említett terület sem figyel fel és „használja” azt a kimeríthetetlen szellemi energiát, amelyet a kortárs iparművészek, azon belül is az ötvösművészek birtokolnak. Ennek ellenére mégis megvalósulnak az országos kiállítások, amelyek életben tartják a művészeti ágat, s azt az üzenetet közvetítik, hogy igenis létezik. Ez történt a Barabás Villa galériájában is, ahol a megnyitón a következők hangzottak el Bakonyvári M. Ágnes művészettörténész előadásában:

Vastól az ezüstig II. – kortárs magyar ötvösművészek kiállítása

„Tisztelettel köszöntöm a kiállító Ötvösművészeket és a Barabás Villa Minden Kedves Vendégét a Vastól az ezüstig II. című kiállítás megnyitóján!

A mostani ünnepi eseményt megelőző órákban többen együtt gondolkodtunk a jelenkori magyar ötvösművészet társadalmi szerepéről, az állam, illetve az egyház igényeinek ezzel kapcsolatban észlelhető vagy nem észlelhető megnyilatkozásairól. Ebben az együttgondolkodásban egyértelműen megmutatkozott, hogy a művészeti ág társadalmi integrációja – történelmi hagyományaitól teljesen idegen módon – válságban van.

Akik nem tudtak részt venni a konferencián, azok számára felidézem most, hogy az ezredforduló óta egyre gyakoribbak a magyar ötvösművészek, közösségekben történő bemutatkozásának eseményei, egyre intenzívebbek szakmai azonosságtudatot, társadalmi integrációt kereső törekvéseik. Ezek a tények önmagukban jelzik, hogy ötvösművész kortársaink szerepe tisztázatlan mind a társadalomban, mind az egyházban. Annak ellenére így van ez, hogy az ötvösművészet, az emberré válás kezdetei óta, különböző történelmi időkben rendíthetetlenül gyakorolta a társadalmi reprezentációban közösséget építő, összetartó küldetését. Olyanképpen tette ezt, hogy rendszerint képes volt az adott kor lelkiségét tükrözni, tehát kortársaik közösségi összetartozásának aktuálisan megélt – megélhető élményeit erősíteni, formálni.

Milyen szerepet kapnak az ötvösművészek jelenkori társadalmunktól? Tervezhetik a fémalapú fizetőeszközeinket – egy üzleti meghatározottságú világban. Elkészíthetik különböző állami, sport vagy kulturális elismerések érmeit. Itt-ott bekapcsolódhatnak építészeti beruházások megvalósításába. És közben kiállításokat rendeznek: biennálékat vagy tematikus bemutatkozásokat, konferenciákat szerveznek, különböző nyomtatott kiadványokban dokumentálják saját létezésüket.

Gondolkoznak, elmélkednek arról, hogy valójában kik is ők? Mi a szerepük a maguk életidejének társadalmában, egyházában? Egyre több filozofikus természetű, a szobrászi műfajhoz közelítő művet készítenek és egyre intenzívebb önértelmező létezésükben nem adják meg munkáikkal az azonosságtudat biztonságát sem az állam, sem az egyház lehetőségei szerint szerveződő közösségeinknek, sem személyes valóságunknak. A felvetett kérdésekre, a felmerült problémákra kerestünk egyfajta feleletet, megoldást a konferencia lehetőségei szerint. Most, a tárlaton látható műalkotások között és az őket összefoglaló cím inspirációjával meghívom Önöket egy újabb válasz- és megoldáskereső kalandra.

Tisztelt Egybegyűlte! Érzik-e, hogy ezzel a tárlattal a kiállító művészek feltárulkoznak Önök előtt, saját szakmai, közösségi azonosságtudat-keresésüknek mostani állomásán? El tudják-e fogadni ezt a feltárulkozást

úgy, hogy közös létezésünk modelljét a vastól az ezüstig ívelő gondolatainkkal fogjuk át együtt? Emlékeznek-e arra – tanult ismereteiket vagy akár a génjeikben öröközött felidézve –, hogy teremtettségünk kezdeti idejét milyen jelentőséggel határozta meg a vas? Emlékeznek-e arra, hogy közösségi létezésünk egész korszakát azonosítjuk ennek a nehézfémnek a nevével? Tudatában vagyunk-e ma is, a XXI. század kezdetén annak, hogy a vas a csillagok energiatermelési folyamatainak egyik termékeként született anyag? Hogy ekképpen létezik a meteoritokban és a Föld-típusú bolygók magjában egyaránt? Tudatában vagyunk-e annak, ami a vaskorszakban élt elődeink azonosságtudatát meghatározhatta, hogy e nehézfémet, a létezése biztosításához használó ember, maga – öntudatra ébredt csillaganyag? (Carl Segen csillagász után használt kifejezéssel.) Tudatában vagyunk-e annak, hogy az univerzumból a föld mélyébe költözött vas a különböző ásványok kristályrácsaiba kapaszkodva – azok végtelenné épülő rendszerében újra az univerzum felé tart? Tudatában vagyunk-e annak, hogy a vas eme tulajdonságai – a fém minden nehézsége ellenére – folyamatos, légies összeköttetést adnak a csillagok és a föld között? – s talán jelképesen, az anyagi és a természetfeletti valóság között? Tudatában vagyunk-e annak, hogy a föld növényvilágának létezését biztosító klorofil számára éppen úgy, mint az állatvilág vagy az emberi lét alapvető feltételének, a vérnek meghatározó alkotó eleme a vas? Tudatában vagyunk-e annak, hogy a vas a biológiai növekedés és a szervezet ellenálló képességének nélkülözhetetlen ásványi anyaga? Amikor mai életvitelünk gyakorlati eszközhasználatában egyre kisebb szerepet kap a vas, gondolunk-e arra a kovácsoltvas építészeti, belsőépítészeti tárgyakkal találkozva, hogy a kapuk, a lépcsőkorlátok nem csupán egy épület belsejébe, hanem épített környezetünkön túl, a csillagokig tartó természetbe, a kristályok szerkezetén át pedig a végtelenbe vezetnek? Érezzük-e, hogy ötvösművész kortársaink ennek a tudásnak az őrzői, éltetői számunkra? Milyen ismeretink, emlékeink vannak az ötvösművészek azonosságtudatát jellemezni hivatott másik fémről, a nemes ezüstről?

Tudatában vagyunk-e annak, hogy a természetben található csillogó anyag rejtett, de az ember figyelmes-ségével észlelt képessége az elektromosság és a hő vezetésének képessége? Tudatában vagyunk-e még az ezüst, Hippokratész óta ismert, gyógyító és betegségmegelőző hatásának? Van-e még génjeinkben örökölt emlék arról, hogy miképpen őrzi a természet vizének romlatlanságát, miképpen védi az élő szervezetet a baktériumok, vírusok, gombák pusztításától? Lenyűgöz-e még bennünket, hogy a csillogó fém nem csupán az uralkodók, pénzérmeiken megjelenített portréját emeli ki a társadalmi környezetből, de valamennyi ezüstékszert viselőt a fény felé fordít szellemben és lélekben? Van-e bátorságunk az ezüst felhasználásával készült filmen felidézni személyes vagy közösségi múltunk, illetve emberi létünk filmművészeti alkotásokban rögzített epizódjait? És van-e bátorságunk belenézni abba, az ezüst csiszolásával készített tükörbe, amelynek síkján önmagunkkal szembesülünk?

Meghívom Önöket – Meghívlak Benneteket, hogy ezekkel a kérdésekkel járjuk körül a Vastól az ezüstig II. című, ötvösművészeti tárlatot és keressük a kapcsolatot kortárs alkotóink műveinek üzenetével!"

Média: Demokrata, Hegyvidék, d1 tv. Támogató: NKA, Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Galéria, Barabás Villa, MKISZ.

2013

A kortárs magyar ötvösművészet szakmatörténetében jeles nap volt a 2013. szeptember 12-e. Ezen a napon nyílt meg a IX. Ötvösművészeti Biennále és került megrendezésre Az ötvösművészet az építészet társművészete című konferencia. A művészeti ág megmutathatta azt a két jelentős területet, amelyeken oly nagy gazdagságban volt, van és lenne módja alkotni. A korábbi konferencia egyik témakörét, az építészet és ötvösművészet társalkotói létét tárta föl ez az esemény és azokra az okokra kereste a választ, amelyek miatt a korábbi együttműködés napjainkra szinte teljesen megszűnt. A korábbi időszakokban az építészet alkalmazott fémet, akár alkalmazott művészetként, de a murális művészet is helyet kapott az arra méltó terekben és homlokzatokon. Az ötvösművészek azért kezdeményezték a konferenciát, hogy kézzelfoghatóvá váljon a kortárs építészek helyzetértékelése a társművészet szerepéről és rendeltetéséről, valamint a fennálló állapot megváltoztatásának

lehetőségeiről. Az előadások tehát az említett körülményekről szóltak. A konferencia moderátora Takács Bence, az M1 műsorvezetője volt, aki nagy érzékenységgel vezette fel a felszólalásokat, és versrészleteket idézett összekötő szövegeibe, amelyekkel utalt az előadók hitvallására is. A főként építész és belsőépítész előadók a két művészeti ág korábbi kapcsolatára, s ennek tükrében napjaink lehetőségeire világítottak rá. Az építéstartörténet kultúrtörténeti szempontból tárgyalta a kapcsolódási pontokat és az együttes munka létjogosultságának fontosságát napjainkban is. A világi építészettel kapcsolatos eszmefuttatások mellett a figyelem az egyházi építészetben alkalmazott ötvösművészetre is kiterjedt, akár új templomok építése esetében, akár már létező liturgikus terek vonatkozásában és összefüggésében. A konferencia megvalósulását és az eseményre megjelenő kapcsolódó kiadványt a Magyar Művészeti Akadémia Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozata támogatta. A nyitó előadást professor emeritus Fekete György belsőépítész, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke tartotta és írta a konferencia kiadvány előszavát. Idézet az előszóból: *„Nagyon kevés olyan középület épül, amelynek részlettervezései, ezek külső és belső fémművességgel kapcsolatos igényei megbízásos formában elérnének a legkiválóbb alkotókig. Pedig az egész megjelenésében múlhatatlan szerepe lehetne azoknak a részleteknek, amelyek a változatosság és egyéniség többletét biztosítanák. Kiváló alkalmak volnának erre az épületek és belső világok funkcióváltásai, rekonstrukciói, a műemléki felújítások és a színvonalas reklámértékek létrehozása is. Mindehhez adva vannak a megfelelő szellemi erők, a még létező és lehetséges technikák és ezek készségei, vagyis a kínálati oldal adottságai.”*

Megállapítható, hogy a kínálati oldal létezik és ennek bizonyítéka az alkotók évenkénti megjelenése a kiállításokon, ami finom jelzés a társadalomnak, hogy léteznek és várják a befogadói oldal figyelmének feléjük fordulását.

A konferencia közreműködői és az előadások sorrendje:

- Dr. Varga Lajos, váci segédpüspök, az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ igazgatója
„Ötvöstárgyak a római katolikus Egyház gyakorlatában”
- Czégány Sándor, okleveles építészmérnök, vezető tervező
„Mi a szerepe, egyáltalán van-e szerepe a társművészeteknek, ezen belül az ötvösművészetnek a kortárs építészetben?”
- Tompos Lajos, okleveles belsőépítész, vezető tervező
„Az ötvösművészet és a belsőépítészeti tervezés egymásra hatása”
- Bugár-Mészáros Károly, okleveles építészmérnök, építéstartörténetész, a BME Műemléki Szakmérnöki Szak történeti belsőépítészet tanára
„Ötvösművészet az enteriőrben”
- Jánosi János, Pro Architectura-díjas építész, vezető tervező
„Szerves ornamentika”
- Szenes István, Ybl- és Europa Nostra-díjas belsőépítész, az MMA rendes tagja
„Ötvösművészet, mint társművészet a belsőépítészetben – Egy életpálya tükrében”
- Kovács Zoltán DLA, Ferenczy Noémi-díjas belsőépítész, építész-belsőépítész, vezető tervező, a BKF MA környezetkultúra szakvezetője
„Az oktatás szerepe az egyes »művészeti területek«, így az ötvösség fennmaradásának tükrében”

Csaknem minden előadás szembesítette az ötvösművészeket a valósággal, hogy a kor embere ebben a felgyorsult világban elveszíteni látszik a művészetek iránti érzékenységet. A pénzközpontú világ számára a kortárs művészet – hacsak nem jó befektetés – nem is létezik. Nincs igény jól kivitelezett építészeti térbe helyezett magas színvonalú és minőségi plasztikára, vagy a közvetlen környezet gazdagítására kortárs alkotással. A szakrális terekkel kapcsolatos igénytelenség volt a legszembetűnőbb. Az Egyház, mint a korábbi korok meghatározó mecénása, napjainkra nem gyakorolja ebbéli szerepét, sőt lekipásztorai nem részesülnek művészettörténeti, esztétikai képzésben, mely tovább rontja a kialakult helyzetet. A liturgikus terek a vallásgyakorláson túli funkciójuknak nem tesznek eleget és az esztétikum magas fokú közvetítésének, a mély tartalom igényes ábrázolásának, amely a hitet csak erősíteni tudja, nem felelnek meg. Mindezek ellenére a művészek továbbra is makacsul ragaszkodnak az alkotás gyönyörködtető szándékához.

A IX. Ötvösművészeti Biennále a konferenciát követően nyitotta meg kapuit. A tárlat katalógusának előszava Weöres Sándor gondolatával kezdődik: „*Ha valaki »a tudomány és a művészet pártfogója«, ez majdnem olyan nevelés, mint ha egy vallásos emberre azt mondanák: »az Isten pártfogója«. Abony Isten nem függ attól, hogy hisznek-e benne, éppúgy a tudományt és a művészetet sem érinti, hogy törődnek-e vele. A tudomány és művészet hazája nem a lét, az »esse«, hanem a lehetőség, a »posse«, s ha a létben megnyilvánul, attól a lét lesz gazdagabb; a tudomány és a művészet részéről végtelen alázat, hogy a létben magát megnyilatkoztatni engedi, hiszen minden alakotöltése fogyatékos. És, ha a tudomány és művészet eltűnik az emberi sorsból: nem az ő pusztulása ez, hanem fogyatékos megnyilvánulásoké, s e megnyilvánulások gazdájáé, az emberé.*”

A biennále választható témájával, a korábbi évekhez hasonlóan, kapcsolódott az országos emlékévhöz. 2013-ban Weöres Sándorra és Gárdonyi Gézára emlékeztek. A kiállításon negyvenkét művész jelent meg alkotásaival, de csak néhányan tudtak azonosulni a megadott tematikával és ismét inkább szabadon választották meg műveik témáját. A tárlat a klasszikus ötvösművészetet reprezentálta, amely következetesen vállalt és képviselt törekvés a biennálék történetében. Megfogalmazódtak olyan vélemények – szakmabeliektől is – amelyek szerint „ósvi, maradi, nem korszerű” az a fajta ötvösművészet, melyet a tárlatok képviselnek. Ez a felfogás elgondolkodtató. Mindazonáltal fel kell tenni a kérdést: mi a korszerű és ebben a nagyon igényelt és számon kért korszerűségben, hol marad a lélek, a szellemiség, s hol marad a történelmi folytonosság őrzése, amely a művészeti ág jellemzője.

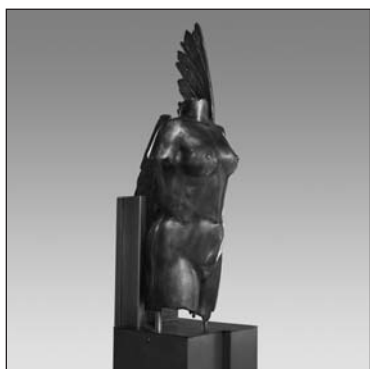
A IX. Ötvösművészeti Biennálét Simon Károly formatervező, a MMA Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozatának vezetője nyitotta meg. Az előre megírt, hivatalos megnyitóbeszéd egy idő után átalakult szabad, kötetlen előadássá, nemcsak a megelőző konferencia, hanem a látott tárgyak hatására is. Simon Károly 1993-2001 között volt a Magyar Iparművészeti Főiskola (jogutódja Moholy-Nagy Művészeti Egyetem) Formatervezési Tanszékének tanszékvezetője, széles rálátással rendelkezett az oktatás eredményei és a kiállítási anyag közötti különbségekre. Ezt fejtette ki megnyitó beszédében. Vezetőként és tanárként is tapasztalhatta, hogyan sorvadt el a klasszikus tudás átadása az ötvösművészeti képzésben. Az ismeretszerzést elősegítő, újra felszerelt műhelyben csend uralkodott, nem volt gyakorlati oktatás és a klasszikus anyaghasználat elvesztette jelentőségét. A korábban oly nagy alkotói területet felölelő ötvösművészet oktatása elsorvadt és a legkülönbözőbb anyagok alkalmazásával, jószerével az ékszertervezés és készítés területére szűkült. A régebbi korosztályok pontosan tudják, hogy milyen élet volt a Magyar Iparművészeti Főiskolán és milyen kihívásokkal találkozhattak pályájuk során. A klasszikus képzés azonban felkészítette az alkotókat ezek megoldására. Mindenki a maga útját járja autonóm művészként és alkalmazza, tovább élteti a tanultakat. Ez által kiteljesedhet az alkotói életpálya, de a művészeti ág is megtartja a rá jellemző sokszínű gazdagságát. Az ötvösművészet megmaradását az oktatás minőségének megváltoztatásában látta az egyetemi tanár, hiszen a képzés adja meg az alapokat a szemléletben és a technikai ismeretekben. Simon Károly példaként említette Muharos Lajos ötvösművésszé válásának első pillanatait. Borsos Miklós, az Iparművészeti Főiskola díszítőplasztikai szakosztályának vezetőjeként Muharos Lajos még be sem fejezett felvételi vizsgarajzában felismerte a képességet. „*Ezért kiemelt jelentősége van annak, hogy csak kiváló személyiségek oktathassanak az egyetemen*” – fűzte tovább gondolatait. A korszerű technikák és anyagok megjelenése számos változást hoztak magukkal a művészek életében is. Például a komputertervezés vagy éppen lézervágás a gyors tárgykészítéshez járulnak hozzá, de hirtelen sikerekhez is juttatják a tervezőt. Mindezek azonban azt eredményezhetik, hogy a létrehozott tárgy nélkülözi a szellemiséget. Az oktatás feladata, hogy a képzés során felébressze a hallgatók érdeklődését a régi és új anyagok, valamint a klasszikus és korszerű technológiák használata iránt, ugyanakkor kötelessége, hogy rávezessen arra a szemléletre is, hogy ez a kettősség csak a szellemiséggel együtt tud teljes egészzé válni. A művésznak tisztában kell lennie azzal, hogy az ötlet, nem alkotás. Összegző gondolatában a klasszikus képzéshez való visszatérést szorgalmazta, amelyből elnyerhető az a klasszikus tudás, amely megteremt az alapot az ötvösművészet megmaradásához.

A megnyitóbeszéd üzenetével azonosultak azok a művészek, akik a weöresi gondolatokat átérzve valószínűleg megműveik. Alkotásaik címválasztása nem minden esetben utal erre, de a kiállított munkákhoz feltűntették az inspiráló tematikát. Fördös László a Jumurdzsák gyűrűje című ékszerével Gárdonyi Gézára idézte meg. Czinder Tünde Weöres Dob és tánc című verse egy sorának, a „Kőben csönd béke” gondolatára alkotta ékszerét. Dávid Attila Norbertet szintén a költő sorai ihlették lírai ékszerek megvalósítására. Álljon itt példaként az egyik

munkát ösztönző idézet: „Egy nap a tükörből talán idegen arc fog nézni rám”. Egy másik tárgyhöz Weöres 1969-ben írt Egysorosok és más aforizmák című írásának IV. tételszáma alatt található „Álomajtó” egyszavas versét választotta. Katona Katalint Weöres egy gondolattöredéke – „az időtlen dereng át az időbeli világba” – ihlette meg Időtlen I-II. címet viselő nagyméretű plasztikáin. Kopcsányi Ottó érmet mintázott Weöres Sándor portréjával. Serbakow Tibor szintén e témakörhöz kapcsolódva cizellálta reliefjét Sándor Álma: Psyché címmel. Vincze Zita Kicsi filigrán ékszerek című munkáját Weöres alábbi sorai ösztönözték: „Tudom én már, mit csinállok: asztalos inasnak állok, apró ágyakat csinálok, abban álmodnak a lányok”. A tematikát választó művészek közül négyen, Czinder, Dávid, Serbakow és Vincze a fiatal generációhoz tartoznak. Jelenlétük reményt keltő, hiszen ők a korábbi biennálékön is részt vettek. Éppenséggel ezt már „elköteleződésnek” is nevezhetjük, ami bizakodásra ad okot.

Weöres Sándor szavainak tükrében elgondolkodtató, hogy napjainkban maguk az ötvösök, hogyan gondolkodunk a művészetről. A művészet valóban olyan létértelmező lehetőség („posse”), hogy megvalósulhasson valami magasztos, valami spirituális – magáért az alkotásért – vagy amelynek értelmezési tartománya az élet („esse”), amelyet képes a művész gazdagítani. Nagy kérdés, hogy a művészt mi vezérli és mit vállal fel ebben az értékvesztett világban, mennyire elkötelezett és elhivatott. Másik jelentős kérdéskör, hogy a nagy múltú, de mára fényéből vesztett művészeti ág képviselői mit gondolnak magunkról, hova helyezik magunkat a művészetek gazdag palettáján. Vajon alázatos elhivatottsággal alkotnak-e, gazdagítják-e a „létet”, megmutatják-e művészeti ág gazdagságát, vagy éppen a „lehetőség” végtelenségét kutatva alkotnak? Vajon a kiállításokon bemutatott műveik tudatos megnyilvánulások-e, vagy jószerével megalkuvások következményei? Mennyire tudják és érzik, hogy felelősek egy művészeti ág létezéséért. Kérdések, kérdések, kérdések. A körülmények ellenére az ötvösművészeknek kell megadniuk a döntő válaszokat.

A IX. Ötvösművészeti Biennále díjazottjai:

Katona Katalin
MMA díja

Laczák Géza
MKISZ díja

Balogh Mihály
Szt. Eligiusz díj

B. Laborcz Flóra
Szt. Eligiusz díj

A kiállítást rendezte: Katona Katalin, Kótai József, Laczák Géza, Sor Júlia, Tóth Zoltán és Zidarics Ilona.
Média megjelenés: MTI, Info Rádió, Budai Polgár, Magyar Iparművészet, d1 tv, Kultikon M1, az MMA Művészeti Dokumentációs Osztálya a konferenciát és a kiállítást digitálisan rögzítette.

A Kultikon felvételei a kiállításról

Katona Katalin, Völgyi Tóth Zsuzsa

2015

Amikor 1996-ban kitérte kapuit a ráckevei Savoyai-kastély az első biennále alkalmával, talán senki sem gondolt arra, hogy tizenkilenc év múlva meg fog nyílni a jubileumi tizedik is 2015. október 8-án, az ötvösművészek új otthonát jelentő Klebelsberg Kultúrkúriában, Budapest II. kerületében, a Templom utcában. Köszönet érte Dolhai István igazgató úrnak, aki az intézmény vezetőjeként negyedik alkalommal fogadja be a biennálét. Arra sem gondolt senki sem, hogy a kiállítást Fekete György, a köztestületté vált Magyar Művészeti Akadémia elnöke nyitja meg.

A befogadó intézmény a Klebelsberg Kuno Napok keretében emlékezik névadójára, a kultuszminiszterre. Ebben az évben ennek az ünnepnek kiemelt jelentősége van, ugyanis felújítják a kerületben található Klebelsberg-kastélyt és a művelődéspolitikus születésének 140. évfordulója alkalmával nyitja meg kapuit a nagyközönség előtt a helyreállított épület. Az ünnephez kötődve a biennále választható tematikája Klebelsberg Kuno szellemisége és kultúrpolitikája volt. A biennálén részt vevő ötvösök közül – hasonlóan a korábbi alkalmakhoz – kevesen választották ezt a témát. A szervezők a kiállítást – tisztelegve a kultuszminiszter munkássága és széles körű életpályája előtt – annak az eszmeiségnek és elkötelezettségnek ajánlják, amely a kultúra jóformán egész területét átfogva napjainkig érvényes és követendő. Tíz év alatt ötezer népiskola felépítését kezdeményezte, miközben figyelme kiterjedt az épületek tervezésére is. Újjászervezte a polgári iskolákat és egyetemek építését indította el. Vallás- és Közoktatásügyi miniszterként nagy hangsúlyt helyezett és törvényileg szabályozta a múzeumok működtetésének megreformálását, a gyűjtemények bővítését, gyarapítását és feldolgozását. Ez a program meghatározó mértékben érintette az Iparművészeti Múzeumot is. Klebelsberg Kuno kiemelten foglalkozott az iparművészet helyzetével, mert felismerte, hogy nagy teret foglal el a művészetek között és a „csökkent vásárló képességgel bíró magyar közönség is képes vételeivel táplálni azt”. Ennek érdekében támogatta az Iparművészeti Múzeum és Iskola falai között zajló oktatást, és fölkarolta a milánói és monzai nemzetközi iparművészeti kiállításon való bemutatkozási lehetőséget is. Programjai, intézkedései, megalkotott törvényei remélhetőleg példaként állnak a jövő politikusnemzedéke előtt.

A biennáléra 51 művész jelentkezett. Az esemény teljes megvalósítását a Magyar Művészeti Akadémia Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozat támogatása teszi lehetővé. A kiállítást Katona Katalin kurátor és Kótai József ötvösművészek rendezik.

Végezetül a tisztelet jeléül álljon itt Klebelsberg Kuno örök érvényű gondolata: „*Valamennyien, kicsinyek és nagyok, térben és időben élünk, s ebből az összefüggésből nem lehet kiragadni senkit és semmit, ami ezen a földön létezik*”.

Ötvösművészként, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége Ötvösművészeti Szakosztályának titkáráként részese voltam, vagyok annak a folyamatnak, amely során a magyar ötvösművészek egy jelentős csoportja kiállító művésszé vált. Ebben a folyamatban ezt szerettem volna bemutatni. A munkám alapját képező írott-, kép- és hanganyag gyűjtésére – melyek szakmatörténetileg meghatározók – kezdetben kevésbé, a későbbiek során azonban nagy hangsúlyt fektettem. A lehetőségekhez mérten mindig törekedtem, törekedtünk a szakmai kiadványok és katalógusok megjelentetésére, és videó dokumentációk készítésére. Ez utóbbiak nemcsak a kiállított tárgyakat, hanem a megnyitóbeszédeket és a megnyitók hangulatát is rögzítették, bemutatták a helyszíneket is.

Az elektronikus dokumentálások szakmatörténetileg jól kiegészítik a katalógusokat, melyekkel együttesen felrajzolják a művészeti ág fejlődési ívét és érzékelhetővé teszik az idő múlását is az egyén és a közösség vonatkozásában.

Szeretnék köszönetet mondani a kortárs magyar ötvösművészet rendezvényei és kiadványai támogatóinak, hogy lehetővé tették azok megvalósulását. Köszönetet mondok minden művésznek, kollegámnak – annak is, aki egy kiállításon vett részt, de főként azoknak, akik minden kiállítás résztvevői voltak –, hogy elindultak azon az úton, amely a közösséggé formálódáshoz vezetett. Hálás vagyok, hogy velük együtt részese lehettem annak a fejlődési folyamatnak, melynek eredménye, hogy a kortárs magyar ötvösművészet hozzájárulhat a magyar kultúra gazdagításához.

2015. október

Katalin Katella

FÜGGELÉK

Válogatás a vendégkönyv bejegyzéseiből:

1996. I. Ötvösművészeti Biennále, Savoyai-kastély, Ráckeve:

Köszönjük a lehetőséget, hogy megismerhettük ezeket az egyedi, különleges munkákat. A gyerekeknek is nagy élmény volt a kiállítás megtekintése. Legközelebb is szívesen jövünk. Köszönjük, és további sikert a művészeknek.

1996.V.21.

Árpád Fejedelem Általános Iskola 3. a. osztály tanulói,
Nagy Jolán osztályfőnök

Ady Endre Gimnázium 1. b. osztály 20 fő, 2.b. osztály 32 fő, 2.c. osztály 28 fő, 3.c. osztály 22 fő

1996.V.22.

Pusztai Ferenc magyar tanár vezetésével

Klauzál Gábor Általános Iskola 7. b. 28 tanulója Szentesről.

1996.V.22.

Meleg szeretettel gratulálok a kiállítás megrendezéséhez és a szívet-lelket gyönyörködtető tárgyakhoz.

Dr. Kovács Józsefné (Teri „néni)

Őszintén örülök annak, hogy remek művészek csodás művei kaptak otthont a Savoyai-kastélyban!

Üdv a művészeknek, a rendezőknek!

1996.VI.2.

Dr. Kovács József László

Kedves Mindenki! Nagyon köszönjük, és gratulálunk. Reméljük, ebből az eseményből hagyomány lesz a jövőben, esetleg velünk is. ...

Tisztelettel: A Magyar Iparművészeti Főiskola fémművesei

Köszönjük, hogy megnézhattuk a kiállítást. Nagyon sok érdekes, különleges tárgyat láttam.

1996.06.02.

Supel Andrea

2003. Ékszerből a plasztikáig, Iparművészeti Múzeum, Budapest:

Örömmel és büszkeséggel tölt el a sok kiemelkedően tehetséges ötvösművész alkotásainak a megtekintése. Ritka lehetőség nyílt arra, hogy ezeket a ritka alkotásokat láthattuk. A modern ötvösművészet méltó reprezentánsait vonultatták fel.

2003.05.10.

Dr. Németh József és felesége Herczeg Olga

Örülök, hogy láthattam az ötvösművészek legújabb kiállítását, melyből kiderül, hogy a modern alkotások is lehetnek esztétikusak, szépek. További sok sikert kívánok az alkotóknak!

Bp. 2003.V.11.

Fanyi Klára

Köszönet Nektek ötvösök a megmaradás küzdelméért és az újdonság kereséséért, barátsággal.

03.05.15.

Fekete György

A mesterség és művészet az anyag tisztelete, a művészet és mesterség a munka tisztelete, az alkotás öröme a lélek szárnyalása, a fantázia kézzelfogható valósággá nemesült ebben az élményt nyújtó kiállításban.

Köszönöm.

2003.04.16.

Fábry Zoltán faműves

Amíg a lélek, szellem ilyen bőségben, ilyen változatos szépséget, gazdagságot terem, és akadnak ámulni kész befogadók – talán még továbbra látható „az ember utáni csend”. Reményt virágzó szépség, örömet adó e kreatív sokféleség.

2003.V.16.

Fné

Eddig is sejtettem, hogy nem csak az idő végtelen, ez a kiállítás meg is győzött róla, hogy valóban, az igazán határtalan az ember, a művész fantáziája. Köszönöm!

Bp. 2003. május 25.

(olvashatatlan) Éva

Tisztelt Művészek! Sok szeretettel gratulálok! Nagy élmény volt (másodszor) is látni ezt a sok csodálatos alkotást!

2003. jún. 19.

Gulyás Anna

Elbűvölő szép kiállítás. Meglepő, örülnivaló az ezüst megdicsőülése. De jó lehet a gazdagoknak, hogy vásárolhatnak. Csodálatos az ifjú vagy nem ifjú ötvösművészek fantáziája! Hála és köszönet.

2003. június 25.

(nincs aláírás)

2004. V. Ötvösművészeti Biennále, Savoyai-kastély, Ráckeve:

Örülünk, hogy részt vehettünk az V. Ötvösművészeti Biennále megnyitóján, mely szakmailag sokat nyújtott számunkra!

2004. október 13.

Kós Károly Művészeti Iskola ötvös-aranyműves diákjai

Ráckeve Önkormányzata nevében hálásan köszönöm az ötvösművészek nagy családjának ezt a gyönyörű ajándékot!

2004. okt. 13.

(olvashatatlan)

Gyönyörű! Szerencsés és boldog vagyok, hogy tudom látni ezt a különleges kiállítást!

16.10.2004.

(olvashatatlan) Németországból

Igazán megragadó volt a kiállítás fantáziaügyleg. Szombathelyről utaztunk ide, és igen megérte. Minden bizonnal jövőre is jövünk. Köszönjük.

Művészeti Szakközépiskola 10/a. tanulói

2009. VII. Ötvösművészeti Biennále, Klebelsberg Kultúrkviria:

Milyen csodákra képes az ember! Így néz ki, ha valaki a tudását, tehetségét jó célra kamatoztatja. Jó nézni, nézegetni ezt a sok szép munkát. Nekem – mint nőnek – elsősorban az ékszerek tetszettek.

2009.10.06.

Győri Ágnes

Köszönöm a vizuális izgalmakat. Gyönyörűséges, tragikus és bájosan groteszk munkáikért érdemes volt ide zarándokolni (jó messziről is).

(olvashatatlan)

2010. Vastól az ezüstig, Városi Bíróság díszterme, Jászberény:

Örülök, hogy ilyen színvonalas, mives kiállítást tudott fogadni városunk. Minden alkotónak szívből gratulálok és további jó egészséget kívánok, hogy sok szép alkotással gyönyörködtessenek minket.

Pintér Lászlóné ny. tanító

Ismét büszkévé tettek magyar művészeink, „magyar vagyok”. Gratulálok minden kedves kiállítónak.

Kecskés Imre

81 éves szemmel is gyönyörű ez a kiállítás. Gratulálunk minden művésznak! Köszönjük, hogy megnézhattuk.
2010.07.30.

Telek Gyuláék

A Velencei Kisplasztikai Biennálét juttatják eszembe az itt látott művek. Gratulálok, s boldog vagyok, hogy ilyen remekbe szabott művekkel találkozhattam.

Csutak László

Köszönjük, hogy megnézhattuk ezt a kiállítást. Jó látni, hogy egyszerű anyagból mire képes a fantázia! Egy kicsit mi is kirepültünk a sablonokból! Köszönet érte! További sok sikert Minden Művésznak!

Szappanos Andrea és Koppány

Kellemes pillanatok adtak nekem a minőségi munkáikkal! Köszönöm! Kívánom, hogy teljesüljön minden álmuk és vágyuk az életükben, minden kimondott és minden kimondatlan is.

2010.08.07.

Pető Rózsa

Nagyon örülünk, hogy a mai vandálkodással, erőszakkal teli világban, ilyen szép alkotásokkal találkozhattunk, és gyönyörködhettünk. Köszönjük.

Huda Ágnes és családja

Az emberi fantázia, a művészi tehetség, ami megérintett a kiállítás során! Köszönöm és további sok ötletet, a kivitelezéshez fáradhatatlanságot kívánok!

D.ILONKA Gabriella

Örülök, hogy részese lehettem ennek a szép, impozáns kiállításnak azáltal, hogy én őriztem, vigyáztam a remekműveket. Minden kedves ötvösművésznak gratulálok, és további szép alkotásaikhoz sok ihletet, kedvet és erőt kívánok! Tisztelettel:

Szabó Mária Jászberény

2011. VIII. Ötvösművészeti Biennále, Klebelsberg Kultúrkvárria:

Gratulálok az ötletes és nívós munkákhoz, további sok sikert és hasonló színvonalat kívánok Mindnyájuknak. Köszönöm az egész kiállítást.

2011.09.30.

Fóna Márta Solymár

Köszönjük a kiállítást, némely alkotás gyönyörűen megmunkált, mások elgondolkodtatóak voltak.

2011.10.02.

.... Henriette, ... Károly, Elek Marcell

Örülök, hogy még képes az ember szépet alkotni sok munkával és fantáziával.

2011. X. 4.

Mészáros Gabriella

Gratulálunk, „óriási” tehetségek.

2011. X. 9.

Gerlóczyné ésPelléné

Szépségek kicsiny tára a főváros végén. Örülök, hogy ezt találtam az út végén!

2011.10.16.

.... András, Bíró Ágnes, ... Dóri

Boldog vagyok, hogy Magyarnek szülehettem! Ilyen kreatív nép még egy sem létezik a nagy világban – minden területen csodát művel bármibe kezd! Böszörményi

Minden munka bővelkedik ötletességben, mind más és más személyiséget rejt. Remek munkák! ...

Szombathelyi Műv. Szakközépiskola

IX. Ötvösművészeti Biennále, Klebelsberg Kultúrkúria:

Ez az ötvösművészeti kiállítás lenyűgöző.

2013. szept. 11.

Lukács Éva

Nagyszerű, nagyvonalú, tartalmas kiállítás. A kiállításához és a rendezvényhez őszintén gratulálok és személyesen köszönöm a megtisztelő meghívást.

2013. 09. 12.

Szenes István

Fantasztikusan érdekes, fölrázó találkozása az anyagnak és a szellemnek. Gratulálok.

2013. szept. 16.

K... Ferenc

Köszönjük az élményt. Érdeemes volt eljönni és körbetekinteni. Sokoldalú látványvilág és a költészet és az anyag összefonódása! A művészek munkáikban sikeresen fejezték ki a költő gondolatait! További sok sikert kívánunk. 2013. 09. 21.

J. S. (olvashatatlan)

A IX. Ötvösművészeti Biennále összes művészenek legnagyobb elismerésünket fejezzük ki. Köszönjük a kiállítás rendezőinek a színvonalas összeállítást. Nagy élmény volt.

2013. okt. 5.

Ráckevei Nyugdíjas Klub tagjai

Itt jártunk, ezen a lenyűgöző és érdekfeszítő kiállításon!

2013 X. 5.

Homokiné, Kecán Anita, Homoki Ákos

Adott sok szép gondolatot, amit haza viszek! Köszönöm.

2013. okt. 8.

(olvashatatlan)

Igazán imponáló kiállítás, kedvet kaptam, hogy elmélyedjek az ötvösség, fémművesség rejtelseibe!

2013. 10.08.

(olvashatatlan)

Nagyon sok mű a maga valójában érdekes látványban és mondanivalóban, tükrözi a mai nyitott... szemléletet, és azt, hogy a felsőfokú képzésben megszűnt az ötvös szak, - fémművesség van helyette, pedig lenne helye a klasszikus ötvösművészetnek is; - ezt hiányolom igazából.

Sima Sándor

Antal László

Született: Budapest, 1942. augusztus 16.
Lakcím: 1026 Budapest, Páfrány u. 5/b
Tel.: +36 1 275 0017
Mobil: +36 20 324 5061
E-mail: idomprofil@t-online.hu

Czinder Tünde

Született: Budapest, 1973. november 24.
Lakcím: 1093 Budapest, Lónyay u. 18/b, II/1
Mobil: +36 30 858 1190
E-mail: czinderster@gmail.com

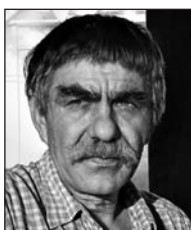
Balázs Marianna

Született: Csorna, 1984. február 8.
Lakcím: 9316 Rábaszentandrás,
Kossuth Lajos u. 65.
Mobil: +36 30 503 1880
E-mail: vadasvicka@gmail.com

Dávid Attila Norbert

Született: Budapest, 1969. február 28.
E-mail: adavid@interware.hu
web: www.facebook.com/oneartisanjewelry

Balogh Mihály

Született: Kübekháza, 1949. július 11.
Lakcím: 1133 Budapest, Pannónia u. 66.
Mobil: +36 30 934 7963
E-mail: szellbalogh@gmail.com

Doncsev Antoni

Született: Szófia, 1949. március 17.
Lakcím: 2230 Gyömrő, Gróf Teleki út 40.
Mobil: +36 20 591 3713
E-mail: doncsev.antoni@gmail.com

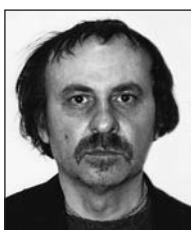
Bartl Dóra

Született: Budapest, 1970. december 7.
Mobil: +36 20 328 9779
E-mail: dorabartl@gmail.com

Gelley Kristóf

Született: Budapest, 1983. június 21.
Lakcím: 1013 Budapest, Attila út 19.
Mobil: +36 20 512 8979
E-mail: kristofgelley@gmail.com

Bicsár Vendel

Született: Bolhó, 1947. február 7.
Lakcím: 7635 Pécs, Bárány tető 2.
Tel.: +36 72 335 361
Mobil: +36 20 421 3719

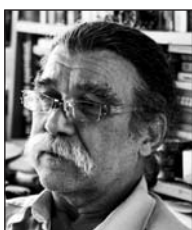
Gombos István

Született: Paks, 1952. április 11.
Lakcím: 2400 Dunaújváros, Búzavirág u. 21/a
Mobil: +36 20 968 6184
E-mail: igombos52@gmail.com

Bódás Tamás †

Született: 1953. június 23. – 2015. július 19.

Hajdu László

Született: Budapest, 1954. szeptember 30.
Lakcím: 1026 Budapest, Endrődi Sándor u. 62.
Mobil: +36 30 274 5214
E-mail: hl_la@hotmail.com

Bohus Áron

Született: Budapest, 1971. június 6.
Lakcím: 1087 Budapest, Százados út 3-13.
(13.ép. 24/a)
Tel.: +36 1 240 3666
Mobil: +36 30 443 1293
E-mail: aronbohus@gmail.com

Jajecs Róbert

Született: Budapest, 1934. december 24.
Lakcím: 1105 Budapest, Halom u. 41.
II. lph. 2/8
Tel.: +36 1 262 4610

Katona Katalin

Született: Ráckeve, 1948. január 3.
 Lakcím: 1026 Budapest, Tüske u. 8.
 Tel.: +36 1 400 9336
 Mobil: +36 70 668 2442
 E-mail: katonakatalin48@gmail.com

Kurucz Erzsébet

Született: Budapest, 1953. január 26.
 Lakcím: 1012 Budapest, Várkok u. 10.
 Mobil: +36 30 854 1883
 E-mail: kuruczzerzsi53@gmail.com

Kálmán László

Született: Jászberény, 1952. május 22.
 Lakcím: 1037 Budapest, Csatárka u. 2/c
 Mobil: +36 30 735 7642
 E-mail: kalmatlanaszlo2000@gmail.com
 web: www.kalmandesign.hu

B. Laborcz Flóra

Született: Budapest, 1947. november 26.
 Lakcím: 1174 Budapest, Bél Mátyás u. 41.
 Mobil: +36 70 575 0994
 E-mail: flora.b.laborcz@gmail.com

Király Fanni

Született: Budapest, 1971. május 5.
 Lakcím: 2030 Érd, Folyondár u. 20.
 Mobil: +36 70 338 7583
 E-mail: kiralyfanni@freemail.hu
 www: www.kiralyfanni.com

Laczák Géza

Született: Baja, 1951. szeptember 5.
 Lakcím: 1126 Budapest,
 Németvölgyi út 2. V/1.
 Mobil: +36 30 647 9733
 E-mail: gezalaczak@gmail.com

Koburger Zsolt

Született: Budapest, 1953. július 09.
 Lakcím: 1146 Budapest, Rozsos u. 48/a
 Mobil: +36 20 540 1796
 E-mail: koburger@freemail.hu

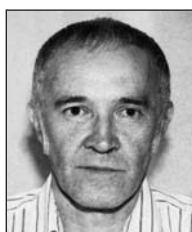
Molnár Éva

Született: Mezőhegyes, 1955. december 17.
 Lakcím: 2083 Solymár, Madách u. 11.
 Mobil: +36 30-202 8902
 E-mail: mevart@windowslive.com

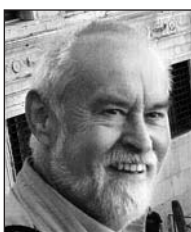
Kopcsányi Ottó

Született: Budapest, 1933. január 28.
 Lakcím: 1024 Budapest, Fodor u. 48.
 Tel.: +36 1 356 7590

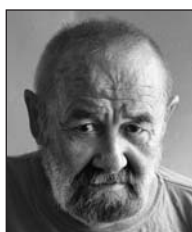
Muharos Lajos

Született: Balassagyarmat, 1941. április 13.
 Lakcím: 1028 Budapest, Vörösmarty u. 41.
 Tel.: +36 1 397 4367

Kótai József

Született: Sopron, 1940. február 13.
 Lakcím: 1126 Budapest, Németvölgyi út 40.
 Tel.: +36 1 356 0795

Nausch Géza

Született: Bánhida, 1941. július 17.
 Lakcím: 2800 Tatabánya,
 Ifjúság útja 56. III.em. 2.
 Tel.: +36 34 302 975
 Mobil: +36 70 652 8826
 E-mail: nausch.geza@t-online.hu

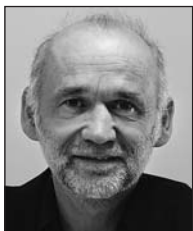
Kovács Erzsébet

Született: Ósi, 1953. augusztus 25.
 Lakcím: 2462 Martonvásár, Kolozsvári u. 14.
 Tel.: +36 22 460 547
 E-mail: erzzol@gmail.com

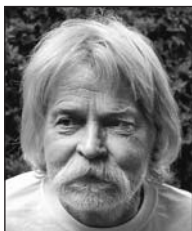
Nemesi Attila

Született: Budapest, 1957. október 17.
 Lakcím: 1029 Budapest, Gyulai Pál u. 25.
 Mobil: +36 70 381 0933
 E-mail: nemesiattila@vipmail.hu

Oláh Sándor

Született: Pécs, 1959. június 6.
 Lakcím: 2086 Tinnye, Rákóczi u. 51.
 Mobil: +36 20 975 3665
 E-mail: osartdesign@gmail.com
 web: www.pre-post.hu

Seregi György

Született: Budapest, 1953. október 19.
 Lakcím: 2626 Nagymaros, Téglá u. 10.
 Tel.: +36 27 354 098
 Mobil: +36 20 986 6622
 E-mail: seregigyorgy@hotmail.com

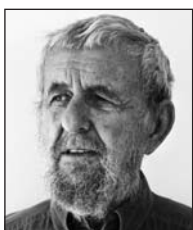
Rékasy Bálint

Született: Budapest, 1971. június 28.
 Lakcím: 2000 Szentendre, Törökvölgyi út 7.
 Mobil: +36 30 292 9698
 E-mail: balint@rekasy.hu
 web: www.rekasy.hu

Simon Viktória

Született: Győr, 1980. augusztus 12.
 Mobil: +36 30 407 8117
 E-mail: simon.viktoria@yahoo.com
 web: www.simonviktoria.hu

Rékasy Levente

Született: Budapest, 1943. május 8.
 Lakcím: 1025 Budapest, Gomba u. 7.
 Mobil: +36 30 294 8717
 E-mail: balint@rekasy.hu
 web: www.rekasy.hu

Sisa József

Született: Jászberény, 1951. január 07.
 Lakcím: 5100 Jászberény, Tőtevény tanya 8.
 Mobil: +36 30 925 8375
 E-mail: info@artsi.hu

Rózsa Béla

Született: Tapolca, 1980. április 7.
 Lakcím: 8330 Sümeg, Petőfi Sándor u. 32.
 Tel.: +36 87 351 487
 Mobil: +36 30 364 7042
 E-mail: bela.rozsa@gmail.com
 web: www.rb-dla-study.blogspot.hu

Skripeczky Ákos

Született: Tiszaújlak, 1944. június 7.
 Lakcím: 2120 Dunakeszi, Lehel út 20.
 Mobil: +36 70 550 3502
 E-mail: zimelda@hotmail.com

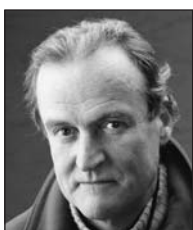
Rozsnyay Béla

Született: Marosvásárhely,
 1949. szeptember 18.
 Lakcím: 1068 Budapest, Szófia u. 18.
 Mobil: +36 20 568 5822
 E-mail: rozsnyay.b@hotmail.com

Sor Júlia

Született: Budapest, 1947. január 28.
 Lakcím: 1054 Budapest, Báthory u. 6.
 Tel.: +36 1 312 4362
 E-mail: sor.julia@upcmail.hu

Schusztter István

Született: Budapest, 1953. szeptember 17.
 Lakcím: 1153 Budapest, Wysocki u. 22.
 Mobil: +36 20 216 1292

J. Szalay Edit

Született: Jászberény, 1964. június 9.
 Lakcím: 3532 Miskolc, Szabadság u. 20.
 Mobil: +36 30 303 1788
 E-mail: szalayedit@gmail.com

Serbakow Tibor

Született: Pécs, 1964. november 2.
 Lakcím: 7624 Pécs, Radnics u. 35.
 Mobil: +36 30 441 7488
 E-mail: serbakow@gmail.com

Szilágyi Ildikó

Született: Budapest, 1939. szeptember 10.
 Lakcím: 1121 Budapest, Tállya u. 20.
 Tel.: +36 1 375 8275

Szilágyi Erzsébet

Született: Budapest, 1978. július 24.
 Lakcím: 2094 Nagykovácsi, Kút u. 11.
 Mobil: +36 30 320 2142
 E-mail: lizzi.lizzi@freemail.hu
 web: www.szilagyszersebet.hu

Vincze Zita

Született: Szolnok, 1974. június 23.
 E-mail: vinczezita74@freemail.hu
 web: www.vinczezita.eoldal.hu

Szlávics László, ifj.

Született: Budapest, 1959. augusztus 11.
 Lakcím: 1087 Budapest, Százados út 3-13.
 Mobil: +36 30 984 6123
 E-mail: info@szlavics.hu

Zagyva László

Született: Bayerisch Eisenstein
 (Németország), 1945. július 14.
 Lakcím: 4400 Nyíregyháza, Bartók Béla u. 32.
 Mobil: +36 30 691 9557
 E-mail: laszlo@gmail.com

M. Tóth Krisztina

Született: Budapest, 1969. október 13.
 Lakcím: 8097 Nadap, Templom köz 5.
 Tel.: +36 22 470 267
 Mobil: +36 30 911 2853
 E-mail: m.toth69@gmail.com

Zidarics Ilona

Született: Pécs, 1952. február 28.
 Lakcím: 1126 Budapest,
 Németvölgyi út 2. V/1.
 Tel.: +36 1 202 6888
 E-mail: ilonazidarics@gmail.com

Tóth Zoltán

Született: Budapest, 1973. március 11.
 Lakcím: 1116 Budapest, Mustár u. 40.
 Mobil: +36 20 419 4309
 E-mail: zoltan_toth@hotmail.com

Zoltán Győző

Született: Szigetvár, 1958. december 09.
 Lakcím: 2462 Martonvásár, Kolozsvári u. 14.
 Mobil: +36 20 383 7967
 E-mail: erzzol@gmail.com

Veres Éva

Született: Budapest, 1959. november 12.
 Lakcím: 9631 Hegyfalú, Vízialom
 Mobil: +36 30 347 9930
 E-mail: veres.leva@gmail.com

MAA

MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

KLEBELSBERG KULTÚRKÚRIA

1028 Budapest, Templom u 2-10.
telefon: +36 1 392-0860
www.facebook.com/kulturkuria • www.kulturkuria.hu

Magyar
Képzőművészek és
Iparművészek
Szövetsége

Budapest
II. Kerületi
Önkormányzat

FELELŐS KIADÓ: Simonffy Márta elnök
Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége
SZERKESZTETTE: Katona Katalin ötvösművész
LEKTORÁLTA: Keppel Márton
KIADVÁNYTERV: Lénárt Attila, Co-libri Reklámgrafika
NYOMDA: Co-libri Reklámgrafika
Fordítás: Klukon Bea
Megjelent 2015-ben 300 példányban

ISBN 978-615-5280-15-3

